

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA STATISTIKY

Veřejná správa a regionální rozvoj

Statistická analýza regionálních rozdílů nezaměstnanosti v ČR

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Autor diplomové práce: Bc. Andrea Huttová

Vedoucí diplomové práce: prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

© ČZU v Praze, 2011

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Akademický rok 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Andrea Huttová

obor Veřejná správa a regionální rozvoj

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze čl. 17 odst. 2 určuje tuto diplomovou práci.

Název práce: **Statistická analýza regionálních rozdílů nezaměstnanosti v ČR**

Osnova diplomové práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Literární rešerše
4. Statistická analýza nezaměstnanosti, porovnání regionů
5. Závěr
6. Seznam použitých zdrojů
7. Přílohy

Rozsah hlavní textové části: 60 - 80 stran

Doporučené zdroje:

1. DORNBUSCH, Rudiger - FISCHER, Stanley. Makroekonomie. Zdeněk Růma, Martin Kupka, Martin Čihák, Jan Kubín. 1. vyd. Praha : PRAHA, SPN a Nadace Economics, 1994. 602 s. Odborná literatura pro učitele a veřejnost. ISBN 80-04-25556-6.
2. JÍROVÁ, Hana. Trh práce a politika zaměstnanosti. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská, 1999. 95 s. ISBN 80-7079-635-9.
3. KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 3. vyd. Praha : ASPI, a. s., 2005. 504 s. ISBN 80-7357-050-5.
4. MATOUŠEK, Oldřich - KOLÁČKOVÁ, Jana - KODYMOVÁ, Pavla. Sociální práce v praxi : Specifika různých cílových skupin a práce s nimi. 1. vyd. [s.l.] : Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.
5. MELOUN, M. , MILITKÝ, J.: Statistická analýza experimentálních dat, Academia, Praha 2004, ISBN 80-200-1254-0
6. PAVELKA, Tomáš. Makroekonomie : Základní kurz. 3. vyd. [s.l.] : Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 80-86175-58-4.
7. SAMUELSON, P. A. - NORDHAUS, W. D. EKONOMIE. Michal Mejstřík, Milan Sojka a Antonín Kotlán. 2. vyd. Praha : Svoboda, 1995. 1011 s. ISBN 80-205-0494-X.
8. SVATOŠOVÁ, L. , KÁBA,B. : Statistické metody I, PEF ČZU Praha, 2008, ISBN 978-80-213-16720
9. SVATOŠOVÁ, L. , KÁBA,B. : Statistické metody II, PEF ČZU Praha, 2008, ISBN 978-80-213-1736-9

Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.**

Termín odevzdání diplomové práce: duben 2011

Kábe

.....
Vedoucí katedry

[Handwritten signature]

.....
Děkan

V Praze dne: 26. 1. 2010

Prohlášení

Čestně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Statistická analýza regionálních rozdílů nezaměstnanosti v ČR“ vypracovala samostatně s použitím zdrojů uvedených v příloženém seznamu literatury a po odborných konzultacích s vedoucí diplomové práce prof. Ing. Libuší Svatošovou, CSc.

V Praze dne

.....

Bc. Andrea Huttová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala paní prof. Ing. Libuši Svatošové, CSc. za odborné vedení, ochotu a cenné rady, které mi poskytla při konzultování této diplomové práce.

**Statistická analýza regionálních rozdílů nezaměstnanosti
v ČR**

**Statistical analysis of regional disparities
of unemployment in the CR**

Souhrn

Diplomová práce statisticky analyzuje regionální rozdíly nezaměstnanosti v České republice. Klíčová kapitola „Statistická analýza nezaměstnanosti, porovnání regionů“ je vedle charakteristiky regionů, členěna do třech tématických celků. První je zaměřen na analýzu časových řad a charakteristiku vývoje míry nezaměstnanosti v jednotlivých krajích, které zkoumá pomocí základních popisných statistik a porovnává je s průměrnými hodnotami České republiky. Dále je zde mimo jiné uvedeno, které proměnné mohou mít na míru nezaměstnanosti vliv a případně jaká je síla této závislosti. Na základě charakteru vývoje trendu průměrné míry nezaměstnanosti je stanovena prognóza vývoje pro následující dva roky. Další celek zkoumá rozdíly ve struktuře nezaměstnanosti regionů z několika hledisek. Konkrétně genderové struktury a podílu osob se změněnou pracovní schopností a podílu absolventů na celkovém počtu nezaměstnaných. Třetí tématický celek tvoří analýza meziregionálních rozdílů dalších ukazatelů úzce souvisejících s trhem práce v ČR, jakými jsou volná pracovní místa, hrubé mzdy zaměstnanců, pracovní síla a výdaje na aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti.

Výsledkem práce je vyhodnocení provedené analýzy meziregionálních rozdílů v míře nezaměstnanosti a dalších osmi ukazatelů trhu práce, na jejichž základě byly kraje obodovány a seřazeny dle své „příznivosti“ v této oblasti. V rámci výzkumu bylo postupně vyhodnoceno všech devět pracovních hypotéz a v návaznosti na ně hypotéza teoretická, která se potvrdila. V závěrečné kapitole jsou shrnuty získané poznatky včetně uvedení možných způsobů řešení problematických oblastí.

Klíčová slova:

- míra nezaměstnanosti,
- hospodářská krize,
- trend,
- závislost a její síla,
- politika zaměstnanosti.

Abstract

A diploma thesis statistically analyzes regional disparities of an unemployment in the Czech Republic. The key chapter "Statistical analysis of an unemployment, regional comparison" is divided, in addition the characteristic of regions, into three thematic units. The first unit focuses on the analysis of time series and characteristics of unemployment's development in selected regions, which is examined by the use of basic descriptive statistics and compares them with Czech Republic's average values. Then there is, among others, description concerning which of the variables can have impact on the unemployment rate, and possibly how strong is the power of this dependence. Based on the nature of the average unemployment rate's development trend, the forecast is provided for the next two years. Another unit in several aspects examines the differences in the structure of regional unemployment. Specifically, the gender structure and the proportion of people with reduced working capacity and the proportion of graduates in the total number of unemployed is examined. The third thematic unit involves the Analysis of interregional differences concerning other indicators closely related to the labor market in the CR, such as vacancies, gross wages of employees, workforce and expenditure on active and passive employment policy.

The outcome of this thesis is an evaluation of performed analysis of interregional differences in unemployment and other eight labor market indicators, and on the basis of this evaluation, regions were scored and ranked according to their "favourableness" in this area. The research successively evaluated all of nine working hypotheses, and in relation to these hypotheses, theoretical hypothesis was confirmed as well. The final chapter summarizes obtained findings, including the possible ways of how to solve problem areas.

Keywords:

- unemployment rate,
- economic recession,
- trend,
- dependence and its strength,
- employment policy.

Obsah

1	Úvod	- 11 -
2	Cíl práce a metodika.....	- 13 -
2.1	Cíl práce	- 13 -
2.2	Metodika	- 13 -
2.2.1	Výběr ukazatelů	- 13 -
2.2.2	Statistické metody analýzy dat	- 16 -
2.2.2.1	Základní statistické charakteristiky	- 16 -
2.2.2.2	Regresní a korelační analýza	- 17 -
2.2.2.3	Analýza časových řad	- 18 -
3	Literární rešerše.....	- 23 -
3.1	Práce jako výrobní faktor.....	- 23 -
3.1.1	Nabídka práce	- 23 -
3.1.2	Poptávka po práci.....	- 24 -
3.1.3	Specifika trhu práce	- 24 -
3.2	Nezaměstnanost	- 25 -
3.2.1	Nezaměstnanost z pohledu makroekonomie.....	- 26 -
3.2.2	Měření nezaměstnanosti	- 28 -
3.2.3	Typy nezaměstnanosti.....	- 29 -
3.2.4	Frekvence nezaměstnanosti	- 30 -
3.2.5	Specifické míry nezaměstnanosti.....	- 30 -
3.2.6	Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost	- 31 -
3.3	Význam práce pro člověka	- 32 -
3.3.1	Rizikové skupiny nezaměstnaných.....	- 32 -
3.3.2	Dopady nezaměstnanosti	- 35 -
3.3.3	Nezaměstnanost jako sociální problém.....	- 35 -
3.3.4	Psychologické aspekty nezaměstnanosti	- 36 -
3.3.5	Zdravotní důsledky nezaměstnanosti.....	- 37 -
3.4	Politika zaměstnanosti	- 37 -
3.4.1	Politika zaměstnanosti v ČR.....	- 39 -
3.4.2	Aktivní politika zaměstnanosti	- 41 -
3.4.3	Pasivní politika zaměstnanosti.....	- 41 -
4	Statistická analýza nezaměstnanosti, porovnání regionů	- 42 -
4.1	Charakteristika regionů.....	- 42 -
4.2	Analýza časových řad a charakteristika vývoje míry nezaměst. v krajích	- 53 -
4.2.1	Vliv vybraných proměnných na míru nezaměstnanosti.....	- 61 -
4.2.2	Prognóza budoucího vývoje.....	- 62 -
4.2.3	Vývoj míry nezaměstnanosti v ČR a EU	- 64 -
4.3	Rozdíly ve struktuře nezaměstnanosti regionů	- 65 -
4.3.1	Muži versus ženy a jejich podíl na nezaměstnanosti	- 65 -
4.3.2	Osoby se ZPS a jejich podíl na nezaměstnanosti.....	- 66 -
4.3.3	Absolventi a jejich podíl na nezaměstnanosti.....	- 67 -

4.4	Meziregionální rozdíly dalších ukazatelů trhu práce v ČR.....	- 68 -
4.4.1	Volná pracovní místa.....	- 68 -
4.4.2	Hrubé mzdy zaměstnanců.....	- 72 -
4.4.3	Pracovní síla.....	- 74 -
4.4.4	Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti.....	- 75 -
4.4.5	Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti.....	- 77 -
4.5	Shrnutí výsledků práce a vlastní návrhy řešení dané problematiky.....	- 79 -
5	Závěr	- 83 -
6	Seznam použitých zdrojů	- 87 -
7	Přílohy	- 90 -

1 Úvod

Nezaměstnanost je termínem, který je často slyšán z řeči laiků i odborníků. Nezáleží na tom, kolik o ní člověk ví z odborného hlediska, protože k poznání jejího významu a důsledkům stačí okamžik doprovázený ztrátou zaměstnání, která dokáže od základu změnit život člověka. A nejen jeho jako individuality, ale také jeho rodiny a okruhu lidí, se kterými se stýká. Pokud má člověk hluboce silný pocit odpovědnosti vůči své rodině v otázce obživy, mohou být důsledky nezaměstnanosti na jeho osobu velmi dramatické. Ztráta zaměstnání je silným negativním zážitkem spojeným s psychickým neklidem vystupňovaným až ve vážné psychické potíže a v jejich důsledku i potíže zdravotní, neboli psychosomatické. Pokud je v zájmu společnosti, aby v ní převažovali vzdělání a především zdraví jedinci, měla by své fungování zacílit na potlačení takových ohrožení, která mohou její žádoucí vývoj ohrozit. Mezi takováto ohrožení nezaměstnanost bezesporu patří, protože pokud by se ve společnosti vyskytoval nepřiměřený počet lidí bez práce, projevila by se na společenském fungování se všemi svými důsledky.

Neméně důležitým pojmem je nezaměstnanost taktéž z ekonomického hlediska. Je součástí těch makroekonomických ukazatelů, které jsou pro fungování státu nejdůležitější. Vysoká úroveň nezaměstnanosti totiž působí na koupěschopnost obyvatel a v důsledku toho na životaschopnost podniků. Ovlivňuje tedy trh na straně poptávky i nabídky a celkově obecné blaho společnosti. A to vždy, nejen v současné době zvolna ustupující celosvětové hospodářské krize. V České republice se dá hovořit o nezaměstnanosti od převratu v roce 1989, neboť předchozí režim nepřipouštěl, aby byl kdokoli v tomto státu nezaměstnaný. Pokud byla někomu prokázána pracovní neúčast, byl za to stíhán. Tato tzv. umělá zaměstnanost působila na trh práce ještě během prvních let po revoluci a proto se první údaje o míře nezaměstnanosti ve všech regionech pohybují na podstatně nižší úrovni v porovnání s lety pozdějšími. Jako při každé revoluční, neboli skokové změně, trvalo i trhu práce v České republice, než se začal přirozeně vyvíjet. Postupem času se díky tomuto „neregulovanému“ vývoji začaly formovat a vycházet najevo regionální rozdíly v nezaměstnanosti a na trhu práce obecně. Nezaměstnanost se projevila jako vážný problém zejména v regionech, které byly zaměřeny na těžbu surovin a jejich zpracování. K tomuto povolání nebylo třeba vyššího vzdělání, vyžadována byla zejména disciplína a pracovitost. Až po přechodu k tržnímu hospodářství se ukázala jako závažný problém

nedostatečná kvalifikace místních obyvatel, ztěžující jejich uplatnění na trhu práce. Důsledky této skutečnosti přetrvávají dodnes a představují vážný strukturální problém. Lidé si ho velmi dobře uvědomují a snaží se proti němu bojovat pomocí nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, které realizují jak ze státních zdrojů, tak s významnou pomocí plynoucí z Evropské unie. Tato situace není jednoduchá a snadno řešitelná. Společnost si přeje snižovat míru nezaměstnanosti na co nejnižší úroveň, ale zároveň nechce, aby se naše země stala továrnou či montovnou s levnou pracovní silou pro společnosti s původem v Asii.

Diplomová práce se bude zabývat odhalením regionálních rozdílů ve vývoji míry nezaměstnanosti a poukázáním na rozdílnosti v dalších ukazatelích trhu práce mezi regiony České republiky.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je statisticky analyzovat regionální rozdíly nezaměstnanosti v České republice. Předmětem zájmu bude mimo jiné porovnání měř nezaměstnanosti, poptávek po pracovní síle a struktur nezaměstnanosti v jednotlivých regionech, na základě provedení kvantitativního výzkumu. Práce se soustředí na prověření jedné hlavní otázky formulované jako teoretická hypotéza, která bude zodpovězena prostřednictvím několika podotázek, respektive pracovních hypotéz.

2.2 Metodika

2.2.1 Výběr ukazatelů

Diplomová práce bude zpracována na základě dat zveřejněných Českým statistickým úřadem a Ministerstvem práce a sociálních věcí. Hlavní ukazatele trhu práce tzn. míra nezaměstnanosti, struktura nezaměstnanosti a pracovní síla jsou k dispozici v nejdelší časové řadě, tj. od roku 1993. Počty volných míst jsou v jednotlivých krajích evidovány od roku 1995, hrubé mzdy zaměstnanců od roku 2000 a výdaje úřadů práce na politiku zaměstnanosti od roku 1998. Pro srovnání ČR s vývojem nezaměstnanosti v EU25 a EU27 budou použita data evidovaná od roku 2000. Veškeré údaje budou tedy sledovány za období minimálně 10 let, což je dostatečně dlouhé časové období pro relevantní analýzu, která charakterizuje dosavadní vývoj časové řady a umožní provedení reálné prognózy budoucího vývoje.

Zde je namístě uvést důležitou poznámku k otázce analýzy míry nezaměstnanosti. V České republice je nezaměstnanost definována dvojím způsobem: Národní metodika, používaná Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV), vychází z administrativních zdrojů, tj. z evidence úřadů práce o uchazečích o zaměstnání. Tato metodika slouží zejména jako podklad pro rozhodovací a legislativní kroky v oblasti domácího trhu práce. Naproti tomu mezinárodní metodika, která vychází z definic Mezinárodního úřadu práce (International Labour Organisation – ILO) a která se používá ve výběrovém šetření

pracovních sil (VŠPS), je vhodná především k mezinárodní komparaci. Základním ukazatelem týkajícím se nezaměstnanosti je míra nezaměstnanosti, která vyjadřuje podíl nezaměstnaných na celkové pracovní síle. Tento ukazatel je v národní metodice označován jako *míra registrované nezaměstnanosti* a v mezinárodní metodice jako *obecná míra nezaměstnanosti*. Rozdíl mezi těmito dvěma měrami spočívá zejména v použité metodice stanovení čitatele a jmenovatele, ale i v rozdílných zdrojích dat a časových charakteristikách. Ve vývoji obou měr nezaměstnanosti (obecné a registrované) bylo v uplynulých letech možno zaznamenat specifické rozdíly. Trendy vývoje obou měr byly sice shodné, ale dosahované hodnoty byly výrazně rozdílné - rozdíly se pohybovaly kolem 2 procentních bodů (p. b.). V roce 2004 přistoupilo proto Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) k opatření, jež přineslo změnu metodiky výpočtu míry registrované nezaměstnanosti a mělo za cíl zlepšit mezinárodní komparabilitu daného ukazatele. Na straně čitatele šlo nově o využití institutu tzv. dosažitelných nezaměstnaných uchazečů (jsou schopni nastoupit do zaměstnání do dvou týdnů). Na straně jmenovatele se do pracovní síly začali kromě zaměstnaných a nezaměstnaných osob započítávat i pracující cizinci. Tato změna přinesla, kromě již zmíněné lepší mezinárodní srovnatelnosti daných ukazatelů, rovněž sblížení míry registrované nezaměstnanosti s obecnou mírou nezaměstnanosti.¹

Cíle práce, statisticky analyzovat regionální rozdíly nezaměstnanosti, bude dosaženo především zpracováním dat pomocí statistického softwarového programu STATISTICA (verze STATISTICA CZ 9), a dále využitím programů Microsoft Word a Excel. Součástí výpočtů provedených programem STATISTICA jsou výsledné přehledy výsledků v podobě tabulek a vygenerované grafy, které budou pro doplnění získaných poznatků uvedeny buď přímo ve výzkumné části, nebo v příloze.

Jakousi páteří pro dosažení stanoveného cíle je hlavní otázka formulovaná jako teoretická hypotéza, která bude zodpovězena prostřednictvím devíti podotázek, respektive pracovních hypotéz. Pokud bude většina pracovních hypotéz ve výzkumu posouzena jako platných, bude následně potvrzena i hypotéza teoretická. Jestliže se potvrdí méně než polovina pracovních hypotéz, bude výsledkem zamítnutí teoretické hypotézy.

¹ URL: <[http://www2.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/D70045C1AF/\\$File/311110a03.pdf](http://www2.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/D70045C1AF/$File/311110a03.pdf)> [cit. 2011-03-01].

Vedle hlavního zaměření analýzy na uvedené hypotézy budou kraje dále srovnávány na základě hodnocení několika ukazatelů trhu práce. U každého takového posuzovaného ukazatele budou kraje seřazeny podle jejich „úspěšnosti“ či „příznivosti“ od nejlepšího po nejhorší a na základě tohoto umístění jim budou přiděleny body. Nejvíce bodů (14) získá kraj s nejlepším hodnocením, nejméně (1 bod) kraj na poslední příčce v celkovém umístění. Případná duplicita hodnot posuzovaného ukazatele (např. stejná průměrná hodnota míry nezaměstnanosti) ve dvou krajích bude posuzována dle modifikovaného pravidla používaného při závodech. Kraje se stejnou hodnotou ukazatele získají stejný počet bodů (stejně umístění) a kraj v pořadí následujícím nikoli o 1 bod méně, ale o tolik, kolikrát se stejná hodnota vyskytla. Tím bude zachováno pravidlo, že nejlepší kraj obdrží vždy 14 bodů za 1. místo a nejhorší 1 bod za 14. místo, bez ohledu na počet vícekrát se opakujících hodnot.

Přehled stanovených hypotéz

Teoretická hypotéza: Charakter vývoje nezaměstnanosti je ve sledovaném časovém horizontu ve všech regionech podobný.

Pracovní hypotézy:

Pracovní hypotéza 1: Nabídka pracovních sil převažuje ve všech obdobích a současně ve všech regionech poptávku po pracovní síle.

Pracovní hypotéza 2: Míra nezaměstnanosti se ve všech regionech průměrně liší od průměrné míry nezaměstnanosti ČR o maximálně 4 procentní body ve všech sledovaných obdobích.

Pracovní hypotéza 3: Míra nezaměstnanosti má ve sledované časové řadě ve všech regionech shodně rostoucí (či klesající) charakter.

Pracovní hypotéza 4: V Praze je míra nezaměstnanosti stabilnější, tj. s menšími výkyvy v čase, než v ostatních regionech.

Pracovní hypotéza 5: Struktura nezaměstnanosti dle pohlaví je ve všech regionech shodná ve prospěch mužů, kterých je každoročně nezaměstnáno méně.

Pracovní hypotéza 6: Hospodářská recese s počátkem v roce 2008 způsobila shodně ve všech regionech nárůst průměrné míry nezaměstnanosti za rok 2009 ve srovnání s rokem 2008.

Pracovní hypotéza 7: Míra nezaměstnanosti v Praze je ve všech sledovaných obdobích nižší, než je průměrná míra nezaměstnanosti za stejná období v ČR.

Pracovní hypotéza 8: Největší zjištěný rozdíl v mírách nezaměstnanosti mezi dvěma regiony byl v každém sledovaném roce v rozmezí maximálně 5 procentních bodů.

Pracovní hypotéza 9: Podíl výdajů na APZ z celkových výdajů na politiku zaměstnanosti se meziregionálně liší maximálně o 40 procentních bodů.

2.2.2 Statistické metody analýzy dat

2.2.2.1 Základní statistické charakteristiky

Charakteristiky polohy

Charakteristiky polohy reprezentují vhodnou střední hodnotu daného souboru, kolem níž se soustřeďují hodnoty tohoto souboru. Nejdůležitější a nejčastěji počítanou charakteristikou tohoto druhu je výběrový **aritmetický průměr** (\bar{x}).²

² SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody I*, str. 49

Uvedený aritmetický průměr se počítá ze všech hodnot znaku v souboru a může tedy doznat i dosti značného zkreslení. Ztrácí pak své opodstatnění jako reprezentant zkoumaného souboru a je třeba aplikovat jiné charakteristiky polohy s menší nebo žádnou citlivostí vůči extrémním hodnotám znaku. Mezi takové patří tzv. **medián** (\tilde{x}), který definujeme jako prostřední hodnotu řady pozorování uspořádané podle velikosti.³

Charakteristiky variability

Charakteristiky variability měří rozptýlení hodnot příslušného souboru, tzn. určují rozmezí, v němž se výběrové údaje vyskytují. Nejčastěji používanými jsou takové statistiky, které informují o proměnlivosti jednotlivých hodnot znaku kolem výběrového aritmetického průměru. Patří mezi ně výběrový rozptyl (s_o^2), výběrová směrodatná odchylka (s_o) a variační koeficient (V).⁴

2.2.2.2 Regresní a korelační analýza

Při zkoumání vícerozměrných statistických souborů zjišťujeme informace o typu a stupni jejich závislosti. Regresní a korelační analýza umožňuje řešit dva základní úkoly:

- Zjistit **formu závislosti** a vyjádřit ji matematickou (tzv. regresní funkcí) – regresní úloha.
- Určit **stupeň síly**, s jakou se daná závislost projevuje uprostřed různých rušících vedlejších faktorů – korelační úloha.⁵

Jednoduchá lineární a nelineární regrese

Jednoduchá regresní analýza představuje zkoumání formy vztahu dvou náhodných veličin X a Y. Ve většině případů je předem určena závisle proměnná (vysvětlovaná) a nezávisle proměnná (vysvětlující).⁶ Lineární regrese je nejjednodušším typem regrese, ale přesto má značný praktický význam. Používá se především tam, kde není o typu regresní závislosti nic známo a postačuje hrubá analýza této závislosti nebo se studuje závislost v malém intervalu, na němž je lineární závislost dostatečnou aproximací jiné závislosti. Navíc mnohé závislosti mají skutečně lineární charakter. Ovšem neznamená to,

³ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody I*, str. 50

⁴ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody I*, str. 51-53

⁵ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody I*, str. 107

⁶ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody I*, str. 108

že by byla lineární funkce univerzálně použitelná pro studium libovolné závislosti. Pokud se jedná o závislosti nelineárního charakteru, je třeba použít funkce nelineární (např. parabolické, hyperbolické, exponenciální, logaritmické apod.). U mnohých nelineárních regresních modelů je provedení odhadu parametrů numericky velmi zdlouhavé a bez užití odpovídající výpočetní techniky neefektivní.⁷

2.2.2.3 Analýza časových řad

Zkoumání změn jevů v čase je jednou z nejdůležitějších statistických úloh, jejíž prostředkem je časová řada. Časová řada se obvykle definuje jako množina pozorování kvantitativní charakteristiky (ukazatele), uspořádaná v čase. Praktické zkušenosti ukazují, že modely časových řad jsou velmi vhodné pro veličiny, na něž má vliv mnoho faktorů obtížně podchytitelných, respektive nekontrolovatelných a nepostižitelných. V takových situacích lze předpokládat, že společné působení faktorů vyvolává změny v úrovni utváření veličiny v jednotlivých časových obdobích a lze interpretovat velikost veličiny jako funkci času. Časové řady lze členit z různých hledisek. Oblasti nezaměstnanosti, respektive trhu práce se mohou týkat časové řady okamžikové (představují hodnoty zaznamenávané k určitému časovému okamžiku) i intervalové (vyjadřují, kolik případů vzniklo, nahromadilo se, za určitý časový interval). Podle periodicity lze hovořit o časových řadách dlouhodobých, jelikož periodičita ukazatelů je ve všech případech roční. Z hlediska upravenosti hodnot budou zpracovány časové řady původních hodnot i časové řady odvozených charakteristik, které vznikly přepočtením původních hodnot do statistických charakteristik (průměr, podíl, apod.).⁸

Elementární charakteristiky časových řad

Pro charakterizování dynamiky vývoje časových řad, tzn. pro zkoumání rychlosti změn hodnot sledovaného ukazatele v závislosti na čase, je možné užívat různé statistické charakteristiky. Pro účely výzkumu ukazatelů trhu práce budou použity zaprvé nejběžnější absolutní charakteristiky, tzv. první diference neboli absolutní přírůstky. Jsou-li hodnoty časové řady označeny jako y_t , $t = 1, 2, \dots, n$, lze definovat první absolutní diference jako

⁷ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody I*, str. 114-115

⁸ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody II*, str. 38

rozdíly sousedních pozorování řady, $dy_t = y_t - y_{t-1}$, $t = 2, 3, \dots, n$.⁹ Zadruhé bude počítáno s relativními charakteristikami, jejichž představiteli jsou např. koeficienty růstu, které charakterizují relativní postupnou rychlost změn hodnot v časové řadě. Jsou-li vyjádřené v procentech, nazývají se tempo růstu. Za celou časovou řadu lze určit průměrný koeficient růstu (\bar{k}), definovaný nejčastěji jako geometrický průměr jednotlivých koeficientů.¹⁰

Modely časových řad

Při analýze časových řad se nejčastěji vychází z předpokladu, že uvažovaná časová řada obsahuje tři složky:

- **Trend** (T_t) – charakterizuje dlouhodobou celkovou a hlavní tendenci vývoje časové řady.
- **Periodická složka** (P_t) – je důsledkem působení periodicky se opakujících faktorů na sledovaný jev, projevuje se periodickými výkyvy ukazatelů časové řady okolo trendu. Podle délky jedné periody rozlišujeme kolísání cyklické, sezónní a krátkodobé.
- **Náhodné kolísání** (ε_t) – je vyvoláno působením vedlejších faktorů náhodného charakteru. Projevuje se drobnými, nepravidelnými nebo ojedinělými výkyvy časové řady, které není možné předvídat.

Proces utváření hodnoty daného ukazatele v čase je tedy možno vyjádřit pomocí následujícího modelu:¹¹ $y_t = T_t + P_t + \varepsilon_t$

Klasické modely trendu

Při analýze dynamiky vývoje neperiodických časových řad se používá relativně nevelký okruh trendových funkcí, od kterých se především vyžaduje, aby byly z matematického hlediska jednoduché. Pod matematickou jednoduchostí se zde rozumí: minimální počet členů v rovnici, minimální možná mocnina argumentu, linearita v parametrech, spojitost a minimální počet extrémů a inflexních bodů. Těmto vlastnostem

⁹ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody II*, str. 38

¹⁰ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody II*, str. 39

¹¹ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody II*, str. 41

odpovídají zejména následující vyrovnávací křivky, které budou použity pro analýzu časových řad v této práci:¹²

- Lineární $T_t = a + bt$
- Kvadratická $T_t = a + bt + ct^2$
- Logaritmická $T_t = a + b \log t$
- Exponenciální $T_t = a b^t$

Správný výběr trendové funkce z výše uvedených je podmíněn znalostí, která z použitých funkcí nejlépe vystihuje vývoj sledované veličiny v minulosti a znalostí objektivních tendencí vývoje této veličiny v budoucnosti. Jako pomocný prostředek pro volbu trendové funkce se doporučuje provést grafickou analýzu pozorovaných hodnot sledované veličiny.¹³

Vhodnost modelu

Odhad strukturálních parametrů trendové funkce je velmi důležitým momentem při konstrukci matematicko-statistického modelu časové řady. Procedura odhadu se však týká nejen strukturálních parametrů modelu, ale rovněž parametrů tzv. stochastické struktury modelu, zvaných též míry shody. Parametry stochastické struktury podávají informaci o stupni souladu empirických hodnot a teoretických hodnot, určených prostřednictvím modelu, mají tedy významné použití při verifikaci modelu. Jinak řečeno, tyto parametry charakterizují stupeň souladu modelu se zjištěnými empirickými údaji.¹⁴

V případě nelineární regrese je standardním a často počítaným ukazatelem, sloužícím k syntetickému popisu stupně shody modelu s empirickými údaji, **index determinace**, v této práci značený (R^2):

$$R^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - \hat{y}_t)^2}{\sum_{t=1}^n (y_t - \bar{y})^2},$$

kde \bar{y} je aritmetický průměr empirických hodnot časové řady y_1, \dots, y_n .

¹² SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody II*, str. 44

¹³ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody II*, str. 44

¹⁴ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody II*, str. 46

Index determinace je bezrozměrné číslo, splňující relaci: $0 \leq R^2 \leq 1$. Čím je hodnota R^2 bližší jedné, tím model lépe popisuje zkoumaný jev. Jestliže se hodnoty R^2 blíží nule, signalizuje to stále menší soulad modelu s časovou řadou. Za nejvhodnější podklad pro popis dynamiky časové řady budeme považovat tu trendovou funkci z uvedeného seznamu, která vede k maximální hodnotě indexu determinace R^2 . Taková funkce totiž nejlépe a nejpřesněji vystihuje reálný vývoj zkoumaného jevu v minulosti a je tedy možné na jejím základě předpokládat, že se podobným způsobem bude vystihovat i skutečnost, která nastane v budoucnosti.

Vedle indexu determinace R^2 se často užívá jeho odmocniny, jež se nazývá **koeficient determinace** a pro účely této práce se značí R ; $R = \sqrt{R^2}$. Interpretace koeficientu determinace je v teorii časových řad zcela analogická jako v běžné korelační analýze. Lze tedy konstatovat, že čím bude hodnota koeficientu determinace, stanovená na základě příslušného trendového modelu, bližší jedné, tím lépe tento model vystihuje zákonitosti vývoje příslušné řady. V případě lineární závislosti pak hovoříme o indexu korelace, respektive koeficientu korelace.¹⁵

Program STATISTICA zobrazuje vypočtené hodnoty závislosti vždy pod symbolem R , resp. R^2 , bez ohledu na druh funkce (lineární či nelineární). Po vzoru interpretace použité v literatuře „*Řešené příklady v systému Statistica*“, budou vždy i v této práci popsány získané hodnoty R , resp. R^2 jako indexy korelace, respektive determinace.

Pro hodnocení těsnosti závislosti bude použita orientační stupnice, běžně používaná při hodnocení těsnosti závislosti v rámci regresní a korelační analýzy:

$0 < |R| \leq 0,3$ slabá závislost

$0,3 < |R| \leq 0,8$ mírná (střední) závislost

$0,8 < |R| \leq 1$ silná závislost¹⁶

V případě, že má několik trendových funkcí velmi podobné (blízké) hodnoty indexů (koeficientů), dáváme přednost jednodušší trendové funkci, i když tato funkce nemusí automaticky zaručovat maximální hodnotu korelační charakteristiky.¹⁷

¹⁵ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody II*, str. 47

¹⁶ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody I*, str. 117

¹⁷ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody II*, str. 47

Vedle uvedených charakteristik souvisejících s volbou vhodného modelu trendu se také prosazují některá další kritéria výběru, která jsou standardně implementována v nejrozšířenějších statistických programech. Při volbě vhodného modelu se upřednostní ten, který má nejnižší hodnoty ukazatele. Orientačně se za dostatečně kvalitní modely pokládají ty, jejichž hodnoty nepřekračují 10 %. Jedním z takto informativních ukazatelů je střední absolutní procentuální chyba MAPE (*Mean Absolute Percent Error*):¹⁸

$$MAPE = \frac{100}{n} \sum_t \left| \frac{y_t - y'_t}{y_t} \right|$$

Vhodnost prognózy

Vhodnost prognózy se určí na základě tzv. pseudoprognózy, kdy se časová řada zkrátí o jeden či více údajů, vyjádří se trend a vypočte prognóza. Potom se zhodnotí rozdíly mezi skutečnými hodnotami a prognózovanými údaji pomocí relativní chyby prognózy:¹⁹

$$rp = \frac{|y'_i - y_i|}{y_i} * 100$$

Adaptivní modely

Analýza časových řad slouží vedle popisu zákonitostí vývoje příslušného ukazatele v minulosti také k prognózování budoucího vývoje tohoto ukazatele. Základem statistického prognózování je metoda extrapolace, která spočívá v tom, že se určí základní tendence (trend) ve vývoji sledované veličiny (míry nezaměstnanosti) v rámci zvoleného časového období a předpověď je pak extrapolovaný trend. Tyto klasické modely vývojových tendencí lze ovšem použít pouze v případě, jsou-li vnější podmínky, jež determinují vývoj dané časové řady, stabilní. S ohledem na měnící se vnější podmínky byly vykonstruovány tzv. adaptivní modely. Adaptivní modely se od klasických trendových modelů zásadně liší tím, že nepředpokládají stabilitu analytického tvaru trendové funkce ani jejich strukturálních parametrů v čase a nepředpokládají ani spojitost trendové funkce. Důležitou podtřídu těchto modelů tvoří Brownovy modely exponenciálního vyrovnání, které pomocí vhodného systému diskontních vah berou v úvahu „stárnutí informací“.²⁰

¹⁸ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody II*, str. 48

¹⁹ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody II*, str. 42

²⁰ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody II*, str. 52

3 Literární rešerše

3.1 Práce jako výrobní faktor

Práce je vedle půdy a kapitálu jedním ze základních výrobních faktorů. Tedy i na práci lze nahlížet jako na výrobní faktor, který je předmětem koupě a prodeje. Trh práce je ale svým způsobem specifický, protože nelze v pravém slova smyslu nakupovat a prodávat lidi, pouze je možné najímat jejich pracovní služby.²¹ Výrobní faktor práce je reprezentován tzv. lidským kapitálem. Lidský kapitál člověk utváří v procesu učení se v rámci vzdělávání na všech stupních škol a zkušenostmi a poznatky získanými dalším školením a praxí při práci i v běžném životě, např. při cestování. Lidský kapitál je vzděláváním utvářen na základech přirozeného nadání a talentu a rozvíjen dalšími osobními vlastnostmi, jako jsou např. cílevědomost, vytrvalost, ctížádostivost, schopnost komunikace. Dotváří jej i způsob chování, oblékání, ale také vzhled jeho nositele. Součástí lidského kapitálu je vedle vzdělání a osobnostních vlastností také atraktivnost a krása člověka.²²

Výsledkem transakcí mezi zaměstnavateli a zaměstnanci na pracovním trhu je rozmístění lidí do různých zaměstnání, firem, odvětví a regionů za různé mzdy. Trh práce je tvořen třemi základními faktory, kterými jsou nabídka práce, poptávka po práci a cena práce – mzda. Na jedné straně je tento trh ovlivňován poptávkou po pracovních silách vycházející z celkové hospodářské a sociální politiky a na druhé straně nabídkou pracovních sil.²³

3.1.1 Nabídka práce

Nabídka práce zahrnuje počet pracovníků, které má ekonomika k dispozici nebo počet hodin odpracovaných při výdělečné činnosti v továrnách, na farmách a v jiných podnicích, ve vládě nebo neziskových institucích. Nabídka práce ovlivňuje jak bohatství společnosti, tak životní úroveň jednotlivců. Představuje volbu spotřebitele, který porovnává užitek z volného času s užitekem, který by mohl získat ze statků a služeb, které

²¹ JÍROVÁ, H., *Trh práce a politika zaměstnanosti*, str. 7

²² BROŽOVÁ, D., *Společenské souvislosti trhu práce*, str. 33

²³ JÍROVÁ, H., *Trh práce a politika zaměstnanosti*, str. 7

nakoupí za mzdu. Mzdu získá spotřebitel tehdy, pokud nabízí více práce na úkor volného času. Nabídka pracovních sil na trhu práce je tedy závislá na výši reálné mzdové sazby a na mezní újmě z práce spojené s obětováním volného času. S růstem mzdové sazby nabízí spotřebitel více práce, protože každá další hodina práce přináší více důchodu, který je spojen s větším užitekem z nakoupených statků a služeb. Tento jev je nazýván substitučním efektem. Toto pravidlo ovšem platí jen do určité výše mzdové sazby. Při relativně vysoké mzdové sazbě zpravidla dochází k omezení počtu odpracovaných hodin, tedy k omezení nabídky práce. Vyšší mzdová sazba zvyšuje reálné důchody a volba spotřebitele se mění ve prospěch volného času. Dochází k tzv. důchodovému efektu.

Nabídka práce je ovlivňována několika determinantami, mezi které patří současná i očekávaná úroveň reálné mzdy, jmění, mimopracovní příjmy včetně vládních transferů, demografický vývoj z pohledu věkové struktury obyvatelstva a jeho počtu, míra ekonomické aktivity obyvatelstva, úroková míra a společenská tradice.²⁴

3.1.2 Poptávka po práci

Poptávka po práci je poptávkou odvozenou. Závisí na poptávce spotřebitelů po finálních statcích, které se pomocí práce vyrábí. Při nákupu práce se firmy orientují podle nákladů, které na ni musí vynaložit a podle výnosů, které jim přinese. Firma nacházející se v rovnováze a zároveň maximalizující zisk zaměstnává pracovníky do té doby, kdy příjem z mezního produktu práce, tj. dodatečného výstupu, je právě roven mezním nákladům na práci. Neboli zvyšuje či snižuje poptávku po práci až do okamžiku, kdy se příjem z mezního produktu práce vyrovná mzdové sazbě. Také poptávka po práci závisí na několika determinantách, mezi něž se zahrnuje cena práce v podobě mzdové sazby, poptávka po produkci vyráběné pomocí práce a cena této produkce, produktivita práce, ceny ostatních vstupů, očekávané budoucí tržby a disponibilní přebytečná pracovní síla.²⁵

3.1.3 Specifika trhu práce

Jak je uvedeno výše, trh práce má svá specifika, která vycházejí z toho, že práce je funkcí pracovní síly a je tudíž úzce svázána s osobností člověka. V tržní ekonomice má důležitou roli ze dvou důvodů. Zaprvé se od něj očekává, že zabezpečí ekonomiku

²⁴ JÍROVÁ, H., *Trh práce a politika zaměstnanosti*, str. 8-9

²⁵ JÍROVÁ, H., *Trh práce a politika zaměstnanosti*, str. 9

potřebnými pracovními silami v požadované struktuře, aby byly vyrobeny poptávané statky a služby. Zadruhé má zabezpečit dostatek pracovních sil odpovídajícími prostředky, především pracovními příjmy.

Stejně jako na ostatních trzích, také na trhu práce jsou ve vzájemné soutěži nabídka práce a poptávka po práci. Na trhu práce však zcela nefungují standardní tržní mechanismy vyrovnávající nabídku s poptávkou prostřednictvím ceny práce, tj. mzdy. Přizpůsobovací tržní mechanismus je v tomto případě zeslaben z několika následujících důvodů. Nabídka práce není závislá pouze na mzdové sazbě, ale ovlivňují ji také další skutečnosti jako je prestiž, rizikovost práce apod. Citlivost mezd na změny v nabídce a poptávce po práci je nižší, protože některé zaměstnance si firma snaží udržet a stejně tak zaměstnanci mají často zájem setrvat u svého zaměstnavatele např. z důvodu atraktivity profese či obavy z nezaměstnanosti. Dalším důvodem je segmentace trhu práce, která vyplývá z rozdílu mezi lidmi a pracovními místy a také z územní alokace trhů práce. Konkurence na trhu práce se díky této segmentaci snižuje. Trh práce je též ovlivňován z několika stran. Na jedné straně zde působí kolektivní vyjednávání v podobě odborů usilujících o vyšší mzdy. Na druhé straně je trh práce ovlivňován státem, zejména prostřednictvím zákonů, které upravují pracovní dobu, minimální mzdu, školní docházku aj., což významně ovlivňuje nabídku práce. Uvedené okolnosti způsobují, že mzdy se stávají nepružnými směrem dolů. Nepružnost mezd je všeobecně spojována s nedobrovolnou nezaměstnaností. Růst mezd poptávku po práci snižuje a zvyšuje nezaměstnanost. Trh práce svým fungováním inklinuje k nerovnováze a k nezaměstnanosti se všemi jejími negativními ekonomickými a sociálními dopady.²⁶

3.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je vážným symptomem narušení rovnováhy v ekonomice státu. V tržní ekonomice jde o obvyklý stav ekonomiky, v němž osoby v produktivním věku schopné práce a přející si pracovat nemohou najít práci. Dochází tedy k nerovnováze na trhu práce, kdy nabídka práce převyšuje poptávku po práci.

²⁶ KREBS, V. a kol., *Sociální politika*, str. 284-286

3.2.1 Nezaměstnanost z pohledu makroekonomie

Nezaměstnanost je výlučně makroekonomickým problémem, neboť nikdo jiný než vláda nemá možnost ji globálně ovlivňovat. Z ekonomického hlediska se období vysoké nezaměstnanosti vyznačují tím, že se v nich běžný hrubý domácí produkt (HDP) pohybuje pod úrovní potenciálního HDP. Hrubý domácí produkt odráží hodnotu všech finálních statků a služeb vyrobených občany dané země během určitého období vyjádřenou v běžných tržních cenách. Potenciální hrubý domácí produkt, neboli produkt vysoké zaměstnanosti, označuje maximální úroveň HDP, které lze dosáhnout při daném stavu technologií a počtu obyvatelstva, aniž dochází k urychlení inflace. Vysoká nezaměstnanost je projevem plýtvání zdroji, protože během depresí, kdy je nezaměstnanost vysoká, nevyrábí ekonomika tolik, kolik je schopna. Ztráty, ke kterým dochází v obdobích vysoké nezaměstnanosti jsou největším doloženým mrháním zdroji v soudobé ekonomice. Vedle toho, ať jsou ekonomické ztráty způsobené nezaměstnaností jakkoli vysoké, nevyjadřuje jejich propočítávání odpovídajícím způsobem lidské, sociální a psychologické škody, které přinášejí období dlouhodobější nedobrovolné nezaměstnanosti.²⁷

Nezaměstnanost též úzce souvisí s chudobou, která je dnes údělem početnější populace a nevyhýbá se ani středním vrstvám. Chudoba obyvatelstva spočívá v nedostatku pracovních příležitostí, v dlouhodobé nezaměstnanosti a v rostoucím podílu osob nezaměstnaných sice krátkodobě, ale opakovaně.²⁸

Plná zaměstnanost a přirozená míra nezaměstnanosti

Určitá míra nezaměstnanosti existuje vždy. Mění se však v čase a také její příčiny jsou odlišné. Stav plné (potenciální) zaměstnanosti znamená, v keynesovské ekonomii, situaci rovnováhy na jednotlivých dílčích trzích práce, kdy se v rámci jednotlivých profesních trhů při dané nominální mzdové sazbě poptávané množství práce rovná nabízenému množství práce. Neexistuje tedy ani nedostatek, ani přebytek pracovníků. Při plné zaměstnanosti ekonomika vyrábí produkt na potenciální úrovni. Neznamena to ale, že by neexistovala žádná nezaměstnanost. Mohou existovat volná pracovní místa v rozsahu počtu nezaměstnaných osob, které nemají zájem při dané mzdové sazbě pracovat.

Monetaristé pracují s pojmem přirozená míra nezaměstnanosti. Ta přibližně odpovídá velikosti nezaměstnanosti při plné zaměstnanosti. Je to taková míra

²⁷ JÍROVÁ, H., *Trh práce a politika zaměstnanosti*, str. 17

²⁸ MAREŠ, P., *Sociologie nerovnosti a chudoby*, str. 47

nezaměstnanosti, která obvykle v ekonomice převažuje a skutečná zaměstnanost se od ní dlouhodobě neodchyluje.²⁹

Přirozená je taková míra nezaměstnanosti, při níž jsou síly, které působí směrem ke zvyšování a snižování cenové a mzdové inflace, vyrovnané. Při přirozené míře je inflace stálá – nevykazuje tendenci ke zvyšování ani ke snižování. V soudobé ekonomice, která se snaží zabránit vysokým mírám inflace, je přirozená míra nezaměstnanosti nejnížší mírou nezaměstnanosti, která je udržitelná. Vyjadřuje tedy nejvyšší udržitelnou úroveň zaměstnanosti a odpovídá potenciálnímu produktu země.³⁰ Jednou z nejnepokojivějších tendencí posledních let je vzestupný trend přirozené míry nezaměstnanosti. Jeho příčinou mohou být tři faktory: demografické změny, vládní politika a strukturální změny.³¹

Vztah nezaměstnanosti a inflace

Přirozená míra nezaměstnanosti úzce souvisí s procesem inflace. Je nejnížší mírou nezaměstnanosti, která je státy tolerována, aniž by riskovaly nepřijatelné zrychlování inflace. Je to „zlatá střední cesta“ mezi příliš vysokou a příliš nízkou nezaměstnaností, jelikož při této míře se inflace ani nezvyšuje díky přebytečným poptávkám, ani neklesá díky přebytečným nabídkám. Společnost má výrazný odpor ke zrychlující se inflaci, proto odborníci obvykle neorientují ekonomiku na stupně využití zdrojů přesahující potenciální HDP či na míry nezaměstnanosti pod její přirozenou mírou, protože výsledkem by byla rostoucí inflace.³²

Náklady spojené s nezaměstnaností

Nezaměstnaný jako jednotlivec ztrácí jednak tím, že má při nezaměstnanosti nižší příjem, jednak sníženým sebevědomím, které je obvyklým důsledkem neschopnosti najít zaměstnání. Společnost jako celek v důsledku nezaměstnanosti také ztrácí, neboť celkový výstup je pod potenciální úrovní. V případě cyklické nezaměstnanosti je jedním z možných měřítek těchto nákladů ztráta výstupu způsobená tím, že se ekonomika nenachází ve stavu plné zaměstnanosti. Odhad této ztráty lze získat pomocí Okunova zákona. Podle Okunova zákona ekonomika ztratí zhruba 2,5 % výstupu za každé 1 procento, o které míra

²⁹ BROŽOVÁ, D., *Společenské souvislosti trhu práce*, str. 80

³⁰ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D., *Ekonomie*, str. 296

³¹ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D., *Ekonomie*, str. 299

³² SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D., *Ekonomie*, str. 297

nezaměstnanosti překročí svou přirozenou míru. Odhad dle tohoto zákona v sobě zahrnuje všechn ztracený důchod včetně toho, o nějž přicházejí nezaměstnaní. Celková ztráta by mohla být rozdělena mezi jednotlivé lidi mnoha různými způsoby. Například pokud je nezaměstnaným vyplácena podpora v nezaměstnanosti, která je financována daněmi uvalenými na ty, kteří pracují, neztrácejí nezaměstnaní na důchodu, ale společnost jako celek stále ztrácí poklesem výstupu.³³

3.2.2 Měření nezaměstnanosti

Celkové obyvatelstvo státu lze rozdělit na dvě hlavní skupiny. První skupinou je ekonomicky aktivní obyvatelstvo, které se dále člení na zaměstnané a nezaměstnané. Zaměstnaní jsou osoby, které jsou starší 15 let a mají placené zaměstnání, nebo jsou zaměstnány ve vlastním podniku. Nezaměstnaní jsou osoby starší 15 let, které splňují tři podmínky. Nejsou zaměstnané nebo sebezaměstnané, aktivně hledají práci a jsou schopné nastoupit do práce nejdéle do dvou týdnů. Ty osoby, které nevyhovují kritériu zaměstnaných nebo nezaměstnaných, tvoří druhou skupinu – ekonomicky neaktivních obyvatel. Jedná se například o děti (osoby mladší 15 let), studenty, důchodce, osoby na rodičovské dovolené apod.³⁴

K porovnávání nezaměstnanosti se místo absolutních čísel používá její procentní vyjádření – míra nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti je procento nezaměstnaných

z ekonomicky aktivního obyvatelstva a vypočítá podle vzorce: $u = \frac{U}{L+U} \cdot 100$, kde:

u míra nezaměstnanosti,

U..... počet nezaměstnaných,

L počet zaměstnaných.

Míra nezaměstnanosti nemá pouze jeden význam. Běžně se používá tzv. registrovaná míra nezaměstnanosti, kterou v České republice zveřejňuje Ministerstvo práce a sociálních věcí. Zjišťuje se součtem nezaměstnaných osob registrovaných na úřadech práce. Jelikož všichni nezaměstnaní nehledají práci pouze prostřednictvím úřadů, ale mohou využít služeb pracovních agentur apod., provádí Český statistický úřad tzv. Výběrové šetření pracovních sil, při kterém se zjišťuje počet nezaměstnaných

³³ DORNBUSCH, R., FISCHER, S., *Makroekonomie*, str. 464

³⁴ PAVELKA, T., *Makroekonomie*, str. 116

v domácnostech. Tyto údaje pak využívá např. Eurostat, který zveřejňuje mezinárodně srovnatelnou míru nezaměstnanosti za státy Evropské unie.³⁵

3.2.3 Typy nezaměstnanosti

Z hlediska příčiny rozlišuje ekonomická teorie tři základní typy nezaměstnanosti. Frikční, strukturální a cyklickou.

Frikční nezaměstnanost

Tento typ nezaměstnanosti existuje z důvodu určitého času nutného k vyhledání místa. Frikční nezaměstnanost představuje obvyklou míru nezaměstnanosti, která je dána tím, že někteří lidé opustí zaměstnání jež je nenaplnuje a hledají si nové místo. Nebo lidmi, kteří vstupují na trh práce poprvé a nabízejí zde své pracovní síly. Například, pokud jde o absolventy, ti mohou až 6 měsíců shánět vhodnou práci, přičemž by měli být počítáni mezi frikčně nezaměstnané.³⁶ Do frikční nezaměstnanosti se často zařazuje i tzv. sezónní nezaměstnanost, typická pro zemědělství nebo stavebnictví. Základním rysem frikční nezaměstnanosti je, že v souhrnu proti takto nezaměstnaných existují v ekonomice volná pracovní místa. Pouze jen určitou dobu trvá, než si nezaměstnaný vybere. Frikčně nezaměstnaný je tedy člověk pouze dočasně. Z důvodu neustálého pohybu v ekonomice je zřejmé, že určitá frikční nezaměstnanost bude v ekonomice existovat vždy.³⁷

Strukturální nezaměstnanost

Tento typ nezaměstnanosti má původ ve strukturálních změnách v ekonomice. Některá odvětví jsou v útlumu, zatímco jiná expandují. Důsledkem je, že pracovníci ze zanikajících odvětví mohou mít jinou kvalifikaci, než by bylo potřeba v odvětvích prosperujících. Aby se uplatnili na trhu práce, musí změnit či doplnit svou kvalifikaci, což může trvat delší dobu. Strukturální nezaměstnanost tedy vzniká z důvodu kvalifikačního nebo místního nesouladu mezi poptávkou a nabídkou práce. Také v tomto případě platí, že v souhrnu jsou v ekonomice volná pracovní místa.³⁸

³⁵ PAVELKA, T., *Makroekonomie*, str. 117–118

³⁶ HYMAN, D., N., *Macroeconomics*, str. 188

³⁷ PAVELKA, T., *Makroekonomie*, str. 119

³⁸ PAVELKA, T., *Makroekonomie*, str. 119

Cyklická nezaměstnanost

Cyklická nezaměstnanost je spojena s cyklickým vývojem ekonomiky. Při recesi, kdy klesá hrubý domácí produkt, roste počet nezaměstnaných. Naopak při expanzi hrubý domácí produkt roste a počet nezaměstnaných klesá. Při této nezaměstnanosti existuje všeobecný přebytek nabídky práce nad poptávkou po práci. Na rozdíl od strukturální nezaměstnanosti, která postihuje pouze některá odvětví, cyklická nezaměstnanost zasahuje všechna odvětví v ekonomice.³⁹

3.2.4 Frekvence nezaměstnanosti

Frekvence nezaměstnanosti udává, kolikrát se pracovník v průměru za určité období stane nezaměstnaným. Je určena dvěma základními faktory. Prvním je variabilita poptávky po práci mezi jednotlivými firmami uvnitř ekonomiky. I při konstantní agregátní poptávce některé firmy rostou a jiné se zmenšují. Zmenšující se firmy pracovní sílu uvolňují, rostoucí firmy ji naopak najímají. Čím větší je tato variabilita poptávky po práci mezi různými firmami, tím vyšší je míra nezaměstnanosti. Druhým určujícím faktorem je to, jak rychle na pracovní trh vstupují noví pracovníci. Čím rychleji na něj noví pracovníci vstupují (tj. čím rychlejší je tempo růstu pracovní síly), tím vyšší je přirozená míra nezaměstnanosti. Frekvence nezaměstnanosti je vedle délky trvání nezaměstnanosti faktorem, který působí na přirozenou míru nezaměstnanosti.⁴⁰

3.2.5 Specifické míry nezaměstnanosti

Vedle běžně užívané míry nezaměstnanosti se sledují též specifické míry nezaměstnanosti, které jsou reprezentovány sedmi ukazateli:

- a) Míra dlouhodobé nezaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných déle než 13 týdnů k celkovému počtu pracovních sil. Tento typ zcela vylučuje krátkodobě nezaměstnané a zdůrazňuje dlouhodobou nezaměstnanost jako daleko hrozivější.
- b) Míra propuštěných z práce udává podíl lidí, kteří právě ztratili své zaměstnání, k celkové pracovní síle. Zaměřuje se na pracovníky, pro které je ztráta zaměstnání ztrátou jediných příjmů.

³⁹ PAVELKA, T., *Makroekonomie*, str. 120

⁴⁰ DORNBUSCH, R., FISCHER, S., *Makroekonomie*, str. 458

- c) Míra nezaměstnaných dospělých udává podíl nezaměstnaných starší 25 let na počtu pracovních sil starších 25 let.
- d) Míra nezaměstnaných hledajících úplné zaměstnání zahrnuje osoby, které hledají zaměstnání na celou pracovní dobu. Je dána jejich podílem k celkové pracovní síle lidí pracujících na celý úvazek.
- e) Běžná míra nezaměstnanosti je oficiální, obvykle citovaná míra nezaměstnanosti vyjadřující podíl všech nezaměstnaných, kteří se v posledních čtyřech týdnech snažili hledat práci, k celkové pracovní síle.
- f) Míra zahrnující lidi pracující z ekonomických důvodů na zkrácenou pracovní dobu zahrnuje ty, kdo hledají úplné zaměstnání, a polovinu těch, kdo hledají práci na zkrácenou pracovní dobu a také polovinu těch, kteří již takto z ekonomických důvodů pracují.
- g) Míra zohledňující rezignované pracovníky používá stejný základ jako předcházející typ, ale jsou ještě přičtení ti, kteří by sice chtěli pracovat, ale nevěří, že mohou práci najít.⁴¹

3.2.6 Dobrovolná a nedobrovolná nezaměstnanost

Nezaměstnanost lze kategorizovat podle toho, zda jsou pracovníci nezaměstnaní dobrovolně či nedobrovolně. Za dobrovolně nezaměstnaného je považován ten, kdo je ochoten přijmout práci pouze za mzdu vyšší, než je ta, která převládá na příslušném odvětvovém trhu. Tito pracovníci jsou subjektivně přesvědčeni, že jejich mezní újma z práce je vyšší, než je na trhu převládající mzdová sazba. Zatímco dobrovolně nezaměstnaní nejsou ochotni přijmout pracovní místa, která nejsou placena podle jejich představ, a hledají lepší, nedobrovolně nezaměstnaní hledají práci a jsou ochotni pracovat za mzdu, která na trhu převládá, nebo je dokonce nižší. Nemohou však pracovní místo najít. Nedobrovolná nezaměstnanost postihuje zejména takové pracovníky, kteří nemají alternativní příležitosti, pro které je rekvalifikace a změna profese obtížná. Právě nedobrovolná nezaměstnanost je tou nezaměstnaností, která způsobuje nejen ekonomické potíže, ale také sociální a psychické problémy těm, kteří se s ní dostatečně dobře nevyrovňají.⁴²

⁴¹ JÍROVÁ, H., *Trh práce a politika zaměstnanosti*, str. 18-19

⁴² BROŽOVÁ, D., *Společenské souvislosti trhu práce*, str. 85-86

3.3 Význam práce pro člověka

Práce představuje v životě člověka nezastupitelné postavení. Je důležitou podmínkou jeho důstojné existence, přináší mu nejen materiální prospěch, ale současně mu dává pocit seberealizace a společenské užitečnosti. Vpravuje člověka do sítě sociálních vztahů, uspokojuje jeho potřeby ctižádosti, sebeuplatnění a sebeúcty. Práce tedy neslouží pouze k výrobě statků nebo k vykonávání služeb, ale vytváří sociální pole strukturovaných kontaktů s možností vést rozhovory, potkávat jiné lidi a uzavírat přátelství. Skupinová práce nabízí sociální prostředí, ve kterém se člověk hodnotí a srovnává s ostatními lidmi. V konkrétní práci, k níž jsou nezbytné znalosti, schopnosti a dovednosti, se rozvíjí lidská osobní identita. Z mentálněhygienického hlediska umožňuje pracovní úsilí odvod přebytečné duševní a tělesné energie. Naprostá většina lidí nebere práci jen jako nutný životní úděl, s nímž je potřebné se smířit, ale pracuje s jistou samozřejmostí, která přináší radost a uspokojení.⁴³

3.3.1 Rizikové skupiny nezaměstnaných

Nezaměstnanost neohrožuje stejnou měrou všechny skupiny lidí. U některých skupin osob je ztráta zaměstnání pravděpodobnější a také je pro ně těžší nalézt nové místo. Mezi tyto rizikové skupiny patří zejména jakkoli zdravotně znevýhodnění občané, mladí lidé, zejména absolventi škol bez praxe, lidé s nízkým vzděláním a malou kvalifikací, lidé v předdůchodovém věku, ženy a příslušníci romského etnika.⁴⁴ Tyto skupiny jsou také vystaveny riziku opakované nezaměstnanosti. Jejich příslušníci nacházejí uplatnění spíše na sekundárním trhu práce a na méně placených pracích s nejistou budoucností. Je zřejmé, že právě na tyto skupiny musí být zaměřena politika zaměstnanosti.⁴⁵

Mladší věkové skupiny do 30 let

Absolventi středních a vysokých škol, kteří se ucházejí o své první zaměstnání, jsou v konkurenci s ostatními uchazeči značně znevýhodnění. Nemají praktické zkušenosti a základní pracovní návyky, ale také postrádají určité pracovní kontakty usnadňující lepší orientaci na trhu práce.

⁴³ BUCHTOVÁ, B., *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*, str. 75-76

⁴⁴ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., *Sociální práce v praxi*, str. 301

⁴⁵ BUCHTOVÁ, B., *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*, str. 109

S nezaměstnaností absolventů středních škol a mladistvých bez zájmu o získání zaměstnání se objevují i závažné výchovné a psychologické problémy. Pokud si tito mladí lidé ve správném čase neosvojí potřebné pracovní návyky, nebudou schopni pracovat ani v dospělosti a nuda je pak povede k sociálně patologickému chování, vyřazování ze společnosti. Prodlužování adolescence nezaměstnaností má negativní důsledky pro jedince i pro společnost.⁴⁶

Starší lidé

Nejtíživěji prožívají ztrátu zaměstnání lidé ve věku 41-50 roků. Tyto skupiny pracovníků provázejí pocity bezradnosti spojené se strachem, psychickou tenzí, nejistotou a s postupnou ztrátou sebedůvěry. Jestliže nezaměstnanému jedinci činí problém získat zaměstnání ve středním období pracovní kariéry, v pozdním stadiu kariéry jsou jeho možnosti ještě menší a řada lidí musí navíc čelit krizi základních jistot. Pro zaměstnavatele se starší lidé jeví jako horší „investice“ ve srovnání s mladými. Jednou z možností pro nezaměstnaného v pozdním stadiu kariéry je samostatné podnikání, které může rychle vést ke znovuzískání pocitu kontroly nad vlastním osudem. Na druhé straně však může být ve starším věku fyzická a psychická námaha spojená se začátkem vlastního podnikání příliš vysoká. Čím je člověk starší, tím pevnější jsou jeho návykové stereotypy, a tím se i obtížněji a pomaleji přizpůsobuje novým životním situacím.⁴⁷

Ženy

Nepříznivé postavení žen na trhu práce je způsobené tím, že zaměstnavatelé upřednostňují mužskou pracovní sílu pro její větší územní mobilitu a nezatíženost starostmi o domácnost. Zaměstnavatelé většinou nevytvářejí pracovní místa se zkrácenou pracovní dobou, ale dávají přednost vícesměnným provozům. S nadměrnou celodenní zaměstnaností žen však souvisí řada dalších problémů. Matky s malými dětmi mají časté pracovní absence narušující plynulost pracovního procesu, což způsobuje jejich negativní hodnocení a snižuje ochotu je zaměstnávat. V současnosti se v řadě vyspělých zemích hledá řešení tohoto problému a již začínají být patrné změny k lepšímu. Nabízejí se zkrácené pracovní úvazky, pružná pracovní doba a dostupná péče o děti. V médiích se

⁴⁶ BUCHTOVÁ, B., *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*, str. 110

⁴⁷ BUCHTOVÁ, B., *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*, str. 111

poslední dobou objevují požadavky na nutné legislativní změny v této oblasti směřující až na úroveň politické a finanční podpory žen.⁴⁸

Zdravotně postižení lidé

U lidí se změněnou pracovní schopností vystupují do popředí nejen ekonomické, sociální a psychické problémy, ale zejména problém přiměřeného smyslu života, problém pocitu lidské důstojnosti. Vzhledem ke stále většímu důrazu na produktivitu práce a výkon mají tito lidé v současné společnosti čím dál menší šanci se uplatnit na trhu práce. Doba jejich evidence na úřadech práce převyšuje několikanásobně dobu evidence zdravých jedinců. Dostávají se často do bezvýchodné životní situace a pro jejich rodiny to znamená starost o nezaměstnaného postiženého rodinného příslušníka.⁴⁹

Lidé bez kvalifikace

V současné struktuře dlouhodobě nezaměstnaných jsou největší skupinou nekvalifikovaní pracovníci, jejichž část tvoří i absolventi základních škol. Jde zejména o mladé lidi obtížně vzdělavatelné, často s malým zájmem o zaměstnání. Patří sem i lidé, kteří se podílejí na společensky nežádoucím deviantním chování, např. alkoholici, lidé propuštění z nápravných zařízení a další lidé sociálně nepřizpůsobiví. Převážně jde o lidi se specifickými charakteristikami individuálního a rodinného života. Úroveň kvalifikace a profesionálních dovedností je a čím dál tím více bude při hledání pracovní příležitosti rozhodující. Více dovedností totiž znamená větší možnost volby pro zaměstnavatele i pro pracovníka. Pracovníci s nízkou kvalifikací budou postupně stále více vytlačováni levnějšími a přesnějšími stroji. O práci nekvalifikovaných lidí nebude zájem a oni sami se stanou potenciálním kriminálním problémem pro společnost.⁵⁰

Romské etnikum

Vzhledem ke zvyšujícím se nárokům uplatnění pracovní síly na trhu práce, kde výraznou roli sehrává výše kvalifikace a rozsah a kvalita sociálních dovedností, bude romské etnikum stále obtížněji získávat zaměstnání. Většina Romů totiž absolvuje pouze

⁴⁸ BUCHTOVÁ, B., *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*, str. 112

⁴⁹ BUCHTOVÁ, B., *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*, str. 113

⁵⁰ BUCHTOVÁ, B., *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*, str. 113

základní vzdělání a nezískává další kvalifikaci. Značná část žáků této populace dokonce neukončí ani základní vzdělání.⁵¹

3.3.2 Dopady nezaměstnanosti

Náhlá, neočekávaná ztráta práce je v naší kultuře velkým zásahem do života lidí. Dokonce se řadí mezi traumatizující existenciální zážitky. Je tomu tak i přesto, že dnes žijeme v demokratickém sociálním státě, který umožňuje i relativně slušný život bez dočasné odměny v podobě mzdy za práci. Nedobrovolné vyřazení práce z osobního života člověka má podle získaných poznatků v Česku i v zahraničí průkazné negativní sociální, psychologické, ale i zdravotní důsledky. Dlouhodobou ztrátou placeného zaměstnání mizí odměna jako hlavní zdroj uspokojování životních potřeb, vzniká osobní i rodinná ekonomická nejistota, ničí se obvyklé časové rozvržení pracovního dne, ztrácí se možnost získávání a udržování pracovních návyků a dovedností. Ocitne-li se člověk dlouhodobě bez práce, ztratí nejsilnější pojítka s realitou, zmocní se ho nejistota a strach z budoucnosti, později i pochybnosti o vlastních schopnostech. Tyto pocity jsou navíc posilněny faktem, že placená práce je spojována s vysokou společenskou i osobní hodnotou a že je zaměstnání klíčem k životním aspiracím i zdrojem identity a sebeúcty člověka. Skutečnost ztráty zaměstnání je subjektivně stresujícím zážitkem, který je okolím stále ještě vnímán jako znamení životního selhání jedince.⁵²

Vedle dopadů nezaměstnanosti na člověka jako jednotlivce, je třeba zdůraznit i její vlivy na společnost. Společnost postižená vyšší nezaměstnaností je provázena zvýšeným výskytem sociálně patologických jevů, což se nepřímo projevuje zvýšenou konzumací alkoholu, nikotinu a drog, vyšší nemocností a rostoucí spotřebou léků a vyšším výskytem sebevražedných pokusů.⁵³

3.3.3 Nezaměstnanost jako sociální problém

Se ztrátou zaměstnání přichází člověk o svůj status zaměstnaného a přijímá nový status nezaměstnaného, který je vnímán podřadně a je spojený s určitými nepříjemnými povinnostmi. Ve vnímání situace, v které se nezaměstnaní ocitají a ve vyrovnání se

⁵¹ BUCHTOVÁ, B., *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*, str. 114

⁵² BUCHTOVÁ, B., *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*, str. 76

⁵³ BUCHTOVÁ, B., *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*, str. 115

s novým statutem se ovšem lidé různí. Rotter (1996) rozlišuje dva typy osob, které se liší v přesvědčení o míře své svobody. Na jedné straně jsou lidé, kteří v různé míře věří, že jejich osud je v jejich vlastních rukou a že jejich činnosti závisí především na jejich vlastních rozhodnutích. Na druhé straně existují lidé, kteří se cítí být ve vleku vnějších sil a událostí, které nemohou ovlivnit. První typ je daleko úspěšnější v získávání zaměstnání i v jeho udržení, zatímco druhý typ se příznačně často vyskytuje mezi dlouhodobě nezaměstnanými.⁵⁴

Problém nezaměstnanosti, zvláště té dlouhodobé, je spojen i s otázkou občanských práv a participace na životě společnosti. Jordán (1982:201) zdůrazňuje, že být nezaměstnaný neznamena jen nemít zaměstnání či práci a z něho plynoucí odpovídající životní prostředky. Znamená to i vyloučení z profesionálního společenství, kterého si většina osob velmi cení, prisouzení nevýhodného sociálního statusu majícího charakter stigmatu, vyloučení z aktivní účasti v odborech a vyloučení z plného občanství.⁵⁵

3.3.4 Psychologické aspekty nezaměstnanosti

Z dosavadní literatury je známo, že dlouhodobá nezaměstnanost se nepříznivě projevuje na psychickém stavu postiženého. Nezaměstnanost přináší v první řadě potřebu vyrovnat se s novou životní situací, která pro postiženého znamená stres. Nezaměstnaný muž pociťuje snížení osobní prestiže na veřejnosti i doma. Ztrácí například ekonomickou převahu nad svou ženou v důsledku ztráty role hlavního živitele rodiny. Trvalejší mužova přítomnost doma bývá rovněž příčinou zvýšeného napětí v domácnosti. Tannay (1983) navrhl pojem deprese z pracovní deprivace. Rozumí jí fyziologické, psychologické a sociální důsledky nechtěné ztráty práce, projevující se depresí.⁵⁶

Z hlediska jednotlivých období nezaměstnanosti v souvislosti s popisovanými bio-psycho-sociálními problémy bývá hovořeno o první fázi – do šesti neděl nezaměstnanosti, o druhé fázi - do čtyř měsíců, o třetí fázi – do šesti měsíců, o čtvrté fázi – nad šest měsíců nezaměstnanosti.⁵⁷

Situace nezaměstnanosti a z ní plynoucí sociální a emoční problémy se odrážejí též ve funkcích vegetativního nervového systému, manifestovaných v podobě

⁵⁴ MAREŠ, P., *Nezaměstnanost jako sociální problém*, str. 88

⁵⁵ MAREŠ, P., *Nezaměstnanost jako sociální problém*, str. 89-90

⁵⁶ BUCHTOVÁ, B., *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*, str. 32

⁵⁷ BUCHTOVÁ, B., *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*, str. 33

psychofyziologických poruch a mohou se objevit i změny v biochemických hodnotách. Ztráta zaměstnání se tedy projevuje jako nepříznivá životní událost – psychosociální zátěž.⁵⁸

3.3.5 Zdravotní důsledky nezaměstnanosti

Podle studie výpovědí nezaměstnaných (B. Buchtová, 1992, 1999) bylo mimo jiné zjištěno zhoršení zdravotního stavu nezaměstnaných. Respondenti uváděli subjektivní příznaky neurotických potíží projevujících se úzkostí, vnitřním neklidem, podrážděností, bolestmi hlavy, nespavostí, zvýšenou únavou, žaludečními potížemi. Neurotické příznaky se častěji vyskytovaly u žen. U mužů a žen, kteří měli zdravotní potíže již před ztrátou práce, došlo následkem nezaměstnanosti ke zhoršení jejich zdravotního stavu. Konkrétně u hypertenze, žaludečních vředů, onemocnění srdce, problémů s páteří apod. Dále se u dlouhodobě nezaměstnaných projevila silná závislost výskytu neurotických příznaků na věku.⁵⁹

3.4 Politika zaměstnanosti

Politika zaměstnanosti je definována jako činnosti směřující k dosažení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách, produktivnímu využití zdrojů pracovních sil a k zabezpečení práva občanů na zaměstnání. Jejím cílem je vytváření optimálních podmínek a předpokladů pro dosažení plné, produktivní a svobodně zvolené zaměstnanosti.⁶⁰

V posledních letech je tato politika stále více utvářena i v závislosti na opatřeních přijatých v rámci EU, např. v souvislosti s cíli Lisabonského procesu (2000) zaměřeného na dosažení plné zaměstnanosti. Politika zaměstnanosti usiluje o harmonizaci nabídky a poptávky na trhu práce, o zpružnění mechanismů působících mezi nimi. V současné době má ve vyspělých zemích nezastupitelné místo, ovšem je otázkou, jak efektivní jsou nákladné prostředky vynakládané na tato opatření. Politika zaměstnanosti sama nezasahuje do působnosti trhu práce na mikroúrovni, tzn. počet pracovníků, výkonnost, výdělky, kvalifikační nároky atd. jsou (s výjimkou minimální mzdy) v kompetenci trhu. Usiluje sice

⁵⁸ BUCHTOVÁ, B., *Nezaměstnanost. Psychologický, ekonomický a sociální problém*, str. 34

⁵⁹ BUCHTOVÁ, B., *Psychologické a medicínské aspekty nezaměstnanosti*, str. 5-6

⁶⁰ NĚMEC, O., *Lidské zdroje na trhu práce*, str. 69

o přímé ovlivnění vztahů mezi nabídkou a poptávkou, ale spíše je ve smyslu rovnováhy podporuje a doladuje, aniž by trh práce zásadním způsobem modifikovala. Rozhodující vliv na rovnováhu trhu práce přísluší hospodářské politice a jejím opatřením směřujícím k podpoře ekonomického růstu a tvorbě pracovních míst.⁶¹

Politika zaměstnanosti se orientuje zejména na tyto aktivity:

- a) Rozvoj infrastruktury trhu práce. Prostřednictvím sítě specializovaných institucí jako jsou úřady či zprostředkovatelny práce, zabezpečuje zprostředkovatelské, informační a poradenské služby. Vytváří tak dokonalejší informovanost o volných pracovních místech, jejich struktuře, náročnosti apod., o uchazečích o práci, jejich kvalifikaci, požadavcích apod., která je při značné segmentaci trhu práce nezbytná.
- b) Podporuje vytváření nových pracovních míst a pracovních činností. Poskytuje např. finanční podpory na nová pracovní místa zaměstnavatelům, začínajícím podnikatelům, podporuje veřejně prospěšné práce a usnadňuje zaměstnávání mladistvých a handicapovaných občanů.
- c) Zaměřuje se na zvýšení adaptability pracovní síly. Růst strukturální nezaměstnanosti je v rozporu se stoupajícími požadavky na adaptabilitu a mobilitu populace. Značnou roli má v tomto směru vzdělání, související s danou školskou soustavou. Politika zaměstnanosti k adaptabilitě přispívá organizováním a podporou rozmanitých rekvalifikačních programů.
- d) Podílí se na zabezpečení životních podmínek těch, kteří se stali dočasně nezaměstnanými formou dávek a podpor v nezaměstnanosti.⁶²

První tři skupiny aktivit směřují svou podstatou k podpoře aktivního chování pracovníka na trhu práce a bývají proto souhrnně označovány jako aktivní politika zaměstnanosti. Aktivity spojené se zabezpečením nezaměstnaných jsou označovány jako pasivní politika zaměstnanosti a jejich smyslem je kompenzovat nezaměstnaným po přechodnou dobu a v určité míře ztrátu pracovního příjmu a umožnit jim tak, aby si našli pracovní uplatnění, které bude v souladu s ekonomickými potřebami a ambicemi ekonomiky.⁶³

⁶¹ NĚMEC, O., *Lidské zdroje na trhu práce*, str. 69

⁶² KREBS, V. a kol., *Sociální politika*, str. 292

⁶³ KREBS, V. a kol., *Sociální politika*, str. 293

Ve vyspělých zemích je pro současné politiky zaměstnanosti typické, při existenci specifických odlišností, že se relativně tlumí preference příjmové ochrany nezaměstnaných a zdůrazňuje se investování do lidí a jejich schopností. Do centra pozornosti se dostává podpora strany nabídky práce a kultivace pracovní síly pomocí takových nástrojů, jako jsou vzdělávání, rekvalifikace, doškolování, pracovní výcvik apod. Tento typ politiky zaměstnanosti je podporován např. tzv. Bílou knihou, která usiluje právě o vytváření nových pracovních míst a o podporu celoživotního vzdělávání. Zdůrazňuje, že nezaměstnanost nelze vyřešit ani protekcionizmem, ani zkracováním pracovní doby a dělením se o pracovní místa. Důraz je kladen na podporu nabídky práce a její větší flexibilitu jak vnější – zajistit, aby větší počty nezaměstnaných vyhověly potřebám podnikatelů, tak vnitřní – přizpůsobování se potřebám podniku.⁶⁴

Politika zaměstnanosti má pochopitelně také svůj finanční rozměr. Zdrojem financování těchto aktivit jsou buď účelově vytvářené fondy na bázi pojištění v nezaměstnanosti (v ČR jde o příspěvky na státní politiku zaměstnanosti), které jsou založeny na platbách pojistného, které platí zaměstnanci i zaměstnavatelé a OSVČ, nebo státní rozpočty, které čerpají prostředky na financování politiky zaměstnanosti z daní. Výdaje na politiku zaměstnanosti, ať jsou hrazeny z daní nebo pojistného, zatěžují jejich plátce a vedou také k růstu ceny práce. Skutečnost, že jsou financovány z veřejných výdajů musí vést k obezřetnosti pokud jde o jejich výši. Efektivní mohou být opatření politiky zaměstnanosti jen tehdy, pokud nevyvolávají nepřiměřený růst ceny práce a nadměrně vysoké daně či pojistné. Vysoká míra zdanění spolu s vysokou cenou práce může zaměstnavatele demotivovat a zbrzdit tvorbu pracovních míst, což může mít za následek útlum ekonomického růstu.⁶⁵

3.4.1 Politika zaměstnanosti v ČR

Trh práce do roku 1990 v České republice neexistoval. Regulace ve sféře zaměstnanosti byla založena na plánování pracovních sil. Různými administrativními

⁶⁴ KREBS, V. a kol., *Sociální politika*, str. 294

⁶⁵ KREBS, V. a kol., *Sociální politika*, str. 295

opatřeními se dosahovalo v oblasti zaměstnanosti nerovnováhy, pro níž byla typická přezaměstnanost a neefektivní využívání pracovních sil.⁶⁶

S tržním prostředím je administrativní regulace zaměstnanosti neslučitelná a proto realizace politiky zaměstnanosti v ČR předpokládala změnu stávajícího pracovního zákonodárství. V roce 1990 byl přijat nový zákon o zaměstnanosti (č. 1/1991 Sb.), který změnil interpretaci „práva na práci“ v právo na práci užitečnou a společensky prospěšnou. Do zákona byla mimo jiné integrována aktivní politika zaměstnanosti. Tato změna přinesla právo na pracovní uplatnění těch, co chtějí a mohou pracovat a práci skutečně hledají, na rekvalifikaci nezbytnou pro pracovní uplatnění na nových pracovních místech a na hmotné zabezpečení v případě nezaměstnanosti a rekvalifikace.⁶⁷

V souladu s přípravou a vstupem ČR do Evropské unie zpracovalo MPSV střednědobou strategii „Národní plán zaměstnanosti“, který byl přijat v roce 1999. Smyslem dokumentu je přesun těžiště pozornosti od pasivních k aktivním opatřením politiky zaměstnanosti. Obsahuje čtyři pilíře: Podpora zaměstnanosti, Podpora podnikání, Podpora schopnosti podniků a zaměstnanců přizpůsobit se změnám a Podpora rovných příležitostí všech osob. Národní plán zaměstnanosti vstoupil v platnost v roce 2000 a jeho realizace je do budoucna pro každý rok specifikována v dokumentu „Národní akční plán zaměstnanosti“.⁶⁸

Základním článkem, který realizuje politiku zaměstnanosti jsou úřady práce, které jako orgány státní správy zajišťují služby zaměstnanosti v daném území. Jsou samostatnými subjekty, územně organizovanými (v okresech) a plní několik základních funkcí:

- a) informační, tj. poskytování aktualizovaných přehledů o struktuře nabídky pracovních sil a vývoji na trhu práce v daném území, o volných pracovních místech, mzdových požadavcích apod.,
- b) poradenskou, tj. poskytují poradenství v otázkách právních, ekonomických, sociálních, psychologických apod., jde-li o pracovní uplatnění a rekvalifikace,
- c) zprostředkovatelskou, tj. zajišťují zprostředkování práce uchazečům o zaměstnání na základě jejich evidence a evidence volných pracovních míst, zabezpečují

⁶⁶ KREBS, V. a kol., *Sociální politika*, str. 295-296

⁶⁷ KREBS, V. a kol., *Sociální politika*, str. 297-298

⁶⁸ KREBS, V. a kol., *Sociální politika*, str. 300-302

- pracovní místa handicapovaným, rekvalifikace a poskytují hmotné zabezpečení uchazečům v případě nezaměstnanosti a rekvalifikace,
- d) podnikatelskou, tj. podílejí se včetně finanční účasti na tvorbě nových pracovních míst a pracovním uplatnění uchazečů o zaměstnání a na zabezpečování rekvalifikace.⁶⁹

3.4.2 Aktivní politika zaměstnanosti

Pro dosažení přístupu na trh práce a setrvání na něm a pro snížení nezaměstnanosti jsou nástroje aktivní politiky zaměstnanosti prioritní. Jsou ovšem vždy limitovány objemem finančních prostředků, které lze v dané době na tyto účely použít.

Aktivní politika zaměstnanosti zahrnuje zejména tato opatření:

- podporu a finanční spoluúčast úřadů práce na vytváření nových pracovních míst u zaměstnavatelů a pracovních příležitostí (jde o tzv. společensky účelná pracovní místa a veřejně prospěšné práce),
- podporu a finanční příspěvky těm uchazečům, kteří se rozhodnou pro drobné podnikání,
- programy podpor zaměstnavatelům, kteří zajišťují odbornou praxi a zaměstnávání absolventů škol,
- programy podpor pro zvýšení zaměstnatelnosti zdravotně handicapovaných osob,
- organizování a finanční spoluúčast na zabezpečování rekvalifikačních programů a rekvalifikací.⁷⁰

3.4.3 Pasivní politika zaměstnanosti

Významnou oblastí, kterou realizuje státní politika zaměstnanosti je pasivní politika zaměstnanosti zahrnující v podstatě vyplácení podpor v nezaměstnanosti. Tato podpora je určena k tomu, aby poskytla nezaměstnanému jistou náhradu jeho pracovního příjmu a současně ho motivovala k novému a včasnému pracovnímu uplatnění. Je proto vyplácena jen po určitou dobu a v určité výši v závislosti na předchozím výdělků. Trvá-li nezaměstnanost déle než je stanovená podpůrná doba, jsou nezaměstnaní za určitých podmínek zajištěni dávkami ze systému sociální pomoci.⁷¹

⁶⁹ KREBS, V. a kol., *Sociální politika*, str. 299

⁷⁰ KREBS, V. a kol., *Sociální politika*, str. 300

⁷¹ KREBS, V. a kol., *Sociální politika*, str. 302

4 Statistická analýza nezaměstnanosti, porovnání regionů

4.1 Charakteristika regionů

Obrázek v příloze 1 znázorňuje mapu České republiky s přehledem prostorového rozmístění jednotlivých krajů.

Hlavní město Praha

Praha je samostatným samosprávným krajem a zároveň krajským městem Středočeského kraje. Její rozloha je 496 km², k 1. 1. 2010 zde žilo 1 249 026 obyvatel. Hustota osídlení je 2 518 obyv./km². Nejvyšší bod se nachází ve Zličíně (399 m n. m.), nejnižší bod je v Suchdole (177 m n. m.). Na tvorbě celorepublikového HDP se Praha podílí zhruba čtvrtinově (konkrétně 26,1 % v r. 2009, tj. 946 630 mil. Kč.). V témže roce činil HDP na obyvatele v tomto regionu 761 596 Kč (tj. 220,4 % průměru ČR). Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly (PPS – Purchasing Power Standards) představuje jednotky umělé společné měny, přepočtené přes platné koeficienty vydávané EUROSTATEM. V nich se vylučují rozdíly v cenové úrovni mezi zeměmi a umožňují tak mezinárodní porovnání. Jestliže je průměr zemí EU27 roven 100 a ukazatel je v uváděn v %, dosahovalo Hl. město Praha v roce 2009 hodnoty 177. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele představující částku, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu, na úspory finančních aktiv a na akumulaci hmotných i nehmotných aktiv, činil v roce 2008 243 497 Kč. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala v roce 2008 2,14 %, v roce 2009 3,66 % a vykazovala v Praze každoročně od roku 1995 nejnižší hodnoty. V roce 2008 činil počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 0,70 a v roce 2009 3,51, přičemž tyto hodnoty byly opět ve všech letech nejnižší v porovnání s ostatními kraji. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na 100 obyvatelích činí v tomto regionu přibližně 54,5. V roce 2007 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců v Praze 26 813 Kč a vykazovala ve všech letech nadprůměrné hodnoty. Počty registrovaných subjektů dosahovaly v roce 2009 191 527 u právnických osob, což představuje vůbec nejvyšší počet v rámci ČR a 296 780 u osob fyzických, což je

opět nejvyšší počet v porovnání s ostatními kraji. Z obyvatel starších 15 let má dle informací ze SLDB z roku 2001 (v jednotlivých letech mimo tato sčítání nemají krajské statistiky jednotnou metodu zjišťování) 14,5 % základní vzdělání, což představuje nejnižší hodnotu v rámci všech krajů, 28,8 % střední, 30,5 % úplné střední s maturitou, 5,2 % vyšší odborné a nástavbové a 18,8 % vysokoškolské vzdělání, které je zde zastoupené nejvyšším počtem z celé ČR.⁷²

Středočeský kraj

Na rozdíl od ostatních krajů nemá své sídlo umístěno na vlastním území, ale na území jiného kraje, jak bylo uvedeno výše. Tento kraj má rozlohu 11 014,9 km². K 1. lednu 2010 zde žilo 1 247 533 obyvatel. Hustota osídlení je 113 obyv./km². Počet obcí čítá 1 145, z toho je 82 měst. Nejvyšším bodem je vrchol brdských hřebenů Tok (862 m n. m.), nejnižším bodem je řečiště Labe u Dolních Beřkovic (158 m n. m.). Kraj se podílí na tvorbě HDP ČR necelými 11 % (v roce 2009 konkrétně 10,8 %, tj. 393 223 mil Kč). V témže roce činil HDP na obyvatele v tomto regionu 317 199 Kč (tj. 91,8 % průměru ČR). Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly v rámci EU27 činil v roce 2009 73,7 %. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele činil v roce 2008 193 753 Kč. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala v roce 2008 4,47 %, v roce 2009 7,01 %. Od roku 1995 byl její roční průměr vždy nižší než průměr republikový. V roce 2008 činil počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 2,74 a v roce 2009 14,91. Tyto hodnoty byly opět ve všech obdobích pod hranicí průměru ČR. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na 100 obyvatelích činí v tomto regionu necelých 51. V roce 2007 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců ve sledovaném kraji 21 621 Kč. Počty registrovaných subjektů dosahovaly v roce 2009 63 977 u právnických osob, což představuje 3 nejvyšší počet v rámci ČR a 234 122 u osob fyzických, což je 2. nejvyšší počet v porovnání s ostatními kraji. Z obyvatel starších 15 let má dle informací ze SLDB z roku 2001 23,1 % základní vzdělání, 40,4 % střední, 24,4 % úplné střední s maturitou, což odpovídá průměrné hodnotě ČR, 3,3 % vyšší odborné a nástavbové a 7 % vysokoškolské vzdělání, které je zde zastoupené 5. nejnižším počtem v republice.⁷³

⁷² URL: <<http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?Zuj=554782>> [cit. 2010-12-15].

⁷³ URL: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/stredocesky-kraj/kraj/>> [cit. 2010-12-15].

Jihočeský kraj

V Jihočeském kraji jsou krajským městem České Budějovice s 94 865 obyvateli. Rozloha zaujímá 10 056,7 km². 1. ledna 2010 zde žilo 637 643 obyvatel. Hustota osídlení je 63 obyv./km². V kraji je 623 obcí, z toho se statutem města 54. Nejvyšším bodem je Plechý, pohoří Šumavy (1 378 m n. m.), nejnižším bodem je hladina Orlické přehrady (330 m n. m.). Kraj se podílí na tvorbě HDP ČR více než 5 % (v roce 2009 konkrétně 5,2 %, tj. 189 868 mil. Kč). V témže roce činil HDP na obyvatele v tomto regionu 298 058 Kč (tj. 86,2 % průměru ČR). Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly v rámci EU27 činil v roce 2009 v Jihočeském kraji 69,3 %. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele činil v roce 2008 175 619 Kč. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala v roce 2008 4,83 %, v roce 2009 7,78 %. Od roku 1995 byl její roční průměr vždy nižší než průměr republikový. V roce 2008, kdy tato hodnota prvně překročila průměrnou republikovou, činil počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 4,18 a v roce 2009 18,16. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na 100 obyvatelích činí v tomto regionu zhruba 50. V roce 2007 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců ve sledovaném kraji 19 106 Kč. Počty registrovaných subjektů dosahovaly v roce 2009 31 259 u právnických osob a 120 734 u osob fyzických. Z obyvatel starších 15 let má dle informací ze SLDB z roku 2001 23,5 % základní vzdělání, 38,7 % střední, 25,1 % úplné střední s maturitou, což je více než průměrná hodnota ČR, 3,3 % vyšší odborné a nástavbové a 7,8 % vysokoškolské vzdělání, které je zde zastoupené 4. nejvyšším počtem v republice.⁷⁴

Plzeňský kraj

Krajským městem tohoto kraje je Plzeň se 169 935 obyvateli. Rozloha činí 7 560,9 km². K 1. lednu 2010 zde žilo 571 863 lidí. Hustota osídlení je 76 obyv./km². V kraji se nachází 501 obcí, z toho je 55 měst. Nejvyšším bodem je Velká Mokrůvka (1 370 m n. m.) v pohoří Šumavy, nejnižším bodem je údolí Berounky (250 m n. m.) v místě, kde řeka opouští území kraje. Kraj se podílí na tvorbě HDP ČR necelými 5 % (v roce 2009 konkrétně 4,7 %, tj. 171 272 mil. Kč). V témže roce činil HDP na obyvatele v tomto regionu 299 846 Kč (tj. 86,8 % průměru ČR). Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly v rámci EU27 činil v roce 2009

⁷⁴ URL: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/kraj>> [cit. 2010-12-15].

v Plzeňském kraji 69,7 %. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele činil v roce 2008 181 801 Kč, což odpovídá průměru ČR. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala v roce 2008 5,03 % a v roce 2009 8,16 %. Od roku 1995 byl její roční průměr vždy nižší než průměr republikový. V roce 2008 činil počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 2,22 a v roce 2009 12,90, přičemž ve všech obdobích byly hodnoty pod hranicí průměru ČR a to několikrát dokonce poloviční. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na 100 obyvatelích činí v tomto regionu zhruba 51. V roce 2007 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců ve sledovaném kraji 20 059 Kč. Počty registrovaných subjektů dosahovaly v roce 2009 36 487 u právnických osob a 103 896 u osob fyzických. Z obyvatel starších 15 let má dle informací ze SLDB z roku 2001 23 % základní vzdělání, 39,4 % střední, 25 % úplné střední s maturitou, 3,1 % vyšší odborné a nástavbové a 7,8 % vysokoškolské vzdělání.⁷⁵

Karlovarský kraj

V Karlovarském kraji jsou krajským městem Karlovy Vary, kde žije 51 320 obyvatel. Jeho rozloha je 3 314,4 km². 1. ledna 2010 žilo v kraji 307 636 obyvatel. Hustota osídlení je 93 obyv./km². Na území kraje se nachází 132 obcí, z toho má 37 statut města. Nejvyšším bodem je Klínovec (1 244 m n. m.), nejnižším bodem je hladina Ohře (320 m n. m.). Kraj se podílí na tvorbě HDP ČR 2 % (v roce 2008 i 2009, tj. 71 949 mil. Kč). V témže roce činil HDP na obyvatele v tomto regionu 233 629 Kč (tj. 67,6 % průměru ČR). Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly v rámci EU27 činil v roce 2009 v Karlovarském kraji 54,3 %. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele činil v roce 2008 159 924 Kč. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala v roce 2008 7,62 % (3. nejvyšší hodnota ze všech krajů tohoto roku) a v roce 2009 11,07 %. V letech 1995–2001 byl její roční průměr vždy těsně pod hranicí republikového průměru, ale od roku 2002 byla hodnota vždy lehce nad jeho hranicí. V roce 2008 činil počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 6,44 a v roce 2009 23,30, tzn. kromě čtyř let z počátku sledovaného období byly hodnoty Karlovarského kraje vždy nadprůměrné. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na 100 obyvatelích činí v tomto regionu 52,5. V roce 2007 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců ve sledovaném kraji 18 146 Kč. Počty registrovaných subjektů dosahovaly v roce 2009

⁷⁵ URL: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/plzensky-kraj/kraj>> [cit. 2010-12-15].

21 119 u právnických osob a 59 860 u osob fyzických, což jsou vůbec nejnižší počty v porovnání s ostatními kraji. Z obyvatel starších 15 let má dle informací ze SLDB z roku 2001 27,9 % základní vzdělání, což je nejvyšší hodnota v rámci ČR, 38,4 % střední, 22,7 % úplné střední s maturitou, 3,1 % vyšší odborné a nástavbové a 5,6 % vysokoškolské vzdělání, které je zde zastoupené 2. nejnižším počtem v republice.⁷⁶

Ústecký kraj

Krajským městem je Ústí nad Labem s 95 477 obyvateli. Rozloha kraje činí 5 334,6 km². K 1. lednu 2010 zde žilo 836 198 obyvatel. Hustota osídlení je 157 obyv./km². Na území kraje se nachází 354 obcí, z toho má 58 statut města. Nejvyšším bodem je vrchol Macecha (1 113 m n. m.) v Krušných horách, nejnižším bodem je hladina Labe u Hřenska (115 m n. m.). Kraj se podílí na tvorbě HDP ČR něco málo přes 6 % (v roce 2009 konkrétně 6,4 %, tj. 230 481 mil. Kč). V témže roce činil HDP na obyvatele v tomto regionu 275 653 Kč (tj. 79,8 % průměru ČR). Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly v rámci EU27 činil v roce 2009 v Ústeckém kraji 64,1 %. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele činil v roce 2008 158 690 Kč. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala v roce 2008 10,26 % a v roce 2009 13,61 %, přičemž ve všech letech vykazovala nadprůměrné hodnoty, několikrát až dvojnásobné. V roce 2008 činil počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 10,18 a v roce 2009 34,85. Tyto hodnoty převyšují ve všech obdobích průměr ČR a jsou často 2. nejvyššími po Moravskoslezském kraji. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na 100 obyvatelích činí v tomto regionu 48,62. V roce 2007 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců ve sledovaném kraji 19 583 Kč. Počty registrovaných subjektů dosahovaly v roce 2009 39 076 u právnických osob a 135 545 u osob fyzických, což je 4. nejvyšší počet ze všech krajů, pokud je opomenuta Praha. Z obyvatel starších 15 let má dle informací ze SLDB z roku 2001 27,3 % základní vzdělání, což je 2. nejvyšší hodnota v rámci ČR, 39,3 % střední, 22,3 % úplné střední s maturitou, 2,9 % vyšší odborné a nástavbové a 5,3 % vysokoškolské vzdělání, které je zde zastoupené vůbec nejnižším počtem v republice.⁷⁷

⁷⁶ URL: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/karlovarsky-kraj/kraj>> [cit. 2010-12-15].

⁷⁷ URL: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/ustecky-kraj/kraj>> [cit. 2010-12-15].

Liberecký kraj

V Libereckém kraji je krajským městem Liberec se 100 914 obyvateli. Jeho rozloha zaujímá 3 163 km² a 1. ledna 2010 zde žilo celkem 439 027 lidí. Hustota osídlení je 139 obyv./km². Na území kraje se nachází 215 obcí, z toho má 39 statut města. Nejvyšším bodem je vrchol Kotel v Krkonoších (1 435 m n. m.), nejnižším bodem je hladina řeky Smědá (208 m n. m.) v místě, kde řeka opouští území ČR. Kraj se podílí na tvorbě HDP ČR necelými 3 % (v roce 2009 konkrétně 2,9 %, tj. 105 202 mil. Kč). V témže roce činil HDP na obyvatele v tomto regionu 240 057 Kč (tj. 69,5 % průměru ČR). Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly v rámci EU27 činil v roce 2009 v Libereckém kraji 55,8 %. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele činil v roce 2008 167 059 Kč. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala v roce 2008 6,95 % a v roce 2009 11,24 %. V minulosti byla míra vždy pod průměrnou úrovní, avšak od roku 2007 ji převyšuje. V roce 2008 činil počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 7,29 a v roce 2009 21,88, což koresponduje s mírou nezaměstnanosti a převyšuje průměrné hodnoty od roku 2007. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na 100 obyvatelích činí v tomto regionu 48,74. V roce 2007 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců ve sledovaném kraji 19 495 Kč. Počty registrovaných subjektů dosahovaly v roce 2009 22 451 u právnických osob a 92 539 u osob fyzických. Z obyvatel starších 15 let má dle informací ze SLDB z roku 2001 23,9 % základní vzdělání, 40,1 % střední, 23,8 % úplné střední s maturitou, 3,2 % vyšší odborné a nástavbové a 7 % vysokoškolské vzdělání.⁷⁸

Královéhradecký kraj

Jeho krajským městem je Hradec Králové s 94 497 obyvateli. Rozloha kraje činí 4 758,6 km² s celkem 554 402 obyvateli, kteří zde žili k 1. 1. 2010. Hustota osídlení je 117 obyv./km². Na území kraje se nachází 448 obcí, z toho má 48 statut města. Nejvyšším bodem je nejvyšší hora ČR Sněžka (1 602 m n. m.), nejnižším bodem je hladina Labe (202 m n. m.). Kraj se podílí na tvorbě HDP ČR 4,5 % (v roce 2009, tj. 161 496 mil. Kč). V témže roce činil HDP na obyvatele v tomto regionu 291 241 Kč (tj. 84,3 % průměru ČR). Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly v rámci EU27 činil v roce 2009 v Karlovarském kraji 67,7 %. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele činil v roce 2008 175 079 Kč. Míra registrované nezaměstnanosti

⁷⁸ URL: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/liberecky-kraj/kraj>> [cit. 2010-12-15].

dosahovala v roce 2008 4,81 % a v roce 2009 7,97 %. Ve všech sledovaných letech byla pod úrovní republikového průměru. V roce 2008 činil počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 3,63 a v roce 2009 17,53. Kromě tří let, kdy počet uchazečů jen nepatrně převyšoval průměr, byly hodnoty Královéhradeckého kraje vždy podprůměrné. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na 100 obyvatelích činí v tomto regionu 49,78. V roce 2007 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců ve sledovaném kraji 18 603 Kč. Počty registrovaných subjektů dosahovaly v roce 2009 25 291 u právnických osob a 104 108 u osob fyzických. Z obyvatel starších 15 let má dle informací ze SLDB z roku 2001 22,5 % základní vzdělání, což je po Praze 2. nejnižší hodnota v rámci ČR, 39,7 % střední, 25,2 % úplné střední s maturitou, 3,6 % vyšší odborné a nástavbové a 7,5 % vysokoškolské vzdělání.⁷⁹

Pardubický kraj

V Pardubickém kraji jsou krajským městem Pardubice s 90 077 obyvateli. Rozloha kraje činí 4 518,6 km² s celkem 516 329 obyvateli, kteří zde žili k 1. 1. 2010. Hustota osídlení je 114 obyv./km². Na území kraje se nachází 451 obcí, z toho má 36 statut města. Nejvyšším bodem je Králický Sněžník (1 424 m n. m.), nejnižším bodem je hladina Labe (201 m n. m.). Kraj se podílí na tvorbě HDP ČR zhruba 4 % (v roce 2009 konkrétně 4,1 %, tj. 147 805 mil. Kč). V témže roce činil HDP na obyvatele v tomto regionu 286 518 Kč (tj. 82,9 % průměru ČR). Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly v rámci EU27 činil v roce 2009 v Pardubickém kraji 66,6 %. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele činil v roce 2008 172 030 Kč. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala v roce 2008 5,95 % a v roce 2009 9,58 %. Ve všech sledovaných letech byla pod úrovní republikového průměru, krom posledního roku, kdy ho nepatrně překonala. V roce 2008 činil počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 4,65 a v roce 2009 14,79. Hodnoty Pardubického kraje dlouhodobě kolísají kolem průměru. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na 100 obyvatelích činí v tomto regionu 49,37. V roce 2007 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců ve sledovaném kraji 18 569 Kč. Počty registrovaných subjektů dosahovaly v roce 2009 21 851 u právnických osob a 87 598 u osob fyzických. Z obyvatel starších 15 let má dle informací ze SLDB

⁷⁹ URL: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/kralovehradecky-kraj/kraj>> [cit. 2010-12-15].

z roku 2001 22,7 % základní vzdělání, 40,8 % střední, 24,5 % úplné střední s maturitou, 3,6 % vyšší odborné a nástavbové a 7,0 % vysokoškolské vzdělání.⁸⁰

Vysočina

Krajským městem Vysočiny je Jihlava s 51 222 obyvateli. Zaujímá plochu 6 795,7 km² s celkem 514 992 obyvateli, kteří zde žili k 1. 1. 2010. Hustota osídlení je 76 obyv./km². Na území kraje se nachází 704 obcí z toho je 34 měst. Nejvyšším bodem je hora Javořice (837 m n. m.), Jihlavské vrchy, nejnižším bodem je hladina řeky Jihlava (239 m n. m.). Kraj se podílí na tvorbě HDP ČR necelými 4 % (v roce 2009 konkrétně 3,8 %, tj. 139 522 mil. Kč). V témže roce činil HDP na obyvatele v tomto regionu 270 743 Kč (tj. 78,3 % průměru ČR). Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly v rámci EU27 činil v roce 2009 v kraji Vysočina 62,9 %. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele činil v roce 2008 171 495 Kč. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala v roce 2008 6,27 % a v roce 2009 10,25 %. Ve sledovaných letech byla nad úrovní republikového průměru, krom let 1999–2007, kdy vykazovala nižší hodnoty. V roce 2008 činil počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 7,40 a v roce 2009 37,49. Počet uchazečů kraje Vysočina kolísal většinou kolem republikového průměru, kromě tří let (2003, 2004 a 2009), kdy počet uchazečů výrazně průměr převyšoval. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na 100 obyvatelích činí v tomto regionu 49,61. V roce 2007 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců ve sledovaném kraji 18 963 Kč. Počty registrovaných subjektů dosahovaly v roce 2009 19 769 u právnických osob a 81 185 u osob fyzických. Z obyvatel starších 15 let má dle informací ze SLDB z roku 2001 24,1 % základní vzdělání, 40,6 % střední, 24,2 % úplné střední s maturitou, 3,2 % vyšší odborné a nástavbové a 6,7 % vysokoškolské vzdělání.⁸¹

Jihomoravský kraj

Brno s 371 399 obyvateli je krajským městem Jihomoravského kraje. Kraj má rozlohu 7 195,6 km² a k 1. lednu 2010 zde žilo celkem 1 151 708 osob. Hustota osídlení je 160 obyv./km². Na území kraje se nachází 673 obcí z toho je 49 měst. Nejvyšším bodem je hora Čupec (819 m n. m.), okres Hodonín, nejnižším bodem je soutok řek Moravy a Dyje (150 m n. m.). Kraj se podílí na tvorbě HDP ČR 10,5 % (v roce 2009,

⁸⁰ URL: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/pardubicky-kraj/kraj>> [cit. 2010-12-15].

⁸¹ URL: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/vysocina/kraj>> [cit. 2010-12-15].

tj. 379 669 mil. Kč). V témže roce činil HDP na obyvatele v tomto regionu 330 145 Kč (tj. 95,5 % průměru ČR). Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly v rámci EU27 činil v roce 2009 v Jihomoravském kraji 76,7 %. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele činil v roce 2008 177 206 Kč. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala v roce 2008 6,83 % a v roce 2009 10,59 %. Ve všech sledovaných letech byla nad úrovní republikového průměru, krom let 1995 a 1996, kdy dosahovala přibližně průměrných hodnot. V roce 2008 činil počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 5,22 a v roce 2009 21,69. Ve všech sledovaných letech převyšovaly hodnoty kraje průměrnou hodnotu ČR, přičemž nejvýrazněji (až dvojnásobně) v letech 2002-2004. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na 100 obyvatelích činí v tomto regionu 49,37. V roce 2007 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců ve sledovaném kraji 19 893 Kč. Počty registrovaných subjektů dosahovaly v roce 2009 67 242 u právnických osob a 207 947 u osob fyzických, což představuje po Praze 2. nejvyšší počty těchto subjektů ze všech krajů. Z obyvatel starších 15 let má dle informací ze SLDB z roku 2001 23,3 % základní vzdělání, 37,0 % střední, 24,6 % úplné střední s maturitou, 3,5 % vyšší odborné a nástavbové a 10,3 % vysokoškolské vzdělání, které zde představuje 2. nejvyšší počet po Hl. městě Praze.⁸²

Olomoucký kraj

V Olomouckém kraji je krajským městem Olomouc se 100 362 obyvateli. Rozloha kraje činí 5 266,8 km² s celkem 642 041 obyvateli, kteří zde žili k 1. 1. 2010. Hustota osídlení je 122 obyv./km². Na území kraje se nachází 398 obcí, z toho má 30 statut města. Nejvyšším bodem je Praděd (1 491 m n. m.), nejnižším bodem je hladina řeky Moravy (190 m n. m.). Kraj se podílí na tvorbě HDP ČR kolem 4,5 % (v roce 2009 konkrétně 4,6 %, tj. 167 195 mil. Kč). V témže roce činil HDP na obyvatele v tomto regionu 260 450 Kč (tj. 75,4 % průměru ČR). Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly v rámci EU27 činil v roce 2009 v Olomouckém kraji 60,5 %. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele činil v roce 2008 165 977 Kč. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala v roce 2008 6,87 a v roce 2009 12,19 %. Ve všech sledovaných letech byla nad úrovní republikového průměru, resp. Olomoucký kraj patří k regionům s dlouhodobě nepříznivou mírou nezaměstnanosti. V roce 2008 činil

⁸² URL: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihomoravsky-kraj/kraj>> [cit. 2010-12-15].

počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 8,54 a v roce 2009 50,05. Ve všech letech byl počet uchazečů vyšší než v průměru ČR, ale pouze o několik jednotek. Nejvyšší rozdíl a absolutně maximální hodnoty dosáhl počet uchazečů na 1 volné místo v roce 2009. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na 100 obyvatelích činí v tomto regionu 49,31. V roce 2007 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců ve sledovaném kraji 18 508 Kč. Počty registrovaných subjektů dosahovaly v roce 2009 23 927 u právnických osob a 109 348 u osob fyzických. Z obyvatel starších 15 let má dle informací ze SLDB z roku 2001 23,6 % základní vzdělání, 39,1 % střední, 24,7 % úplné střední s maturitou, 3,0 % vyšší odborné a nástavbové a 8,1 % vysokoškolské vzdělání.⁸³

Zlínský kraj

Zlín se 75 714 obyvateli je krajským městem Zlínského kraje. Kraj má rozlohu 3 963,6 km² a k 1. lednu 2010 zde žilo celkem 591 042 osob. Hustota osídlení je 149 obyv./km². Na území kraje se nachází 305 obcí, z toho má 30 statut města. Nejvyšším bodem je Čertův Mlýn (1 206 m n. m.) v pohoří Moravskoslezské Beskydy, nejnižším bodem je hladina Moravy (173 m n. m.). Kraj se podílí na tvorbě HDP ČR necelými 5 % (v roce 2009 konkrétně 4,7 %, tj. 169 690 mil. Kč). V témže roce činil HDP na obyvatele v tomto regionu 286 977 Kč (tj. 83 % průměru ČR). Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly v rámci EU27 činil v roce 2009 ve Zlínském kraji 66,7 %. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele činil v roce 2008 173 263 Kč. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala v roce 2008 6,13 % a v roce 2009 10,83 %. Do roku 2002 byla míra pod úrovní republikového průměru, pak ho v řádech desetin procent převýšila. V roce 2008 činil počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 4,69 a v roce 2009 27,03. Ve všech letech kolísal počet uchazečů kolem republikového průměru, kromě let 2002–2005 a 2009, kdy počet uchazečů výrazněji průměr převyšoval. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na 100 obyvatelích činí v tomto regionu 49,22. V roce 2007 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců ve sledovaném kraji 18 778 Kč. Počty registrovaných subjektů dosahovaly v roce 2009 24 154 u právnických osob a 107 716 u osob fyzických. Z obyvatel starších 15 let má dle informací ze SLDB z roku

⁸³ URL: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/olomoucky-kraj/kraj>> [cit. 2010-12-15].

2001 24,8 % základní vzdělání, 39 % střední, 24,1 % úplné střední s maturitou, 3,2 % vyšší odborné a nástavbové a 7,7 % vysokoškolské vzdělání.⁸⁴

Moravskoslezský kraj

Krajským městem Moravskoslezského kraje je Ostrava s 306 006 obyvateli. Kraj zaujímá plochu 5 426,4 km² s celkem 1 247 373 obyvateli, kteří zde žili k 1. 1. 2010. Hustota osídlení je 230 obyv./km². Na území kraje se nachází 299 obcí z toho je 41 měst. Nejvyšším bodem je Praděd (1 491 m n. m.) v pohoří Jeseníky, nejnižším bodem je soutok řek Odry a Olše (195 m n. m.). Kraj se podílí na tvorbě HDP ČR necelými 10 % (v roce 2009 konkrétně 9,7 %, tj. 351 861 mil. Kč). V témže roce činil HDP na obyvatele v tomto regionu 281 634 Kč (tj. 81,5 % průměru ČR). Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly v rámci EU27 činil v roce 2009 v Moravskoslezském kraji 65,5 %. Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele činil v roce 2008 165 784 Kč. Míra registrované nezaměstnanosti dosahovala v roce 2008 8,49 % a v roce 2009 12,14 %. Ve všech sledovaných letech byla vysoce nad úrovní republikového průměru. Moravskoslezský kraj patří z pohledu tohoto ukazatele mezi nejpostiženější regiony a po Ústeckém kraji vykazuje 2. nejvyšší hodnoty ve všech obdobích. V roce 2008 činil počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 6,53 a v roce 2009 29,24. V letech 1997-2006 a v r. 2009 převyšoval počet uchazečů republikový průměr až několikanásobně a opět se prokázalo, že trh práce je v Moravskoslezském kraji problematickou oblastí. Podíl ekonomicky aktivních obyvatel na 100 obyvatelích činí v tomto regionu 49,48. V roce 2007 činila průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců ve sledovaném kraji 20 057 Kč, což je 3. nejvyšší mzda ze všech krajů, pokud je opomenuta Praha s nadprůměrnou hodnotou. Počty registrovaných subjektů dosahovaly v roce 2009 46 180 u právnických osob a 194 923 u osob fyzických, což představuje 3. nejvyšší počty v ČR. Z obyvatel starších 15 let má dle informací ze SLDB z roku 2001 25,2 % základní vzdělání, 38,7 % střední, 23,4 % úplné střední s maturitou, 3,1 % vyšší odborné a nástavbové a 7,8 % vysokoškolské vzdělání.⁸⁵

⁸⁴ URL: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/zlinsky-kraj/kraj>> [cit. 2010-12-15].

⁸⁵ URL: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/moravskoslezsky-kraj/kraj>> [cit. 2010-12-15].

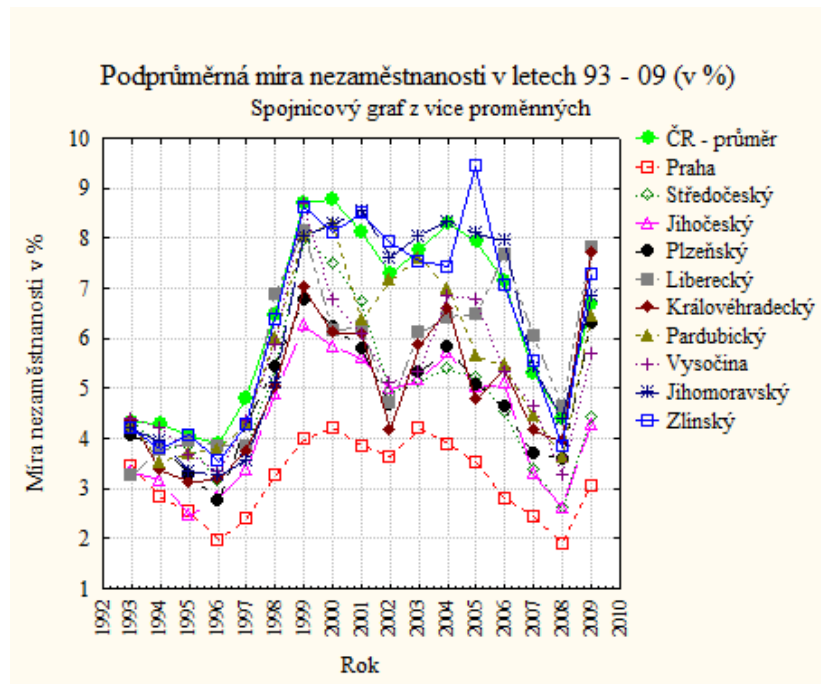
4.2 Analýza časových řad a charakteristika vývoje míry nezaměstnanosti v krajích

K porovnání vývoje průměrné míry nezaměstnanosti za celou Českou republiku a jednotlivé kraje byla použita data let 1993–2009. Z výsledných grafů 1 a 2 je patrné, že vývoj sledovaného ukazatele je ve zkoumaném období podobný ve všech regionech. Až na malé odchylky, kdy byl vývoj nezaměstnanosti v jednotlivých krajích mírně opožděn ve srovnání s ostatními (např. Karlovarský kraj v roce 2002) lze říci, že úroveň nezaměstnanosti jednotlivých krajů kopíruje průměrnou úroveň nezaměstnanosti v ČR. První graf zobrazuje regiony, jejichž průměrná míra nezaměstnanosti je za sledované roky nižší, než průměrná hodnota za celou ČR. Druhý graf naopak znázorňuje míru nezaměstnanosti v krajích, které dosahují celkově nadprůměrné hodnoty ukazatele. Ovšem zdánlivě podobný vývoj sledovaného ukazatele vyvrací vypočtené hodnoty průměrných koeficientů růstu v jednotlivých krajích, na jejichž základě se zamítá pracovní hypotéza 3, která předpokládá, že míra nezaměstnanosti má ve sledované časové řadě ve všech regionech shodně rostoucí (či klesající) charakter. Hodnoty průměrných koeficientů růstu dokládá tabulka v příloze 2. Ve všech krajích přesáhlo průměrné tempo růstu hranici 100 procentních bodů, kromě Hl. m. Prahy, a tudíž trend vývoje míry nezaměstnanosti není ve všech regionech shodný. V prvních letech dosahovaly hodnoty míry nezaměstnanosti ve všech krajích nízké hodnoty. Důvodem bylo udržování „umělé“ zaměstnanosti, která přetrvávala z dob před revolucí v roce 1989. Tehdy museli být všichni lidé zaměstnaní a žádné údaje o nezaměstnaných tedy neexistovaly. K nárůstu počtu nezaměstnaných došlo až v bezprostředně následujících letech, kdy se začal trh práce v ČR přirozeně vyvíjet. V letech 2004–2005 docházelo ve většině krajů k poklesu průměrné míry nezaměstnanosti. Pokles hodnot mohl být zapříčiněn nikoli poklesem skutečné míry nezaměstnanosti, ale opatřením, které provedlo MPSV v roce 2004. Změna metodiky výpočtu míry registrované nezaměstnanosti měla za cíl zlepšit mezinárodní komparabilitu daného ukazatele a rovněž sblížení míry registrované nezaměstnanosti s obecnou mírou nezaměstnanosti.

Od roku 2008 se směr vývoje obrátil a míra nezaměstnanosti začala ve všech regionech prudce stoupat. Důvodem byla s největší pravděpodobností počínající světová hospodářská krize, mezi jejíž dopady patří i nepříznivé vlivy nejen na lokální trhy práce. Pracovní hypotéza 6 je tedy potvrzena a platí, že hospodářská recese s počátkem v roce

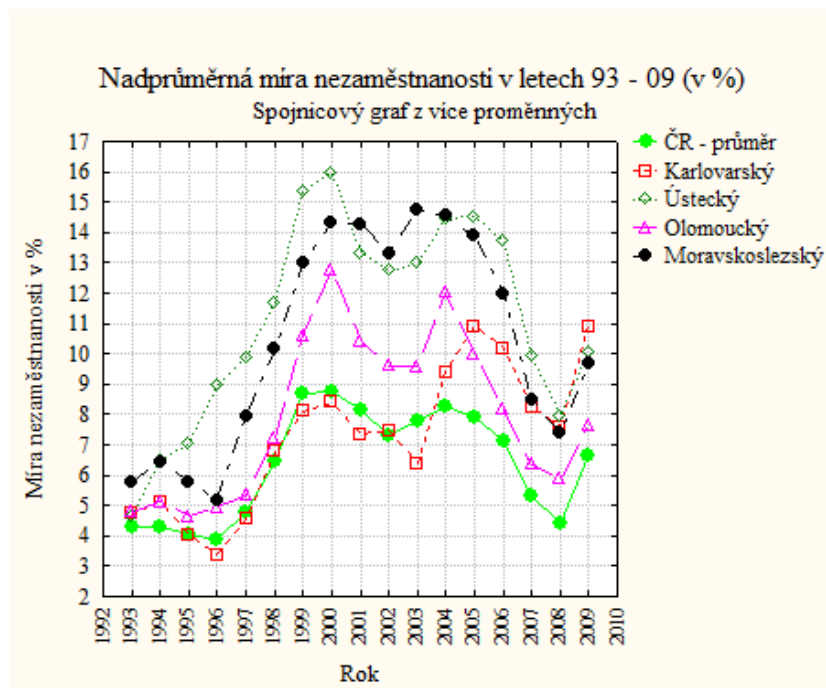
2008 způsobila shodně ve všech regionech nárůst průměrné míry nezaměstnanosti za rok 2009 ve srovnání s rokem 2008. Meziroční nárůst v průměrné míře nezaměstnanosti krajů se nacházel v intervalu 1,16-3,75 procentních bodů.

Graf 1 - Podprůměrná míra nezaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Graf 2 - Nadprůměrná míra nezaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Výše uvedený graf 1 je také vhodným zdůvodněním pro potvrzení dalšího odhadovaného jevu. V hypotéze 7 byl vysloven předpoklad, že míra nezaměstnanosti v Praze je ve všech sledovaných obdobích nižší, než je průměrná míra nezaměstnanosti za stejná období v ČR. Tento grafický výstup z programu zobrazuje všechny kraje s celkově podprůměrnou mírou nezaměstnanosti. Praha reprezentována červenou křivkou je umístěna vertikálně nejnižší, tedy z dlouhodobého hlediska na nejlepší pozici z pohledu tohoto ukazatele. Pouze ve dvou případech zastoupil Prahu v nejnižší hodnotě míry nezaměstnanosti jiný kraj. Konkrétně v roce 1993 Liberecký kraj s 3,28 % (Praha 3,45 %) a v roce 1995 Jihočeský kraj s 2,47 % (Praha 2,53 %). Pracovní hypotézu 7 lze tedy označit za potvrzenou.

Tabulka 1 znázorňuje popisné charakteristiky míry nezaměstnanosti v jednotlivých krajích a souhrnně v České republice v letech 1993–2009. Je patrné, že celkově si vede nejlépe Praha, jejíž průměrná míra nezaměstnanosti dosahuje za sledované roky 3,17 %. Hlavní město je známo vysokou mírou zaměstnanosti. Za prací sem vyjíždí i mnoho lidí z ostatních regionů. Toto tvrzení je podloženo níže uvedenou analýzou počtu uchazečů a volných pracovních míst, kdy Praha, jako jediný region, nabízela hned v několika obdobích větší množství volných míst, než bylo uchazečů. Naopak nejvyšší hodnoty průměrné míry nezaměstnanosti dosahuje Ústecký kraj s 11,16 %. Příčinou tak vysoké hodnoty tohoto severočeského regionu je strukturální problém v kvalitaci obyvatel v kombinaci s nedostatkem pracovních příležitostí. V minulosti zde bylo mnoho lidí zaměstnáno v těžebním průmyslu, ovšem dnes již toto odvětví není hlavním ekonomickým středem zájmu v tomto regionu. Obdobná situace je v Moravskoslezském kraji, který vykazuje druhé nejvyšší hodnoty nezaměstnanosti a také se jedná o bývalou oblast těžebního a zpracovatelského průmyslu.

Tabulkové hodnoty minima a maxima korespondují s umístěním na žebříčku míry nezaměstnanosti dle průměru. Minima ze všech krajů a ve všech letech dosáhlo Hl. město Praha s 1,9 % v roce 2008, maxima Ústecký kraj s 15,97 % v roce 2000. Druhého nejvyššího maxima dosáhl zmiňovaný Moravskoslezský kraj s 14,75 %.

Tabulka 1 - Popisné statistiky míry nezaměstnanosti

Popisné statistiky - Míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích ČR (v %), 1993 - 2009				
region / ukazatel	Průměr	Minimum	Maximum	Směrodatná odchylka
ČR	6,36	3,89	8,76	1,80
Praha	3,17	1,90	4,20	0,75
Středočeský	4,83	2,60	7,97	1,48
Jihočeský	4,35	2,47	6,25	1,25
Plzeňský	4,79	2,74	6,77	1,17
Karlovarský	7,27	3,38	10,91	2,34
Ústecký	11,16	4,63	15,97	3,37
Liberecký	5,65	3,28	8,16	1,57
Královéhradecký	4,97	3,12	7,70	1,40
Pardubický	5,62	3,53	8,29	1,64
Vysočina	5,31	3,27	8,68	1,44
Jihomoravský	6,18	3,25	8,55	2,06
Olomoucký	7,95	4,65	12,78	2,68
Zlínský	6,32	3,54	9,44	2,01
Moravskoslezský	10,41	5,19	14,75	3,55

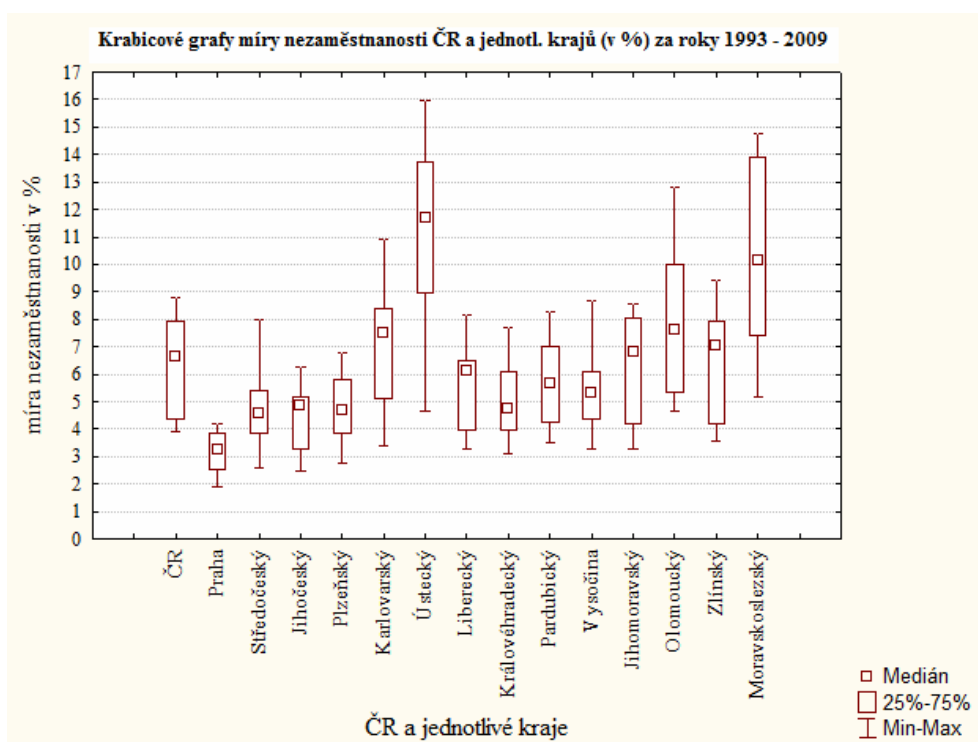
Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Pracovní hypotéza 4 předpokládá, že v Praze je míra nezaměstnanosti stabilnější, tj. s menšími výkyvy v čase, než v ostatních regionech. Z výsledků popisných charakteristik byl použit ukazatel směrodatné odchylky, na jejímž základě byla tato hypotéza potvrzena. Porovnáním jednotlivých směrodatných odchylek všech krajů České republiky bylo zjištěno, že nejmenší hodnotu vykazuje právě Hl. město Praha. Míra průměrné vzdálenosti jednotlivých měr nezaměstnanosti od průměrné hodnoty v Praze činí 0,75 %. Nejvyšší hodnotu vykazuje Moravskoslezský kraj, konkrétně 3,55 %. To znamená, že rozptýlení hodnot od průměrné hodnoty je v tomto regionu vysoké.

Tabulka v příloze 3 uvádí vzestupné seřazení krajů dle hodnoty průměrné míry nezaměstnanosti za roky 1993-2009. Podobně tabulka v příloze 4 uvádí vzestupné seřazení krajů, v tomto případě dle hodnoty směrodatné odchylky a poukazuje tedy na stálost hodnoty míry nezaměstnanosti v čase v témže časovém úseku.

Dalším z výstupů generovaných programem je krabicový graf 3. Jednotlivé „krabice“ reprezentují hodnoty míry nezaměstnanosti krajů a ČR za základě jejich hodnot z let 1993–2009. Dolní hrana obdélníku každé „krabice“ vymezuje spodních 25 % zjištěných hodnot v souboru a horní hrana 75 % hodnot, neboli tzv. interkvartilové rozpětí. Malý čtverec uvnitř zobrazuje prostřední kvartil neboli 50 % kvantil, což je medián. Ten představuje prostřední hodnotu datového souboru a rozděluje ho právě na dvě poloviny. Horizontální úsečky znázorňují maximální, resp. minimální hodnoty souboru.⁸⁶

Graf 3 - Krabicový graf míry nezaměstnanosti v krajích

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Následně byly zkoumány průměrné hodnoty měř nezaměstnanosti za roky 1993–2009 v jednotlivých krajích. Níže uvedená tabulka 2 reprezentuje základní popisné statistiky těchto průměrných hodnot. Průměrná hodnota všech regionů za všechny roky je zhruba 6,36 %. Směrodatná odchylka znázorňující míru odchylek pozorování od průměru neboli variabilita má hodnotu 2,26 %. Variční koeficient vypočtený z těchto dvou údajů

⁸⁶ LOUDA, Z., *Řešené příklady v systému Statistica*, str. 20-21

má hodnotu 35,53 %, což svědčí o vyšší variabilitě a hodnotu aritmetického průměru je tedy možné považovat pouze za orientační. Na základě těchto výpočtů byla potvrzena pracovní hypotéza 2 konstatující, že míra nezaměstnanosti se ve všech regionech průměrně liší od průměrné míry nezaměstnanosti ČR o maximálně 4 procentní body za všechna sledovaná období.

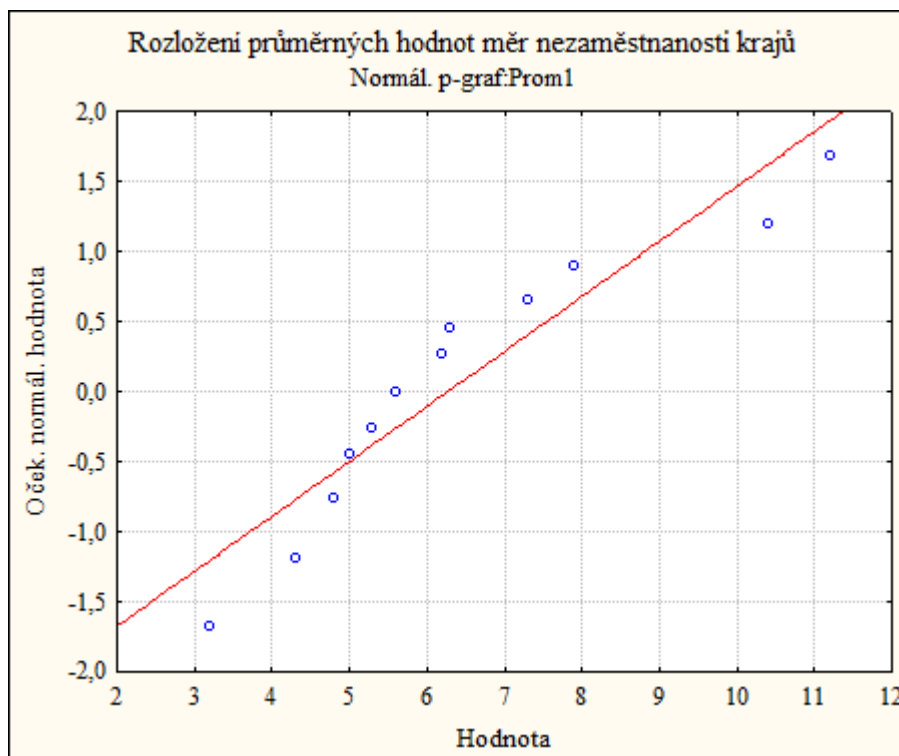
Tabulka 2 - Popisné statistiky průměrné míry nezaměstnanosti

Popisné statistiky - Průměrná míra nezaměstnanosti v krajích, 1993 - 2009						
	N platných	Průměr	Minimum	Maximum	Směrodatná odchylka	Variační koeficient
Prům. míra nezam.	14	6,36	3,20	11,20	2,26	35,53

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Normální pravděpodobnostní graf 4 podává prvotní informaci o normalitě rozdělení hodnot míry nezaměstnanosti. Modré body se přibližují červené přímce, tudíž lze konstatovat, že zkoumaný soubor dat vykazuje normalitu.

Graf 4 - Rozložení průměrných hodnot měř nezaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Tabulka 3 obsahuje hodnoty míry nezaměstnanosti v procentech ve všech krajích za veškeré sledované roky. Na jejím základě byl posouzen jeden z dalších předpokladů, stanovených před začátkem této analýzy. Ve zmíněné tabulce jsou hodnoty míry nezaměstnanosti označeny rozdílnými barvami. Červeně je vždy označeno číslo, které je pro daný rok absolutně nejvyšší. Modrou barvou jsou označeny naopak takové míry nezaměstnanosti, které byly v daných letech nejnižší. Tyto extrémní hodnoty byly pro každý rok porovnány (sloupec max – min), přičemž výsledkem je rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou míry nezaměstnanosti v každém roce. Vzhledem k odpovídající pracovní hypotéze byly získané rozdíly < 5 zvýrazněny žlutě. Jak je vidět z tabulky, jednalo se o 3 případy, které se vyskytly v prvních třech sledovaných letech. Míra nezaměstnanosti byla tehdy ve všech krajích podobná a lišila se v rozmezí 2,52; 3,67 a 4,59 procentních bodů.

Aby se předešlo zkreslení zjištěných závěrů, bylo ze srovnání v následujícím kroku vynecháno Hl. město Praha, protože jak je z výše uvedených poznatků patrné, tento region vykazuje stabilně nejnižší hodnoty vyjma dvou let. Tato modifikace srovnávání je v tabulce označena fialovým písmem, které reprezentuje vždy druhou nejnižší hodnotu daného roku. Poslední sloupec (max - min bez Prahy) udává rozdíly mezi nejvyšší hodnotou míry nezaměstnanosti v daném roce a touto druhou nejnižší hodnotou. Rozdíly < 5 byly opět zvýrazněny žlutě. Ukázalo se, že i při vynechání Prahy ze srovnání se nic nezměnilo. I v tomto případě byl rozdíl mezi regiony méně významný v prvních třech letech a pouze se zmenšil v řádech desetin, resp. setin procentních bodů. Zajímavá je skutečnost, že se Praha pravidelně honosí nejnižší hodnotou míry nezaměstnanosti až od roku 1996. V prvním sledovaném roce, kdy ji předčily kraje Liberecký a Jihočeský, byla dokonce až na třetím místě. Jihočeský kraj si své příznivé hodnoty zachoval i v dalších letech na rozdíl od kraje Libereckého, který si ovšem udržel alespoň ve většině období podprůměrné hodnoty míry nezaměstnanosti v rámci všech regionů. Pokud jde o nepříznivě značená červená čísla, potvrzuje se výše uvedené konstatování o problematické situaci v Ústeckém a Moravskoslezském kraji a podobně v kraji Karlovarském, který se potýká s vysokou nezaměstnaností až v posledních letech, zhruba od roku 2004.

Toto srovnání lze shrnout následovně. Rozdíl v mírách nezaměstnanosti mezi dvěma regiony byl v převážné většině případů větší, než se předpokládalo a to i v případě, že byl ze srovnání vynechán region Hl. město Praha. Četnost deklarovaného rozdílu v mírách nezaměstnanosti do 5 procentních bodů byla v obou typech porovnání (s Prahou a bez ní) rovna 3. V ostatních případech, resp. od roku 1996 byl tento rozdíl již vždy větší než 5 procentních bodů. Nejextrémnější rozdíl byl prokázán v roce 2000, konkrétně 10,13 p. b. při opomenutí Prahy, mezi Jihočeským a Ústeckým krajem. Závěrem provedeného výzkumu je zamítnutí pracovní hypotézy 8, která předpokládala, že největší zjištěný rozdíl v mírách nezaměstnanosti mezi dvěma regiony byl v každém sledovaném roce v rozmezí maximálně 5 procentních bodů.

Tabulka 3 - Srovnání míry nezaměstnanosti všech krajů

Srovnání míry nezaměstnanosti všech krajů v letech 1993 - 2009 (v %)																
rok / míra nez. v %	PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK	Max - min	Max - min bez Prahy
1993	3,45	4,36	3,32	4,05	4,73	4,63	3,28	4,33	4,24	4,38	4,20	4,78	4,20	5,79	2,52	2,47
1994	2,82	3,83	3,16	3,83	5,11	6,48	3,75	3,36	3,53	4,21	3,95	5,11	3,79	6,44	3,67	3,32
1995	2,53	3,85	2,47	3,27	4,03	7,06	3,94	3,12	3,70	3,66	3,35	4,65	4,07	5,80	4,59	4,53
1996	1,97	3,15	2,81	2,74	3,38	8,95	3,85	3,18	3,78	3,33	3,25	4,93	3,54	5,19	6,99	6,21
1997	2,38	3,77	3,36	4,26	4,54	9,87	3,84	3,73	4,31	4,34	3,57	5,35	4,26	7,96	7,49	6,51
1998	3,25	5,39	4,87	5,45	6,79	11,69	6,88	5,02	6,00	5,85	5,10	7,22	6,37	10,14	8,44	6,82
1999	3,98	7,97	6,25	6,77	8,09	15,37	8,16	7,02	8,04	8,68	8,05	10,60	8,61	12,97	11,39	9,12
2000	4,20	7,51	5,84	6,24	8,41	15,97	6,17	6,11	8,29	6,76	8,28	12,78	8,12	14,34	11,77	10,13
2001	3,86	6,73	5,60	5,78	7,37	13,32	6,21	6,10	6,37	6,08	8,55	10,41	8,50	14,29	10,44	8,70
2002	3,64	4,91	4,99	4,66	7,49	12,75	4,70	4,17	7,16	5,11	7,61	9,61	7,91	13,32	9,68	9,14
2003	4,19	5,16	5,17	5,31	6,39	13,00	6,11	5,85	7,60	5,32	8,05	9,57	7,53	14,75	10,55	9,59
2004	3,89	5,39	5,71	5,83	9,41	14,45	6,41	6,59	6,99	6,85	8,34	12,02	7,42	14,55	10,66	9,16
2005	3,51	5,22	5,02	5,08	10,91	14,53	6,48	4,77	5,64	6,77	8,09	9,99	9,44	13,89	11,02	9,51
2006	2,80	4,54	5,10	4,62	10,17	13,71	7,68	5,39	5,46	5,32	7,95	8,17	7,05	11,98	10,91	9,17
2007	2,44	3,38	3,29	3,68	8,24	9,95	6,05	4,16	4,44	4,65	5,43	6,35	5,53	8,49	7,51	6,65
2008	1,90	2,60	2,63	3,60	7,60	7,95	4,65	3,95	3,62	3,27	4,40	5,89	3,83	7,39	6,05	5,35
2009	3,06	4,42	4,28	6,29	10,91	10,07	7,83	7,70	6,43	5,67	6,83	7,64	7,28	9,68	7,85	6,64
Četnost deklarovaného rozdílu v mírách nezaměst. do 5 % (dle pr. hyp. 8)															3	3

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v MS Excelu

4.2.1 Vliv vybraných proměnných na míru nezaměstnanosti

Dalším předmětem zkoumání této práce bude pomocí statistických metod zjistit, které proměnné mají vliv na míru nezaměstnanosti v krajích a jak silně na ni působí, resp. její sílu závislosti. Výpočet bude proveden statistickým programem v modulu vícenásobná regrese a korelace. Jako nezávisle proměnné, tzn. takové, které na míru nezaměstnanosti mohou působit, byly zvoleny následující ukazatele: počet obyvatel, hustota osídlení, procento obyvatel s vysokoškolským vzděláním, procento obyvatel se základním vzděláním, objem výdajů místně příslušných úřadů práce na aktivní politiku zaměstnanosti, objem výdajů místně příslušných úřadů práce na pasivní politiku zaměstnanosti, pracovní síla a počet registrovaných právnických osob.

Z výsledků korelačních charakteristik plyne, že vztah závisle proměnné tj. míry nezaměstnanosti, na zvolených nezávislých proměnných je daným modelem popsán z více jak 96 % a hodnota korelačního koeficientu udávající sílu závislosti značí, že jde v tomto případě o velmi silnou závislost. Analýzou rozptylu se prokázalo, že model jako celek je vzhledem k hodnotě vypočtené hladiny významnosti statisticky významný (viz. hodnota „p“ v první tabulce přílohy 5). Ačkoli je model jako celek statisticky významný, vyplývá z výstupů regresní analýzy, že ne všechny proměnné mají v modelu své opodstatnění. Vysoké hodnoty ukazatele „p“ ve třetí tabulce přílohy 5 předznamenávají, že příslušné proměnné jsou statisticky nevýznamné a měly by být z modelu vyřazeny. Jako jediná statisticky významná z analýzy vzešla nezávisle proměnná hustota osídlení.

Dále bude zkoumáno, zda a jak silně ovlivňuje tato nezávisle proměnná sledovanou závisle proměnnou pomocí modulu jednoduché nelineární regrese. Pomocí programu budou porovnány lineární a různé nelineární funkce, následně se určí nejvhodnější z nich a na jejím základě pak bude stanovena výsledná trendová funkce. První z vypočtených funkcí je lineární. Tato funkce není vhodná pro vyjádření trendu, protože vykazuje kromě nízkého koeficientu korelace i koeficientu determinace vysokou hodnotu „p“ a není tedy statisticky významná (viz. příloha 6). Následně tedy bude zkoumána funkce kvadratická, která již vykazuje značně příznivější oba indexy i hodnotu „p“ (viz. příloha 7). Ještě vhodnější statistické znaky ale vykazují funkce logaritmická a exponenciální (viz. přílohy 8 a 9). U těchto dvou funkcí vycházejí všechny statistické znaky téměř se stejnými hodnotami. Protože se liší jen nepatrně v obou indexech i vypočtené hladině významnosti,

bude zvolena matematicky jednodušší trendová funkce. Tou je funkce logaritmická, která má podobu: $\hat{y}_i = 2,248459 + 0,034590 * \log_{10}(x)$.

Index korelace této funkce byl vypočítán na hodnotu 0,76 a znamená středně silnou závislost. Index determinace udává, že zvolený logaritmický model trendu odpovídá skutečnosti z 58 %. Statistická významnost celého modelu je doložena hodnotou vypočtené hladiny významnosti (0,008461), která je nižší než stanovená hladina významnosti 0,05. Na základě získané logaritmické funkce lze provést odhad hodnoty závisle proměnné na zvolené hodnotě nezávisle proměnné. Jako pokus, který by měl doložit vhodnost této funkce bude zvolena průměrná hustota osídlení ČR, tj. 133 obyvk./km². Výstupem programu je odhad, že při stanovené hustotě osídlení by měla mít míra nezaměstnanosti ČR pro rok 2009 hodnotu 6,85 %, resp. s pravděpodobností 95 % se bude nacházet v intervalu 5,85–7,84 %. Vzhledem k tomu, že hodnota průměrné míry nezaměstnanosti ČR dosahovala v roce 2009 6,7 %, lze potvrdit, že zvolená logaritmická funkce je vhodná a reálně vystihuje skutečnost.

4.2.2 Prognóza budoucího vývoje

Na základě charakteru vývoje trendu průměrné míry nezaměstnanosti v České republice od roku 1993 do roku 2009 bude odvozena vhodná trendová funkce. Porovnáním vhodností lineární a různých nelineárních funkcí bylo zjištěno, že nejvhodněji model vystihuje funkce logaritmická, viz. tabulky v příloze 16. Navzdory tomu, že lineární trend poskytl dosti reálnou předpověď vývoje průměrné míry nezaměstnanosti na rok 2010, nelze jej použít z důvodu velkého počtu hodnot mimo interval spolehlivosti, což je patrné z výsledného grafu v příloze. Konkrétně tento model předpověděl, že v následujícím roce bude průměrná míra nezaměstnanosti činit 7,65 %, resp. s pravděpodobností 95 % se bude nacházet v rozmezí 5,81-9,48 %. Grafické a tabulkové výstupy zmíněné lineární a též různých nelineárních funkcí jsou uvedeny v přílohách 10-17.

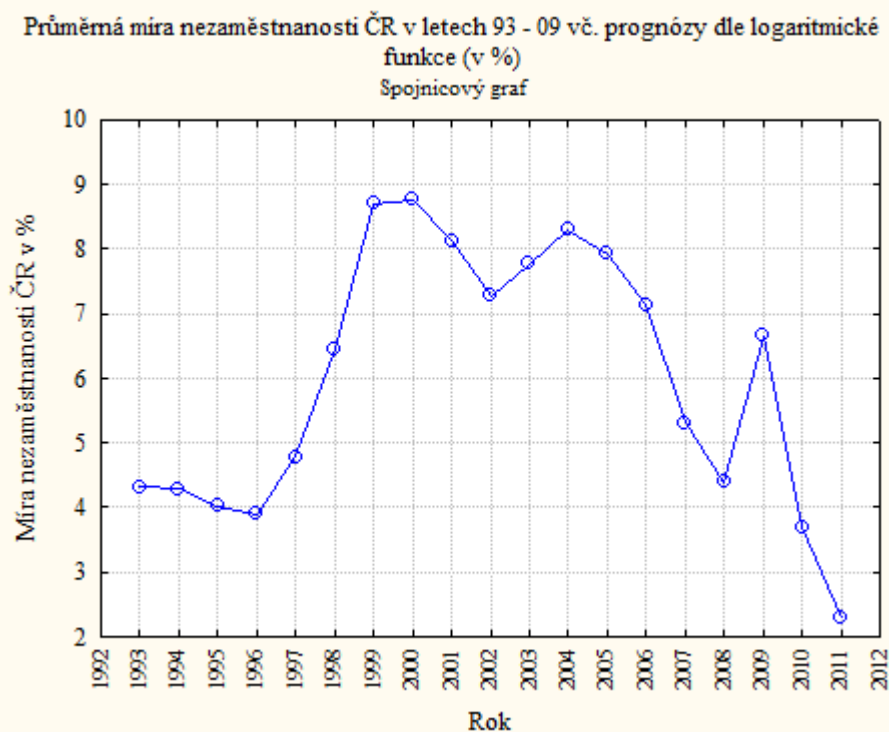
Obecně má logaritmická funkce svou specifickou vlastnost, neboli absolutní přírůstky analyzované proměnné (míry nezaměstnanosti) jsou přímo úměrné relativním přírůstkům časové proměnné t .⁸⁷ Na základě dosavadního průběhu vývoje průměrné míry nezaměstnanosti ČR byly stanoveny odhady parametrů $a = 2,57$ a $b = 0,74$; přičemž oba

⁸⁷ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B., *Statistické metody II*, str. 45

byly shledány jako statisticky významné. Výsledná logaritmická trendová funkce má tedy podobu: $y'_i = 2,569962 + 0,742249 * \log_{10}(x)$.

Pokud bude mít dosavadní trend logaritmické funkce stejný vývoj i nadále, lze provést následující odhad budoucích hodnot míry nezaměstnanosti. V roce 2010 by průměrná míra nezaměstnanosti v ČR činila 3,7 %, resp. s pravděpodobností 95 % by se nacházela v intervalu 1,45-5,96 %. Meziročně by tedy klesla o 3 procentní body. Odhad pro rok 2011 představuje hodnotu 2,29 %, tzn. další meziroční pokles o 1,41 procentních bodů. Zjištěný index korelace (0,81) udává, že síla závislosti mezi skutečnými hodnotami a odhadem je silná. Z indexu determinace (65,46 %) je možno odhadnout, z kolika procent odpovídá zvolený logaritmický model trendu skutečné průměrné míře nezaměstnanosti. Test významnosti indexu korelace dokládá, že index korelace je statisticky významný, neboť vypočtená hladina významnosti „p“ je výrazně nižší než stanovená hladina významnosti $\alpha = 0,05$. Graf 5 demonstruje dosavadní vývoj průměrné míry nezaměstnanosti ČR v procentech, resp. její průběh v letech 1993–2009 a její předpokládaný vývoj v následujících dvou letech, dle zvolené logaritmické funkce.

Graf 5 - Průměrná míra nezaměstnanosti s prognózou pro roky 2010 a 2011

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

4.2.3 Vývoj míry nezaměstnanosti v ČR a EU

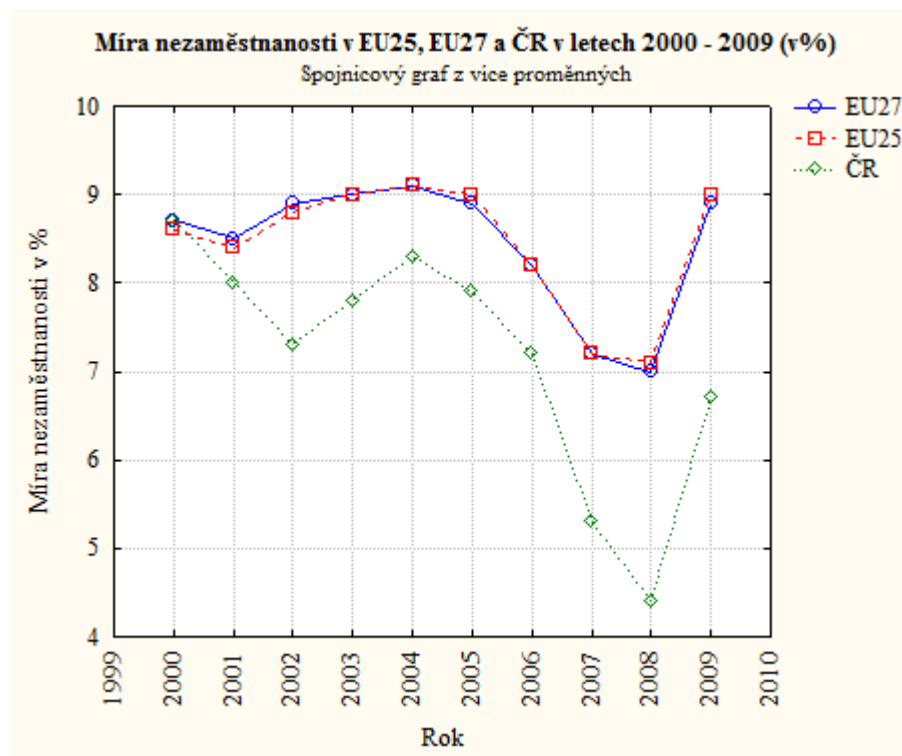
Na závěr celkového přehledu trhu práce v České republice bude uvedeno, jak si stojí stát v porovnání s průměrnou mírou nezaměstnanosti za státy EU25 a EU27. Dle grafického zobrazení (graf 6) lze konstatovat, že průběh křivky míry nezaměstnanosti ČR měl od roku 2000 podobný tvar, vyjma jediného období v letech 2001–2002, jako křivka tohoto ukazatele za EU. Od průměrné hodnoty členských zemí se ČR příliš neliší, což dokazuje níže uvedená tabulka 4 základních popisných charakteristik. Celkový přehled sledovaného ukazatele členských zemí EU i dalších států je uveden v časové řadě v příloze 18.

Tabulka 4 - Popisné statistiky EU25, EU27 a ČR

Proměnná	Popisné statistiky (EU m. nez.)				
	N platných	Průměr	Minimum	Maximum	Sm.odch.
EU27	10	8,440000	7,000000	9,100000	0,754542
EU25	10	8,440000	7,100000	9,100000	0,739670
ČR	10	7,160000	4,400000	8,700000	1,359902

Zdroj: Eurostat; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Graf 6 - Míra nezaměstnanosti v EU25, EU27 a ČR

Zdroj: Eurostat; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

4.3 Rozdíly ve struktuře nezaměstnanosti regionů

4.3.1 Muži versus ženy a jejich podíl na nezaměstnanosti

Pracovní hypotéza 5 předpokládá, že struktura nezaměstnanosti dle pohlaví je ve všech regionech shodná ve prospěch mužů, kterých je každoročně nezaměstnáno méně. Aby mohl být tento předpoklad potvrzen, byly srovnány počty nezaměstnaných žen a mužů od roku 1993 do roku 2009. Výsledky tohoto srovnání jsou uvedeny v tabulce přílohy 19, kde byl odečten počet nezaměstnaných žen od počtu nezaměstnaných mužů. Z regionálního pohledu je patrné, že toto tvrzení platí v souhrnu za celou Českou republiku a dále pouze u dvou krajů – Královéhradeckého a Pardubického. V ostatních krajích došlo alespoň jednou k situaci, kdy bylo nezaměstnaných mužů více, než nezaměstnaných žen. Z pohledu časového je výsledkem skutečnost, že každoročně bylo alespoň v jednom kraji více nezaměstnaných mužů než žen. Na základě tohoto porovnání se zamítá příslušná hypotéza, protože nezaměstnaných mužů nebylo každoročně méně, než nezaměstnaných žen. Odůvodněním pro toto zjištění by mohla být měnící se situace na straně poptávky po práci. V případě mužů např. propouštění zaměstnanců firmami zabývajících se strojírenstvím či jiným těžkým průmyslem.

Vzhledem k obecně přijímané skutečnosti, že ženy mají horší postavení na trhu práce a bývá jich nezaměstnáno více než mužů, bylo dále toto srovnání provedeno i v ostatních členských zemích Evropské unie, nečlenských zemích a též ve Spojených státech a Japonsku, jako v reprezentantech nejvyspělejších ekonomik světa. Tabulka v příloze 20 znázorňuje výsledné hodnoty získané z dat Eurostatu, pokud možno za stejné časové období jako u předešlého průzkumu, nebo alespoň z dat dostupných. Ukázalo se, že v některých zemích je více nezaměstnaných žen než mužů ve všech obdobích bez výjimky a v jiných zemích je tomu zcela naopak. Mimo ČR je například v Belgii, Řecku, Španělsku, Francii, Itálii, Kypru a dalších 7 zemích více nezaměstnaných žen v každém sledovaném roce. Naopak je tomu v Estonsku, Lotyšsku, Rumunsku a Spojeném království, kde bylo každoročně více nezaměstnaných mužů než žen. V ostatních zemích se prvenství z hlediska pohlaví meziročně střídalo. Ekonomičtí leadři světa, neboli USA a Japonsko vykazují častěji více nezaměstnaných mužů než žen. Z pohledu na tabulku lze shrnout, že situace, kdy je více nezaměstnaných žen než mužů nastala v naprosté většině případů, tzn. vzhledem ke všem státům i všem rokům.

4.3.2 Osoby se změněnou pracovní schopností a jejich podíl na nezaměstnanosti

Struktura nezaměstnaných v jednotlivých krajích z hlediska průměrného podílu osob se změněnou pracovní schopností na celkovém počtu nezaměstnaných osob za období 10 let je znázorněna v tabulce 5. Medián sloupce „Průměr“ se rovná 15, tudíž lze konstatovat, že hodnoty všech krajů se od prostřední hodnoty příliš neliší. Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou činí 6,6 procentních bodů. Nejvyšší podíl osob se ZPS na nezaměstnaných byl zjištěn v kraji Pardubickém, naopak nejnižší podíl v kraji Karlovarském. Devět krajů z celkového počtu čtrnáct se pohybuje nad hranicí republikového průměru, ostatních pět je v tomto ohledu podprůměrných. V tabulce přílohy 21 je uveden seřazený seznam krajů dle zkoumaného ukazatele včetně přidělených bodů.

Tabulka 5 - Podíl osob se ZPS na celkovém počtu nezaměstnaných

Popisné statistiky průměrného podílu osob se ZPS (v %) za roky 2000 - 2009					
region / ukazatel	N platných	Průměr	Minimum	Maximum	Sm. odch.
ČR	10	14,6	12,9	18,4	1,9
Hl. m. Praha	10	11,5	8,5	12,9	1,2
Středočeský	10	14,5	12,8	17,4	1,5
Jihočeský	10	15,3	13,1	19,6	2,2
Plzeňský	10	15,0	12,6	19,8	2,3
Karlovarský	10	11,0	9,9	13,0	1,1
Ústecký	10	13,1	10,9	16,8	2,1
Liberecký	10	15,0	13,0	17,2	1,2
Královéhradecký	10	15,6	12,7	19,5	1,9
Pardubický	10	17,6	14,3	23,2	2,8
Vysočina	10	15,6	13,2	20,7	2,4
Jihomoravský	10	16,0	14,2	19,6	1,9
Olomoucký	10	14,4	12,5	18,6	2,2
Zlínský	10	17,1	14,1	22,9	3,1
Moravskoslezský	10	14,5	12,1	18,5	2,4

Zdroj: MPSV; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

4.3.3 Absolventi a jejich podíl na nezaměstnanosti

Přehled průměrného podílu absolventů na celkovém počtu nezaměstnaných v časovém horizontu 10 let je uveden v tabulce 6. Medián sloupce „Průměr“ se rovná 8,9; tudíž lze konstatovat, že se ani v tomto případě hodnoty všech krajů od prostřední hodnoty příliš neliší. Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou zde činí 3,4 procentního bodu. Nejvyšší podíl absolventů na celkovém počtu nezaměstnaných se v průměru vyskytoval v kraji Vysočina, naproti tomu v Hl. městě Praze byla tato hodnota nejnižší. Důvodem bude pravděpodobně skutečnost, že v Praze sídlí nejen několik vysokých škol různého zaměření, ale též škol středních, které mohou připravit absolventy na míru požadavkům trhu práce. Absolventi vysokých škol často zůstávají určitou dobu po dokončení studií v Praze, kde je větší nabídka pracovních příležitostí a kde snadněji naleznou potřebnou praxi pro své budoucí povolání. Pod hranicí průměru ČR se v tomto ukazateli vyskytuje 5 krajů, 2 dosahují průměrné hodnoty a 7 nadprůměrné. V tabulce přílohy 22 je uveden setříděný seznam krajů dle zkoumaného ukazatele včetně přidělených bodů.

Tabulka 6 - Podíl absolventů na celkovém počtu nezaměstnaných

Popisné statistiky průměrného podílu absolventů (v %) za roky 2000 - 2009					
region / ukazatel	N platných	Průměr	Minimum	Maximum	Sm. odch.
ČR	10	8,8	4,4	12,7	2,8
Hl. m. Praha	10	6,8	3,2	9,0	1,8
Středočeský	10	9,0	4,6	12,5	2,7
Jihočeský	10	9,8	5,5	13,6	2,9
Plzeňský	10	8,1	4,3	10,5	2,0
Karlovarský	10	8,2	4,5	12,4	2,7
Ústecký	10	7,8	4,4	12,2	2,5
Liberecký	10	8,6	4,1	13,3	2,8
Královéhradecký	10	9,1	4,9	12,3	2,6
Pardubický	10	9,1	5,1	11,9	2,2
Vysočina	10	10,2	4,9	14,4	2,9
Jihomoravský	10	9,3	4,6	15,6	3,2
Olomoucký	10	8,8	4,2	12,9	3,0
Zlínský	10	9,8	4,2	13,7	3,3
Moravskoslezský	10	8,8	3,9	14,1	3,6

Zdroj: MPSV; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

4.4 Meziregionální rozdíly dalších ukazatelů trhu práce v ČR

4.4.1 Volná pracovní místa

Dále bude sledováno, jak se vyvíjely počty nezaměstnaných a počty volných pracovních míst v každém jednotlivém kraji a též souhrnný údaj za Českou republiku. Cílem bude zjistit rozdíly mezi těmito hodnotami na základě dostupných dat z let 1995–2009. Tabulka v příloze 23 prezentuje zjištěné výsledky. Ukázalo se, že v rámci celé České republiky bylo ve všech obdobích více nezaměstnaných než volných pracovních míst. Kromě toho je vidět, se tento rozdíl během 15 let prohloubil více než 6krát. Analýzou jednotlivých krajů vyšlo najevo, že u čtyř z celkového počtu čtrnáct, byl počet nabízených pracovních míst alespoň jednou vyšší, než počet nezaměstnaných. Konkrétně se jednalo o kraje Hl. město Praha, Jihočeský, Plzeňský a Královéhradecký. U posledních třech jmenovaných krajů byl tento rozdíl záporný pouze v prvním sledovaném roce 1995 a v budoucnu se již tento stav nikdy neopakoval. Naopak, v posledních letech mnohonásobně překročil počet uchazečů počet volných míst. Jinak tomu bylo u Prahy, u které se přebytek volných míst několikrát ve sledovaném časovém horizontu opakoval. Mimo první 3 sledované roky byl tento rozdíl záporný také v roce 2007 a 2008. V následujícím roce došlo v tomto regionu k nárůstu počtu nezaměstnaných a současně k poklesu volných pracovních míst, což vedlo k situaci, kdy bylo nezaměstnaných přibližně o 10 000 více než volných pracovních míst. Tento stav byl pravděpodobně důsledkem hospodářské krize s počátkem v roce 2008. Jak se ukázalo, její následky, jež se začaly projevovat od následujícího roku, měly vliv mimo jiné i na trh práce. Shrnutím těchto výsledků je zamítnutí pracovní hypotézy 1, která předpokládala, že nabídka pracovních sil převažuje ve všech obdobích a současně ve všech regionech poptávku po pracovní síle.

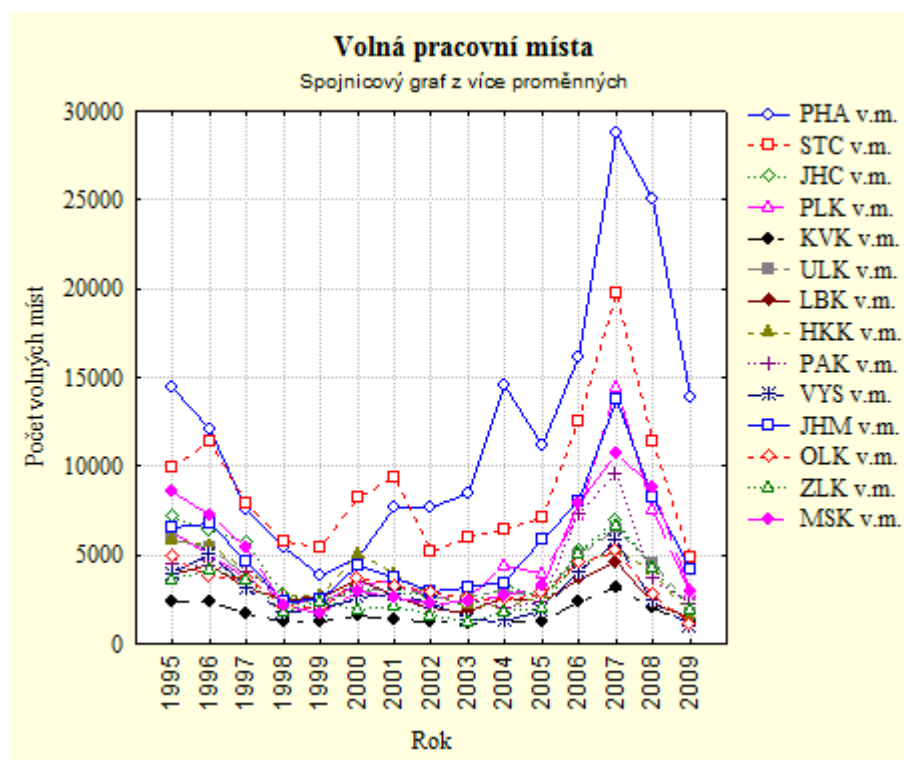
Graf 7 znázorňuje vývoj počtu volných míst. Je patrné, že počty volných míst se v jednotlivých krajích významně neliší, krom Prahy, kde je nabídka volných pracovních míst několikanásobně vyšší. To potvrzuje výše uvedené tvrzení o situaci na trhu práce v hlavním městě. Průběh křivky vývoje počtu míst se mírně liší na rozdíl od ostatních krajů, kdy např. mezi roky 2001 a 2002 došlo v Praze k nárůstu počtu volných míst, ale ve všech ostatních regionech k poklesu. Důvodem mohl být příchod investorů do hlavního města provázený navýšením volných míst. Obecně lze vývoj počtu volných míst zdůvodnit

změnami, které provázely Českou republiku v souvislosti s její transformací po roce 1989. Dle grafu je zřejmé, že prvním rokem s vysokým počtem volných míst je rok 1995. V roce 1995 docházelo ke zrychlení hospodářského růstu, který však byl provázen narůstající ekonomickou nerovnováhou. Je to období tzv. transformačních úspěchů a příznivých makroekonomických čísel. V dalších letech dochází k poklesu počtu volných míst. V roce 1997 začíná druhá recese české ekonomiky, způsobená značnou tvrdostí měnové politiky, restriktivními opatřeními fiskální politiky, ale i nedostatečnou mikroekonomickou restrukturalizací. Závažným problémem se současně stává rychle rostoucí míra nezaměstnanosti, zejména v některých regionech. Ve snaze oživit ekonomiku přijímá vláda v roce 1999 kontroverzní Program revitalizace průmyslu. V roce 2000 dochází k oživení české ekonomiky, kterému napomohlo několikeré snížení úrokových sazeb centrální banky, uvolnění fiskální politiky, postupující restrukturalizace podniků a přijetí pobídek na podporu přímých zahraničních investic. Hospodářský růst pokračuje i v následujícím roce.⁸⁸ V roce 2004 se začal počet volných míst výrazněji zvyšovat v souvislosti s pozitivním vývojem české ekonomiky, příchodem zahraničních firem do ČR a s optimistickým očekáváním podnikatelů souvisejícím se vstupem ČR do Evropské unie. Rok 2007 se dá charakterizovat jako období s hospodářským růstem, kdy pokračoval růst volných pracovních míst jako důsledek strukturálního nesouladu mezi potřebami zaměstnavatelů a nabízenou pracovní silou, který byl jen částečně zmírněn zvýšeným zaměstnáváním zahraničních pracovníků.⁸⁹ V následujícím roce klesl počet nabízených pracovních míst ve všech regionech zhruba o polovinu. Tento jev pravděpodobně souvisel s negativním očekáváním zaměstnavatelů s ohledem na počínající světovou hospodářskou krizi a s ní spojené finanční opatření v podobě úspor.

⁸⁸ URL: <<http://vladimira.iliev-cz.com/media/Kap02.pdf>> [cit. 2011-03-05].

⁸⁹ URL: <<http://www.mpo.cz/dokument35578.html>>[cit. 2011-03-05].

Graf 7 - Volná pracovní místa

Zdroj: MPSV; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Z dostupných údajů o počtu nezaměstnaných lidí a volných pracovních míst bylo následně vypočítáno, kolik uchazečů o práci připadlo v každém roce v jednotlivých krajích na 1 volné pracovní místo. Poté byly dosažené hodnoty zprůměrnovány. Na těchto výsledcích pak byly kraje vzestupně seřazeny a byly jim přiděleny odpovídající body. Tabulka 7 představuje konečné umístění krajů včetně jejich bodové dotace. Průměrný počet uchazečů na jedno volné místo za celou Českou republiku byl vypočítán na 7,9. Jinak řečeno, na 1 volné pracovní místo připadá v ČR 8 uchazečů o práci.

Tabulka 7 - Seřazení krajů dle průměrného počtu uchazečů na 1 volné místo

Seřazení krajů dle průměrného počtu uchazečů na 1 volné místo (95 - 09)		
Kraj	uchaz. / 1 v.m.	Přidělené body
Praha	2,1	14
Plzeňský	4,8	13
Středočeský	4,8	13
Jihočeský	5,9	11
Liberecký	6,6	10
Pardubický	6,7	9
Královéhradecký	9,2	8
Karlovarský	9,2	8
Vysočina	9,5	6
Zlínský	10,6	5
Jihomoravský	12,1	4
Olomoucký	12,1	4
Ústecký	18,7	2
Moravskoslezský	25,4	1

Zdroj: MPSV; Zpracování: vlastní v MS Excelu

V tabulce přílohy 24 je uveden celkový přehled průměrného počtu uchazečů na 1 volné pracovní místo ve všech krajích za období 1995–2009.

4.4.2 Hrubé mzdy zaměstnanců

Trh práce lze charakterizovat dalším z uvedených ukazatelů, tj. výší hrubých mezd zaměstnanců. Údaje jsou dostupné pro roky 2000–2007 a jsou uvedeny v tabulce přílohy 25. Sloupec „Průměr“ udává průměrnou výši hrubých mezd zaměstnanců za Českou republiku a v každém jednotlivém kraji. Řádek „ČR“ představuje průměrnou hodnotu hrubých mezd v daném roce. Tabulka v příloze 26 znázorňuje bodový příděl krajům, na základě průměrné hodnoty hrubých mezd. Nejenže se Praha a Středočeský kraj řadí mezi regiony s nejnižší mírou nezaměstnanosti, ale také si zde zaměstnanci vydělají nejvíce peněz. Překvapivě se na 3. místo zařadil Moravskoslezský kraj, který mívá vysoké hodnoty míry nezaměstnanosti a dalo by se tedy předpokládat, že cena za práci zde bude nízká. Nikoli v průměru třetí nejvyšší ze všech krajů.

Trend hrubé mzdy

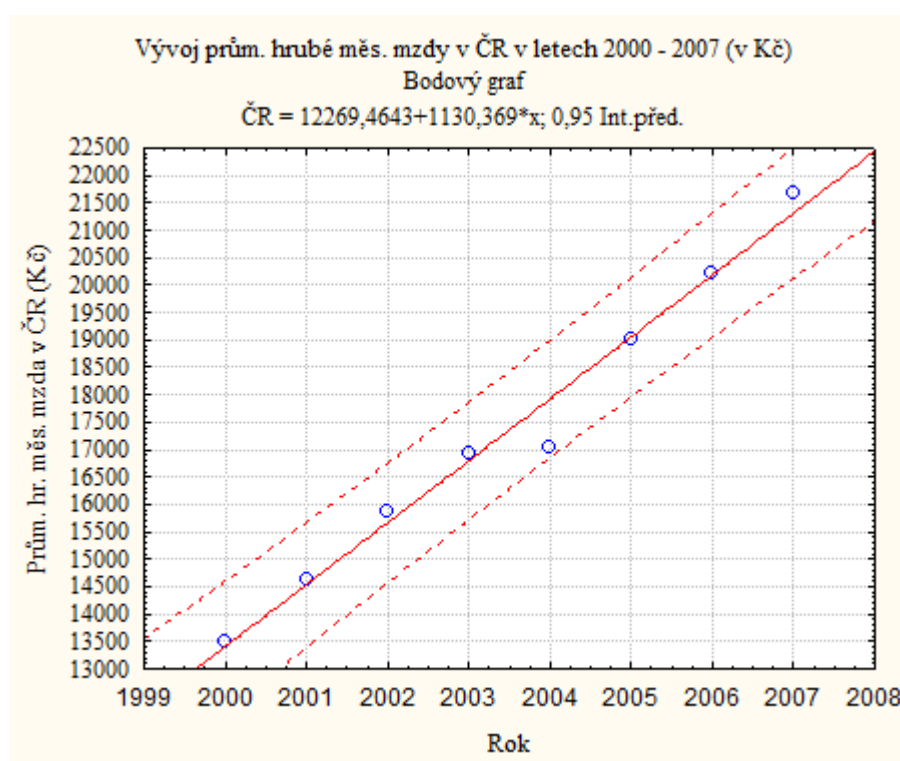
Na základě charakteru vývoje trendu průměrných hrubých mezd zaměstnanců v České republice od roku 2000 do roku 2007 bude odvozena vhodná trendová funkce. Porovnáním vhodností lineární a různých nelineárních funkcí bylo zjištěno, že nejvhodněji model vystihuje funkce lineární, resp. od ostatních funkcí se liší velmi nepatrně a byla tedy zvolena z důvodu matematické jednoduchosti. Její přijatelnost dokazuje i graf 8, z něhož je patrné, že se všechny body reprezentující výši hrubé mzdy v daném roce nacházejí ve stanoveném intervalu spolehlivosti. Ostatní výstupy programu jsou uvedeny v tabulce přílohy 27. Na základě dosavadního průběhu vývoje průměrné hrubé mzdy v ČR byly stanoveny odhady parametrů $a = 12\,296,46$ a $b = 1130,37$; přičemž oba byly shledány jako statisticky významné.

Výsledná lineární trendová funkce má tedy podobu: $y'_i = 12\,296,46 + 1130,37t$.

Pokud bude mít dosavadní trend lineární funkce stejný vývoj i nadále, lze provést odhad budoucích hodnot průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců. V roce 2008 by průměrná hrubá mzda v ČR činila 22 443 Kč, resp. s pravděpodobností 95 % by se nacházela v intervalu 21 659–23 227 Kč. Meziročně by tedy vzrostla o 749 Kč. Pro následující 2 roky předpověď udává částky 23 573 Kč a 24 704 Kč. To znamená neustálý růst výše hrubé mzdy zrychlujícím se tempem.

Zjištěný koeficient korelace (0,99) udává, že síla závislosti mezi skutečnými hodnotami a odhadem je velmi silná. Z koeficientu determinace (98,14 %) je možno odhadnout, z kolika procent odpovídá zvolený lineární model trendu skutečné průměrné hrubé mzdy v ČR. Test významnosti korelačního koeficientu dokládá, že koeficient korelace je statisticky významný, neboť vypočtená hladina významnosti „p“ je výrazně nižší než stanovená hladina významnosti $\alpha = 0,05$.

Graf 8 - Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců v ČR

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

4.4.3 Pracovní síla

Statistická analýza regionálních rozdílů bude pokračovat srovnáním pracovní síly v jednotlivých krajích. Jak bylo již řečeno, pracovní síla zahrnuje ekonomicky aktivní obyvatele, mezi které se započítávají osoby zaměstnané a nezaměstnané. Tabulka 8 nabízí přehled základních popisných charakteristik údajů o pracovní síle z let 1993–2009. Průměrně je nejvíce ekonomicky aktivního obyvatelstva v hlavním městě. Druhý nejvyšší počet byl zaznamenán v Moravskoslezském kraji, v němž se soustředí čttná pracovní síla, která zde ovšem nemá z pohledu nezaměstnaných dostatečné uplatnění. Kraj patří dlouhodobě mezi regiony s jednou z nejvyšších měr nezaměstnanosti. Karlovarský kraj je též regionem s nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti, ale oproti posledně jmenovanému zde pracovní síla vykazuje nejnižší hodnotu. Nejnižší hodnota směrodatné odchylky znázorňující míru rozptýlení hodnot od průměrné hodnoty byla shledána právě v tomto regionu. Tabulka v příloze 28 obsahuje přehled přidělených bodů za četnost ekonomicky aktivních osob v kraji.

Tabulka 8 - Popisné statistiky pracovní síly

Popisné statistiky pracovní síly v ČR a krajích (v tis. osob) za roky 1993 – 2009					
region / ukazatel	N platných	Průměr	Minimum	Maximum	Sm.odch.
ČR	17	5177,453	5093,566	5286,458	45,19392
Praha	17	640,156	624,357	680,816	13,80994
Středočeský	17	575,594	546,773	629,223	22,86729
Jihočeský	17	317,459	313,119	323,215	2,84723
Plzeňský	17	283,904	278,109	293,231	3,92103
Karlovarský	17	160,244	156,917	164,617	1,92499
Ústecký	17	414,348	401,551	422,874	6,29213
Liberecký	17	215,618	209,472	220,336	2,67570
Královéhradecký	17	276,342	268,667	282,599	3,87694
Pardubický	17	253,313	246,606	260,406	4,38195
Vysočina	17	253,526	246,111	260,447	3,09232
Jihomoravský	17	559,482	550,984	571,799	6,09725
Olomoucký	17	315,867	311,973	324,363	3,00588
Zlínský	17	292,680	286,033	298,997	3,30010
Moravskoslezský	17	618,921	604,647	632,726	8,02619

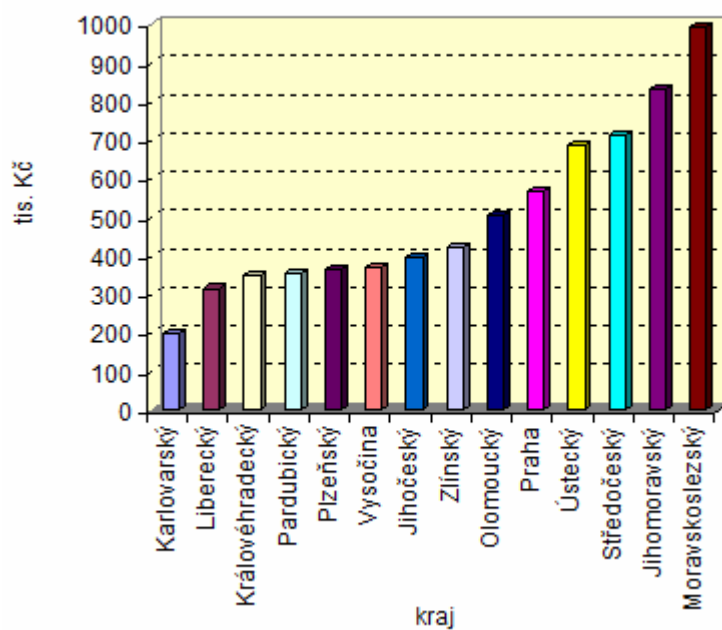
Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

4.4.4 Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti

Výdaje na pasivní politiku zaměstnanosti budou dalším sledovaným ukazatelem meziregionálních rozdílů na trhu práce. Mohlo by se nabízet považovat za samozřejmé, že v regionech s vysokou mírou nezaměstnanosti budou tyto výdaje nejvyšší. Výdaje na podporu v nezaměstnanosti by měly být přímo úměrné počtu nezaměstnaných. Skutečnost je ale jiná. Pokud je ve struktuře nezaměstnaných velký počet absolventů, či osob, které nemají na podporu nárok buď z důvodu jejího vyčerpání v předchozích měsících, nebo nemají odpracovanou minimální požadovanou dobu nutnou k přiznání podpory, nemusí odpovídat výše výdajů na PPZ v daném regionu přímo úměrně počtu nezaměstnaných osob. Výše provedená analýza nezaměstnaných z hlediska absolventů poskytuje možnost prověřit tuto skutečnost. Bude zjištěno, zda jsou výdaje na PPZ v některých krajích s vysokou mírou nezaměstnanosti nižší, než by se dalo předpokládat. Ze srovnání umístění krajů dle průměrných výdajů na PPZ v tabulce přílohy 29 a průměrného podílu absolventů v tabulce přílohy 22 je patrné, že je toto tvrzení v několika krajích platné. Pardubický kraj se 4. nejnižšími výdaji na PPZ obsadil v tabulce podílu absolventů na nezaměstnaných 5. nejvyšší místo. Dá se tedy předpokládat, že příčinou nízkých výdajů na PPZ je v tomto regionu vysoký počet nezaměstnaných absolventů. Obdobná situace nastala v Plzeňském kraji, který se v tabulce výdajů zařadil na místo 5. nejnižších výdajů a zároveň na příčku s nejvyšším podílem absolventů. Z opačného pohledu, neboli vysokých výdajů na PPZ se tvrzení prokázalo u Moravskoslezského kraje, kde jsou tyto výdaje nejvyšší a podíl absolventů na nezaměstnaných 5. nejnižší. Pro statistické podložení závěrů vycházejících z vizuálního hodnocení tabulek, byla závislost výdajů pasivní politiky zaměstnanosti na podílu absolventů ze všech nezaměstnaných ověřena propočtem jednoduché regrese. Nejvyšší sílu závislosti prokázala funkce logaritmická s koeficientem korelace 0,61 tzn. se středně silnou přímou závislostí a koeficientem determinace popisujícím závislost ze 37,05 %. Graf 9 reprezentuje vzestupně seřazené kraje dle celkových průměrných výdajů na pasivní politiku zaměstnanosti za roky 1998–2009. Ukázalo se, že rozdíl ve výdajích na PPZ mezi extrémny na obou stranách osy „kraj“ je téměř pětinasobný a přitom se v obou případech jedná o kraje, které patří z dlouhodobého hlediska mezi regiony s nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti. Tabulka v příloze 29 obsahuje přehled přidělených bodů za průměrný objem výdajů na PPZ v krajích.

Graf 9 - Průměrné výdaje na PPZ v krajích

Průměrné výdaje v krajích (tis. Kč) na PPZ za roky 1998 - 2009

Zdroj: MPSV; Zpracování: vlastní v MS Excelu

4.4.5 Výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti

Stejně jako u problematiky výdajů na pasivní politiku zaměstnanosti, také u výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti nelze jednoduše hodnotit pouze jejich celkový objem. Ten je totiž ovlivněn výší přidělených finančních prostředků jednotlivým úřadům práce na území daného kraje určených pro tento typ politiky a vychází z potřeb daného regionu. Například v Praze je podíl těchto finančních prostředků na celkových výdajích úřadů práce nejnižší, protože se tento region nepotýká s takovými problémy jako jiné kraje a většina prostředků je přerozdělena na pasivní politiku zaměstnanosti. Pro tuto analýzu nebudou z důvodu možného zkreslení použity částky vyjádřené v Kč, ale vyjádřené v procentech, jako podíl výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti na celkových výdajích. Jak je naznačeno v tabulce 9, největší podíl výdajů na APZ je v Ústeckém kraji a následně v kraji Moravskoslezském, což koresponduje i s celkovým objemem výdajů na politiku zaměstnanosti v porovnání s ostatními regiony a taktéž s faktem, že tyto dva regiony patří z dlouhodobého hlediska k nejproblematičtějším v otázce vysoké míry nezaměstnanosti.

Tabulka 9 - Popisné statistiky podílu výdajů na APZ na celkových výdajích

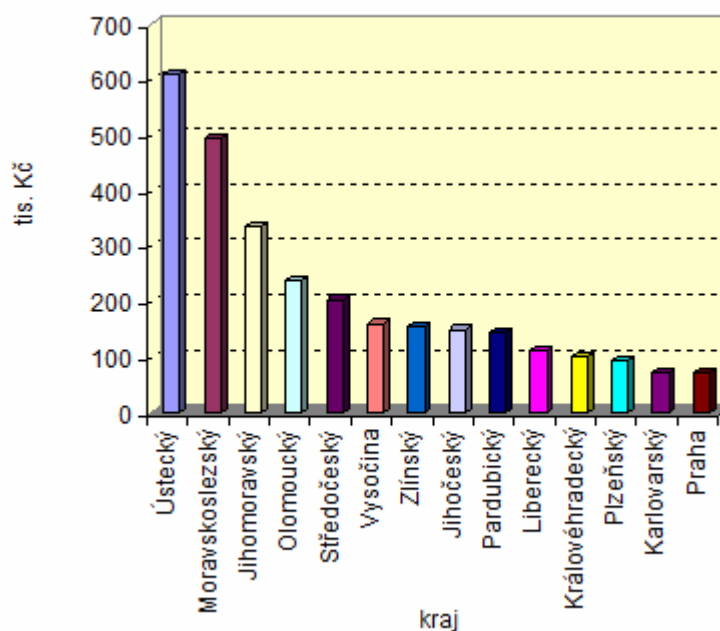
Popisné statistiky podílu výdajů na APZ (v %) na celkových výdajích ÚP v letech 1998 - 2009					
region / ukazatel	N platných	Průměr	Minimum	Maximum	Sm.odch.
ČR	12	29,4	17,3	37,3	6,4
Praha	12	9,8	3,2	28,1	8,5
Středočeský kraj	12	22,2	14,1	30,5	5,0
Jihočeský kraj	12	26,6	12,4	34,6	6,5
Plzeňský kraj	12	20,7	9,4	28,2	5,9
Karlovarský kraj	12	25,1	8,0	35,5	8,1
Ústecký kraj	12	46,9	31,0	57,4	8,2
Liberecký kraj	12	26,1	16,0	34,1	5,5
Královéhradecký kraj	12	22,0	10,4	30,1	5,9
Pardubický kraj	12	28,9	18,3	37,8	6,2
Vysočina	12	31,1	19,6	42,0	6,5
Jihomoravský kraj	12	28,3	15,7	36,4	6,5
Olomoucký kraj	12	32,2	17,9	42,9	8,2
Zlínský kraj	12	26,8	16,9	36,8	6,1
Moravskoslezský kraj	12	33,1	17,7	41,2	7,7

Zdroj: MPSV; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Porovnáním barevně odlišených extrémních hodnot ve sloupci „Průměr“ uvedené tabulky 9 se ukázalo, že je jejich rozdíl zhruba 37 procentních bodů. Na základě tohoto výsledku byla potvrzena pracovní hypotéza 9, která předpokládala, že se podíl výdajů na APZ z celkových výdajů na politiku zaměstnanosti meziregionálně liší maximálně o 40 procentních bodů. Graf 10 zobrazuje průměrný objem finančních prostředků v tis. Kč použitý na APZ v krajích v letech 1998–2009. Tabulka v příloze 30 obsahuje přehled přidělených bodů za průměrný podíl výdajů na APZ z celkových výdajů.

Graf 10 - Průměrné výdaje v krajích na APZ

Průměrné výdaje v krajích (tis. Kč) na APZ za roky 1998 - 2009

Zdroj: MPSV; Zpracování: vlastní v MS Excelu

4.5 Shrnutí výsledků práce a vlastní návrhy řešení dané problematiky

Na závěr statistické analýzy regionálních rozdílů nezaměstnanosti v České republice je uvedena tabulka 10 s přehledem počtů přidělených bodů za jednotlivé ukazatele trhu práce a s jejich celkovou sumou.

Tabulka 10 - Celkový přehled počtu přidělených bodů krajům

Přehled počtu přidělených bodů za jednotlivé ukazatele trhu práce										
region / ukazatel	Průměr. míra nezam.	Směr. odch. míry nezam.	Uchaz./1 vol místo	Prům. hrub. mzda zam.	Prac. síla	Podíl ZPS na nezam.	Podíl absolventů na nezam.	Průměrné výdaje na PPZ	Podíl výdajů na APZ na celk. výdaj.	Σ
Hl. m. Praha	14	14	14	14	14	13	14	5	1	103
Jihočeský	13	12	11	7	9	6	2	8	7	75
Jihomoravský	6	5	4	10	11	3	4	2	9	54
Karlovarský	4	4	8	1	1	14	11	14	5	62
Královéhradecký	10	11	8	6	5	5	6	12	3	66
Liberecký	7	8	10	8	2	8	10	13	6	72
Moravskoslezský	2	1	1	12	13	10	8	1	13	61
Olomoucký	3	3	4	2	8	11	9	6	12	58
Pardubický	8	7	9	3	3	1	5	11	10	57
Plzeňský	12	13	13	11	6	8	12	10	2	87
Středočeský	11	9	13	13	12	10	7	3	4	82
Ústecký	1	2	2	9	10	12	13	4	14	67
Vysočina	9	10	6	4	4	5	1	9	11	59
Zlínský	5	6	5	5	7	2	3	7	8	48

Zpracování: vlastní v MS Excelu

Tabulka 11 rekapituluje získané poznatky z provedené analýzy a znázorňuje přehled umístění krajů v pořadí dle úspěšnosti v oblasti trhu práce České republiky. Na začátku této části práce byl nejprve zkoumán vývoj míry nezaměstnanosti v krajích, jako hlavního ukazatele trhu práce. Tento významný ukazatel předpověděl, jak si kraje přibližně na trhu práce stojí. Údaje v tabulce jejich postavení částečně potvrzují. Umístění na základě vyhodnocení všech 9 zvolených ukazatelů koresponduje s umístěním dle míry nezaměstnanosti u těchto krajů: Hl. m. Praha, Plzeňský, Středočeský, Jihočeský,

Liberecký, Královéhradecký a Olomoucký. U regionů, které patří v otázce vysoké míry nezaměstnanosti dlouhodobě k nejproblematictější se ukázalo, že jejich postavení není při vyhodnocení dalších ukazatelů trhu práce zdaleka nejhorší. Kraje Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský se v celkovém hodnocení 9 ukazatelů umístily uprostřed tabulky a nepatří tedy z pohledu celkového hodnocení mezi nejnepříznivější. Naopak kraje Vysočina, Pardubický, Jihomoravský a Zlínský nepatří mezi regiony s nejvyšší mírou nezaměstnanosti, ale v tabulce celkového hodnocení ukazatelů obsadily poslední příčky. Analýzou zvolených ukazatelů trhu práce byl získán širší pohled na problematiku týkající se nezaměstnanosti v jednotlivých krajích, který vystihuje skutečnost reálněji, než při pouhém posouzení vývoje míry nezaměstnanosti. Na základě výsledků této analýzy budou navržena doporučení, která by mohla vést ke zlepšení situace na trhu práce v každém konkrétním kraji.

Tabulka 11 - Výsledné umístění krajů

Výsledné umístění dle příznivosti situace na trhu práce v regionech ČR		
Pořadí	Kraj	Celkový počet bodů
1.	Hl. m. Praha	103
2.	Plzeňský	87
3.	Středočeský	82
4.	Jihočeský	75
5.	Liberecký	72
6.	Ústecký	67
7.	Královéhradecký	66
8.	Karlovarský	62
9.	Moravskoslezský	61
10.	Vysočina	59
11.	Olomoucký	58
12.	Pardubický	57
13.	Jihomoravský	54
14.	Zlínský	48

Zpracování: vlastní v MS Excelu

Hl. město Praha bylo téměř ve všech ukazatelích ohodnoceno nejvíce body a je tedy bezpředmětné pro něho navrhovat potřebná opatření. Podobně v Plzeňském a Středočeském kraji se neukázal žádný z ukazatelů jako problematický a trh práce lze

v těchto regionech označit za příznivý. Jak dokládá tabulka 11, tyto regiony obsadily ve výsledném umístění první pozice. V Jihočeském kraji se ukázal jako problematický vysoký podíl absolventů na nezaměstnaných a proto by bylo vhodné podpořit jejich zaměstnatelnost pomocí zvláštních programů, prostřednictvím kterých by měli zaměstnavatelé možnost získat finanční prostředky na zaučení a zapracování člověka bez praxe. V Jihomoravském kraji jsou problematickou oblastí vysoké výdaje na PPZ v kombinaci s vysokým podílem absolventů a lidí se ZPS na nezaměstnaných. Podobně jako v Jihočeském kraji, také zde by řešení mohlo směřovat k podpoře zaměstnavatelů, která by zlepšila jejich ochotu zaměstnat tyto ohrožené skupiny lidí. Karlovarský a Olomoucký kraj se potýkají s nejnižší úrovní hrubých mezd zaměstnanců v kombinaci s nepočetnou pracovní silou. Zde by byla na místě opatření, která by přilákala investory s nabídkou volných pracovních míst. Pracovní síla by se pak začala do těchto regionů koncentrovat a svým tlakem na trhu práce by následně vyvolala růst hrubých mezd. Královéhradecký kraj získal nejméně bodů za podíl výdajů na APZ na celkových výdajích. V tomto regionu by bylo vhodné směřovat výdaje spíše k APZ než k PPZ, s důrazem za zlepšení zaměstnatelnosti absolventů a lidí se ZPS. Nízká úroveň pracovní síly je slabá stránka Libereckého kraje. V tomto regionu skončilo v nedávné době mnoho zaměstnavatelů v provozování velkých firem (sklářství, textilní průmysl) a lidé začali za prací migrovat do nedalekého Středočeského kraje nebo do Prahy. Stejně jako v Karlovarském kraji, bylo by i zde řešením zajistit vhodné podmínky pro přilákání investorů s nabídkou pracovních míst, která by napomohla koncentrovat zpět pracovní sílu. Moravskoslezský a Ústecký kraj mají společné problémy vyžadující řešení. Vysoká míra nezaměstnanosti spojená s vysokým počtem uchazečů připadajících na 1 volné místo má příčinu ve strukturálním nesouladu mezi nabídkou a poptávkou po práci. Bývalé těžební oblasti zaměřené na těžký průmysl si vyžadují zásahy od samého základu, tzn. přilákání potenciálních zaměstnavatelů, opatření zlepšující životní prostředí a též propagaci oblastí s vyzdvihnutím kladných stránek a příležitostí těchto regionů. Podíl výdajů na APZ je v Pardubickém kraji relativně vysoký, ovšem měl by být více směřován více ve prospěch lidí se ZPS, příp. i absolventů. Také zde by byla vhodná přímá finanční podpora zaměstnavatelů. Stejně tak je tomu v kraji Vysočina, kde tvoří vysoký podíl nezaměstnaných absolventi a bylo by tedy vhodné podpořit jejich zaměstnání u potenciálních zaměstnavatelů. Podobná situace je i ve Zlínském kraji, kde je třeba

podpořit zaměstnanost absolventů a lidí se ZPS. Tento region obdržel nejčastěji body v rozmezí 5-7 a celkově se umístil na posledním místě v příznivosti trhu práce, ačkoli v žádném ukazateli nedopadl nejhůře, ale ani nejlépe.

Poznatky zjištěné celkovou statistickou analýzou budou dále interpretovány prostřednictvím tabulky 12, která zobrazuje přehled potvrzených a zamítnutých pracovních hypotéz. Na jejich základě byla vyhodnocena hlavní teoretická hypotéza, která předpokládala, že charakter vývoje nezaměstnanosti je ve sledovaném časovém horizontu ve všech regionech podobný.

Tabulka 12 - Přehled vyhodnocení hypotéz

Pracovní hypotéza	Potvrzení	Zamítnutí
1		×
2	×	
3		×
4	×	
5		×
6	×	
7	×	
8		×
9	×	
Σ	5	4
Teoretická hypotéza	×	

Zpracování: vlastní v MS Excelu

Výsledkem předložené diplomové práce je naplnění stanoveného cíle. Byly zanalyzovány regionální rozdíly nezaměstnanosti v České republice a potvrzena hlavní otázka formulovaná jako teoretická hypotéza. To znamená, že charakter vývoje nezaměstnanosti je ve sledovaném časovém horizontu ve všech regionech podobný. Jinak řečeno, meziregionálním srovnáním bylo zjištěno, že se vývojové tendence ukazatelů souvisejících s nezaměstnaností projevují téměř shodně, přestože se kraje v absolutních hodnotách sledovaných ukazatelů mnohdy výrazně liší a mezi regiony tedy existuje značná diferencovanost.

5 Závěr

Cílem diplomové práce bylo statisticky analyzovat regionální rozdíly nezaměstnanosti v České republice. Jakousi osnovou vedoucí k dosažení stanoveného cíle bylo prověření jedné hlavní otázky formulované jako teoretická hypotéza, která byla zodpovězena prostřednictvím několika podotázek, respektive pracovních hypotéz. Výsledkem práce je potvrzení této teoretické hypotézy, která předpokládala, že charakter vývoje nezaměstnanosti je ve sledovaném časovém horizontu ve všech regionech podobný. Rozhodnutí o potvrzení teoretické hypotézy je založeno na převaze potvrzených pracovních hypotéz nad pracovními hypotézami zamítnutými. První pracovní hypotéza předpokládala, že nabídka pracovních sil převažuje ve všech obdobích a současně ve všech regionech poptávku po pracovní síle. Tato hypotéza byla zamítnuta, protože na základě analýzy se prokázalo, že počet nabízených pracovních míst byl alespoň jednou vyšší než počet uchazečů v krajích Hl. městě Praze, Jihočeském, Plzeňském a Královéhradeckém. Následně byla na základě výpočtů základních statistických charakteristik, konkrétně směrodatné odchylky s hodnotou 2,26 %, potvrzena pracovní hypotéza 2 konstatující, že míra nezaměstnanosti se ve všech regionech průměrně liší od průměrné míry nezaměstnanosti ČR o maximálně 4 procentní body za všechna sledovaná období. Pracovní hypotéza 3 konstatovala, že míra nezaměstnanosti má ve sledované časové řadě ve všech regionech shodně rostoucí (či klesající) charakter. K prověření této domněnky byly provedeny výpočty průměrných koeficientů růstu v jednotlivých krajích, na jejichž základě byla hypotéza zamítnuta. Ve všech krajích kromě Hl. města Prahy, přesáhlo průměrné tempo růstu hranici 100 procentních bodů, a tudíž se trend vývoje míry nezaměstnanosti nedá ve všech regionech označit za shodný. V pořadí čtvrtá hypotéza předpokládala, že v Praze je míra nezaměstnanosti stabilnější, tj. s menšími výkyvy v čase, než v ostatních regionech. Z výsledků popisných charakteristik byl použit ukazatel směrodatné odchylky, na jejímž základě byla tato hypotéza potvrzena. Porovnáním jednotlivých směrodatných odchylek všech krajů České republiky bylo zjištěno, že nejmenší hodnotu vykazuje právě Hl. město Praha s 0,75 % a naopak nejvyšší hodnotu Moravskoslezský kraj s 3,55 %. Odhad hypotézy 5 potvrzen nebyl. Není totiž pravdou, že by byla struktura nezaměstnanosti dle pohlaví ve všech regionech shodná ve prospěch mužů, kterých je každoročně nezaměstnáno méně. Z regionálního srovnání vzešlo, že toto tvrzení platí

v souhrnu za celou Českou republiku a dále pouze u dvou krajů – Královéhradeckého a Pardubického. V ostatních krajích došlo alespoň jednou k situaci, kdy bylo nezaměstnaných mužů více, než nezaměstnaných žen. Analýzou časové řady míry nezaměstnanosti bylo zjištěno, že se od roku 2008 začaly její hodnoty zvyšovat. Důvodem byla s největší pravděpodobností počínající světová hospodářská krize, mezi jejíž dopady patří i nepříznivé vlivy nejen na lokální trhy práce. Pracovní hypotéza 6 tedy byla potvrzena a platí, že hospodářská recese s počátkem v roce 2008 způsobila shodně ve všech regionech nárůst průměrné míry nezaměstnanosti za rok 2009 ve srovnání s rokem 2008. Meziroční nárůst v průměrné míře nezaměstnanosti krajů se nacházel v intervalu 1,16-3,75 procentních bodů. V hypotéze 7 byl vysloven předpoklad, že míra nezaměstnanosti v Praze je ve všech sledovaných obdobích nižší, než je průměrná míra nezaměstnanosti za stejná období v ČR. Na základě grafického výstupu dlouhodobého vývoje míry nezaměstnanosti, kde byla křivka reprezentující Prahu na nejnižší pozici, byla tato hypotéza potvrzena. Pracovní hypotéza 8 předpovídala, že největší zjištěný rozdíl v mírách nezaměstnanosti mezi dvěma regiony byl v každém sledovaném roce v rozmezí maximálně 5 procentních bodů. Porovnání měř nezaměstnanosti krajů ve všech letech ukázalo, že tomu tak není a hypotéza byla zamítnuta. Rozdíl do 5 p. b. byl zjištěn pouze ve třech případech a to v prvních sledovaných letech. Z druhého pohledu nejextrémnější rozdíl byl prokázán v roce 2000, konkrétně 10,13 p. b. mezi Jihočeským a Ústeckým krajem, při záměrném opomenutí Prahy. Poslední pracovní hypotéza odhadovala, že podíl výdajů na APZ z celkových výdajů na politiku zaměstnanosti se meziregionálně liší maximálně o 40 procentních bodů. Tento předpoklad se ukázal jako reálný a hypotéza 9 byla potvrzena, jelikož největší rozdíl mezi kraji v podílu výdajů na APZ z celkových výdajů činil 37 procentních bodů.

Mimo prověřování uvedených hypotéz byla část analýzy věnována vzájemnému porovnání krajů z hlediska devíti ukazatelů úzce souvisejících s trhem práce. Kraje byly v rámci každého hodnoceného ukazatele obodovány dle své „úspěšnosti“. Výsledkem tohoto srovnání je seřazení krajů dle jejich celkové „příznivosti“ v oblasti trhu práce. Mezi analyzované ukazatele byly zařazeny: průměrná míra nezaměstnanosti, směrodatná odchylka míry nezaměstnanosti, počet uchazečů na 1 volné pracovní místo, průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců, pracovní síla, podíl osob se ZPS na celkovém počtu nezaměstnaných, podíl absolventů na celkovém počtu nezaměstnaných, průměrné výdaje

na pasivní politiku zaměstnanosti a podíl výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti na celkových výdajích. Na začátku analytické části práce byl nejprve zkoumán vývoj míry nezaměstnanosti v krajích, jako hlavního ukazatele trhu práce. Tento významný ukazatel předpověděl, jak si kraje přibližně na trhu práce stojí. Srovnání krajů na základě všech 9 ukazatelů jejich postavení částečně potvrzuje. Umístění na základě vyhodnocení zvolených ukazatelů koresponduje s umístěním dle míry nezaměstnanosti u těchto krajů: Hl. m. Praha, Plzeňský, Středočeský, Jihočeský, Liberecký, Královéhradecký a Olomoucký. U regionů, které patří v otázce vysoké míry nezaměstnanosti dlouhodobě k nejproblematictější se ukázalo, že jejich postavení není při vyhodnocení dalších ukazatelů trhu práce zdaleka nejhorší. Kraje Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský se v celkovém hodnocení 9 ukazatelů umístily uprostřed výsledkové tabulky a nepatří tedy z pohledu celkového hodnocení mezi nejnepříznivější. Naopak kraje Vysočina, Pardubický, Jihomoravský a Zlínský nepatří mezi regiony s nejvyšší mírou nezaměstnanosti, ale v tabulce celkového hodnocení ukazatelů obsadily poslední příčky.

Na základě celkového vyhodnocení zkoumaných ukazatelů byla navržena opatření, která by mohla zlepšit situaci v každém jednotlivém kraji. Pozornost byla v každém regionu věnována ukazatelům s nejnižšími počty bodů. Hl. město Praha bylo téměř ve všech ukazatelích ohodnoceno nejvíce body a bylo tedy bezpředmětné pro něho navrhnout potřebná opatření. Podobně v Plzeňském a Středočeském kraji se neukázal žádný z ukazatelů jako problematický a trh práce lze v těchto regionech označit za příznivý. Ostatní regiony mají většinou shodné problémy. Jako možné řešení hned několika strastí se doporučuje přilákání nových investorů, kteří by zajistili nová pracovní místa. Trh práce by začal lépe fungovat a jeho přirozený vývoj by mohl vést například i k růstu mezd nebo přilákání nepostačující pracovní síly. Druhým často se opakujícím návrhem je přímá finanční podpora tamních zaměstnavatelů, určená na zaškolení a zapracování absolventů, kteří jsou obtížně zaměstnatelnou skupinou. V oblastech severní Moravy a severních Čech je vysoká nezaměstnanost strukturálním problémem, který si žádá složitější řešení spočívající ve změně kvalifikace nezaměstnaných. Se zdejší obtížnou situací souvisí vedle nedostatečného vzdělání také fakt, že znečištěné ovzduší a narušené životní prostředí není atraktivní lokalitou pro život rodin a lidé nejeví v těchto regionech zájem o bydlení. Řešením této problematiky by bylo zatraktivnit tyto oblasti pro život lidí z hlediska

kvalitnějšího životního prostředí a opět pro již zmíněné investory, kteří by zajistili dostatek pracovních míst.

Analýzou zvolených ukazatelů trhu práce byl získán širší pohled na problematiku týkající se nezaměstnanosti v jednotlivých krajích, který vystihuje skutečnost reálněji, než při pouhém posouzení vývoje míry nezaměstnanosti. Závěrem lze zaprvé shrnout, že u poloviny krajů koresponduje jejich umístění na základě vyhodnocení devíti zvolených ukazatelů s umístěním dle dlouhodobého vývoje míry nezaměstnanosti a za druhé, že charakter vývoje nezaměstnanosti je ve sledovaném časovém horizontu ve všech regionech podobný.

6 Seznam použitých zdrojů

Literatura:

BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2003. 140 s. Studijní texty; sv. 26. ISBN 80-86429-16-4.

BUCHTOVÁ, Božena, et al. *Nezaměstnanost - psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing a.s., 2002. 236 s. ISBN 80-247-9006-8.

BUCHTOVÁ, Božena, ed. *Psychologické a medicínské aspekty nezaměstnanosti*. Sborník z mezinárodní konference. Brno : Masarykova univerzita, 16. 11., 2000. 79 s. ISBN 80-210-2425-9.9006-8.

DORNBUSCH, Rudiger - FISCHER, Stanley. *Makroekonomie*. Zdeněk Růma, Martin Kupka, Martin Čihák, Jan Kubín. 1. vyd. Praha : PRAHA, SPN a Nadace Economics, 1994. 602 s. Odborná literatura pro učitele a veřejnost. ISBN 80-04-25556-6.

HYMAN, David N. *Macroeconomics*. Homewood : Irwin Professional Publishing, 1989. 568 s. ISBN 0-256-07488-7.

JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská, 1999. 95 s. ISBN 80-7079-635-9.

KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 3. vyd. Praha : ASPI, a. s., 2005. 504 s. ISBN 80-7357-050-5.

LOUDA, Zdeněk. *Řešené příklady v systému Statistica*. První. Praha : ČZU, PEF, 2004. 100 s. ISBN 978-80-213-1239-5.

MAREŠ, Petr. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. 1. vyd. [s.l.] : Slon, 1999. 248 s. ISBN 80-85850-61-3.

MAREŠ, Petr - SIROVÁTKA, Tomáš. *Trh práce, nezaměstnanost, sociální politika*. [s.l.] : Masarykova univerzita, 2003. 272 s. ISBN 80-210-3048-8.

MATOUŠEK, Oldřich - KOLÁČKOVÁ, Jana - KODYMOVÁ, Pavla. *Sociální práce v praxi : Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 1. vyd. [s.l.] : Portál, 2005. 352 s. ISBN 80-7367-002-X.

NĚMEC, Otakar. *Lidské zdroje na trhu práce*. Praha : Oeconomica, 2002. 151 s. ISBN 80-245-0350-6.

PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie : Základní kurz*. 3. vyd. [s.l.] : Melandrium, 2007. 278 s. ISBN 80-86175-58-4.

SAMUELSON, P. A. - NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*. Michal Mejstřík, Milan Sojka a Antonín Kotlán. 2. vyd. Praha : Svoboda, 1995. 1011 s. ISBN 80-205-0494-X.

SVATOŠOVÁ, Libuše - KÁBA, Bohumil. *Statistické metody I*. 1. vyd. Praha : Česká zemědělská univerzita v Praze, 2007. 132 s. ISBN 978-80-213-1672-0.

SVATOŠOVÁ, Libuše - KÁBA, Bohumil. *Statistické metody II*. 1. vyd. Praha : Česká zemědělská univerzita v Praze, 2008. 105 s. ISBN 978-80-213-1736-9.

Internetové zdroje:

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *CZSO.cz* [online]. 2011 [cit. 2011-12-15]. Zaměstnanost, nezaměstnanost, práce. Dostupné z WWW:
<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zamestnanost_nezamestnanost_prace>.

HEST.cz [online]. 2011 [cit. 2011-02-10]. HESTIA. Dostupné z WWW:
<<http://www.hest.cz/koalicezkus.shtml>>.

ILIEV, Vladimira. *Vladimira.iliev-cz.com* [online]. 2002 [cit. 2011-03-05]. Kap02.pdf. Dostupné z WWW: <<http://vladimira.iliev-cz.com/media/Kap02.pdf>>.

Mpo.cz [online]. 2005 [cit. 2011-03-05]. Analýza vývoje ekonomiky ČR a odvětví v působnosti MPO za rok 2007. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument35578.html>>.

PORTAL, . *Portal.mpsv.cz* [online]. 2002-2011 [cit. 2011-12-15]. Nabídka a poptávka na trhu práce. Dostupné z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/trh>>.

RISY.cz [online]. 2010-2011 [cit. 2011-12-15]. Portál Regionálních Informačních Servisů. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs>>.

SKRIVANEK. *Portal.mpsv.cz* [online]. 2002-2011 [cit. 2011-12-15]. Výdaje na státní politiku zaměstnanosti. Dostupné z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/vydaje>>.

7 Přílohy

Seznam příloh

- Příloha 1 - Mapa krajů ČR
- Příloha 2 - Průměrné koeficienty růstu míry nezaměstnanosti
- Příloha 3 - Seřazení krajů dle průměru
- Příloha 4 - Seřazení krajů dle směrodatné odchylky
- Příloha 5 - Výsledky vícenásobné regrese a korelace
- Příloha 6 - Výsledky jednoduché nelin. regrese - LINEÁRNÍ FUNKCE
- Příloha 7 - Výsledky jednoduché nelin. regrese - KVADRATICKÁ FUNKCE
- Příloha 8 - Výsledky jednoduché nelin. regrese - LOGARITMICKÁ FUNKCE
- Příloha 9 - Výsledky jednoduché nelin. regrese - EXPONENCIÁLNÍ FUNKCE
- Příloha 10 - Graf lineární trendové funkce
- Příloha 11 - Graf kvadratické trendové funkce
- Příloha 12 - Graf logaritmické trendové funkce
- Příloha 13 - Graf exponenciální trendové funkce
- Příloha 14 - Shrnutí výsledků lineární trendové funkce
- Příloha 15 - Shrnutí výsledků kvadratické trendové funkce
- Příloha 16 - Shrnutí výsledků logaritmické trendové funkce
- Příloha 17 - Shrnutí výsledků exponenciální trendové funkce
- Příloha 18 - Míra nezaměstnanosti v členských a nečlen. státech EU
- Příloha 19 - Rozdíl mezi nezaměstnanými muži a ženami v ČR
- Příloha 20 - Rozdíl mezi nezaměstnanými muži a ženami v členských i nečlen. státech EU
- Příloha 21 - Seřazení krajů dle průměrného podílu osob se ZPS na celkovém počtu nezaměstnaných
- Příloha 22 - Seřazení krajů dle průměrného podílu absolventů na celkovém počtu nezaměstnaných
- Příloha 23 - Přehled počtu nezaměstnaných a volných pracovních míst
- Příloha 24 - Průměrný počet uchazečů na 1 volné pracovní místo
- Příloha 25 - Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců
- Příloha 26 - Seřazení krajů dle výše průměrné hrubé měsíční mzdy
- Příloha 27 - Výsledky lineární trendové funkce průměrných hrubých mezd
- Příloha 28 - Seřazení krajů dle počtu ekonomicky aktivních osob
- Příloha 29 - Seřazení krajů dle průměrných výdajů na PPZ
- Příloha 30 - Seřazení krajů dle podílu průměrných výdajů na APZ na celkových výdajích

Příloha 1 - Mapa krajů ČR

Zdroj: Hest.cz

Příloha 2 - Průměrné koeficienty růstu míry nezaměstnanosti

Hodnoty průměrných koeficientů růstu (v %) za roky 1993 - 2009														
kraj	PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
\bar{k}	99	100	102	103	105	105	106	104	103	102	103	103	104	102

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v MS Excelu

Příloha 3 - Seřazení krajů dle průměru

Seřazení krajů dle hodnoty průměru					
Popisné statistiky - Míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích ČR (v %) v letech 1993 - 2009					Přidělené body
region / ukazatel	Průměr	Minimum	Maximum	Směrodatná odchylka	
Praha	3,17	1,9	4,2	0,75	14
Jihočeský	4,35	2,47	6,25	1,25	13
Plzeňský	4,79	2,74	6,77	1,17	12
Středočeský	4,83	2,6	7,97	1,48	11
Královéhradecký	4,97	3,12	7,7	1,4	10
Vysočina	5,31	3,27	8,68	1,44	9
Pardubický	5,62	3,53	8,29	1,64	8
Liberecký	5,65	3,28	8,16	1,57	7
Jihomoravský	6,18	3,25	8,55	2,06	6
Zlínský	6,32	3,54	9,44	2,01	5
Karlovarský	7,27	3,38	10,91	2,34	4
Olomoucký	7,95	4,65	12,78	2,68	3
Moravskoslezský	10,41	5,19	14,75	3,55	2
Ústecký	11,16	4,63	15,97	3,37	1

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v MS Excelu

Příloha 4 - Seřazení krajů dle směrodatné odchylky

Seřazení krajů dle hodnoty směrodatné odchylky					
Popisné statistiky - Míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích ČR (v %) v letech 1993 - 2009					Přidělené body
region / ukazatel	Průměr	Minimum	Maximum	Směrodatná odchylka	
Praha	3,17	1,9	4,2	0,75	14
Plzeňský	4,79	2,74	6,77	1,17	13
Jihočeský	4,35	2,47	6,25	1,25	12
Královéhradecký	4,97	3,12	7,7	1,4	11
Vysočina	5,31	3,27	8,68	1,44	10
Středočeský	4,83	2,6	7,97	1,48	9
Liberecký	5,65	3,28	8,16	1,57	8
Pardubický	5,62	3,53	8,29	1,64	7
Zlínský	6,32	3,54	9,44	2,01	6
Jihomoravský	6,18	3,25	8,55	2,06	5
Karlovarský	7,27	3,38	10,91	2,34	4
Olomoucký	7,95	4,65	12,78	2,68	3
Ústecký	11,16	4,63	15,97	3,37	2
Moravskoslezský	10,41	5,19	14,75	3,55	1

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v MS Excelu

Příloha 5 - Výsledky vícenásobné regrese a korelace

Statist.	Statistické shrnutí; ZP: Míra nezam. (%) (Vícenásob. reg. a kor.)	
	Hodnota	
Vícenás. R	0,982145561	
Vícenás. R2	0,964609903	
Upravené R2	0,907985747	
F(8,5)	17,0353075	
p	0,00315076415	
Sm. chyba odhadu	0,684329633	

Efekt	Analýza rozptylu (Vícenásob. reg. a kor.)				
	Součet čtverců	sv	Průměr čtverců	F	p-hodn.
Regres.	63,82204	8	7,977755	17,03531	0,003151
Rezid.	2,34154	5	0,468307		
Celk.	66,16357				

Výsledky regrese se závislou proměnnou : Míra nezam. (%) (Vícenásob. reg. a kor.) R= ,98214556 R2= ,96460990 Upravené R2= ,90798575 F(8,5)=17,035 p						
	b*	Sm. chyba z b*	b	Sm. chyba - z b	t(5)	p-hodn.
Abs. člen			-5,54098	8,875913	-0,624271	0,559825
Počet obyvatel	0,54673	2,715558	0,00000	0,000018	0,201334	0,848372
Hustota osídlení (obyv./km2)	1,44051	0,501306	0,00507	0,001763	2,873511	0,034851
Obyv. s VŠ (%)	-0,09921	0,812596	-0,06827	0,559167	-0,122085	0,907587
Obyv. se ZŠ(%)	0,61470	0,336342	0,45270	0,247703	1,827598	0,127160
Výdaje na APZ (Kč)	0,36050	0,409083	0,00000	0,000000	0,881228	0,418534
Výdaje na PPZ (Kč)	1,05525	1,196515	0,00000	0,000000	0,881937	0,418185
Pracovní síla (obyvat.)	-1,31700	2,822033	-0,00002	0,000039	-0,466685	0,660353
Počet registr. PO	-0,87061	1,070467	-0,00007	0,000090	-0,813299	0,453019

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Příloha 6 - Výsledky jednoduché nelin. regrese - LINEÁRNÍ FUNKCE

Statist.	Statistické shrnutí; ZP: Míra nezam. (%) (Vil)	
	Hodnota	
Vícenás. R	0,348111493	
Vícenás. R2	0,121181612	
Upravené R2	0,0479467461	
F(1,12)	1,65469836	
p	0,222585112	
Sm. chyba odhadu	2,20124516	

Efekt	Analýza rozptylu (Vícenásob. reg. a kor.)				
	Součet čtverců	sv	Průměr čtverců	F	p-hodn.
Regres.	8,01781	1	8,017808	1,654698	0,222585
Rezid.	58,14576	12	4,845480		
Celk.	66,16357				

N=14	Výsledky regrese se závislou pro		
	b*	Sm.chyba z b*	b
Abs.člen			6,63955
Hustota osídlení (obyv./km2)	-0,348111	0,270619	-0,00122

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Příloha 7 - Výsledky jednoduché nelin. regrese - KVADRATICKÁ FUNKCE

Statist.	Statistické shrnutí; ZP: Míra nezam. (%) (Vil)	
	Hodnota	
Vícenás. R	0,760078077	
Vícenás. R2	0,577718683	
Upravené R2	0,500940262	
F(2,11)	7,52449287	
p	0,00872590113	
Sm. chyba odhadu	1,59372748	

Efekt	Analýza rozptylu (Vícenásob. reg. a kor.)				
	Součet čtverců	sv	Průměr čtverců	F	p-hodn.
Regres.	38,22393	2	19,11197	7,524493	0,008726
Rezid.	27,93964	11	2,53997		
Celk.	66,16357				

N=14	Výsledky regrese se závislou pro R= ,76007808 R2= ,57771868 U F(2,11)=7,5245 p<,00873 Směro		
	b*	Sm.chyba z b*	b
Abs.člen			2,023237
Hustota osídlení (obyv./km2)	10,9112	3,270851	0,038382
V2**2	-11,2796	3,270851	-0,000014

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Příloha 8 - Výsledky jednoduché nelin. regrese - LOGARITMICKÁ FUNKCE

Statist.	Statistické shrnutí; ZP: Míra nezam. (%) (Vil)	
	Hodnota	
Vícenás. R	0,761631092	
Vícenás. R2	0,58008192	
Upravené R2	0,503733179	
F(2,11)	7,5977928	
p	0,00846067816	
Sm. chyba odhadu	1,58926169	

Efekt	Analýza rozptylu (Vícenásob. reg. a kor.)				
	Součet čtverců	sv	Průměr čtverců	F	p-hodn.
Regres.	38,38029	2	19,19015	7,597793	0,008461
Rezid.	27,78328	11	2,52575		
Celk.	66,16357				

N=14	Výsledky regrese se závislou pro R= ,76163109 R2= ,58008192 Upr F(2,11)=7,5978 p<,00846 Směro		
	b*	Sm.chyba z b*	b
Abs.člen			2,248459
Hustota osídlení (obyv./km2)	9,8332	2,942994	0,034590
V2**3	-10,2038	2,942994	-0,000000

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Příloha 9 - Výsledky jednoduché nelin. regrese - EXPONENCIÁLNÍ FUNKCE

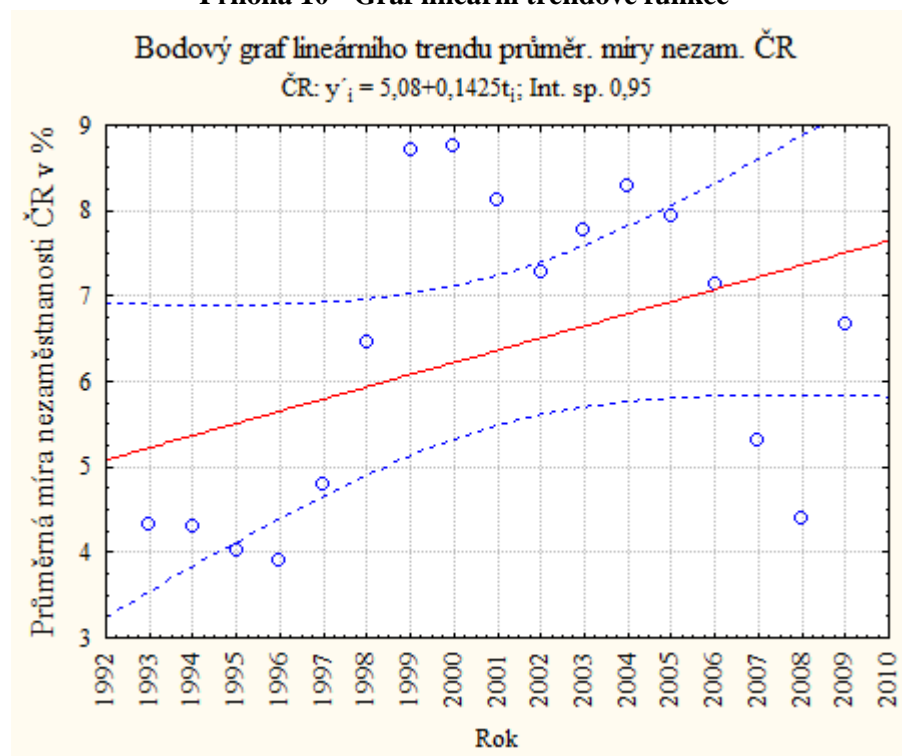
Statist.	Statistické shrnutí; ZP: Míra nezam. (%) (Vít)	
	Hodnota	
Vícenás. R	0,761850832	
Vícenás. R2	0,58041669	
Upravené R2	0,504128816	
F(2,11)	7,60824304	
p	0,00842364691	
Sm. chyba odhadu	1,58862806	

Efekt	Analýza rozptylu (Vícenásob. reg. a kor.)				
	Součet čtverců	sv	Průměr čtverců	F	p-hodn.
Regres.	38,40244	2	19,20122	7,608243	0,008424
Rezid.	27,76113	11	2,52374		
Celk.	66,16357				

N=14	Výsledky regrese se závislou pro		
	b*	Sm.chyba z b*	b
Abs.člen			2,273273
Hustota osídlení (obyv./km2)	9,7456	2,915569	0,034282
V2**4	-10,1164	2,915569	-0,000000

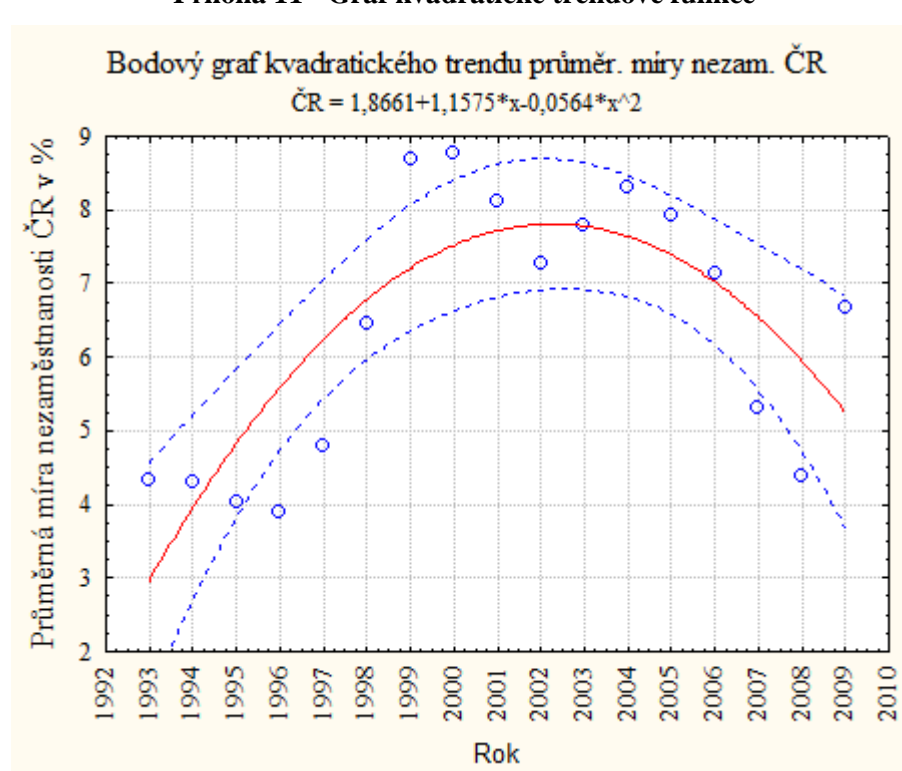
Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Příloha 10 - Graf lineární trendové funkce

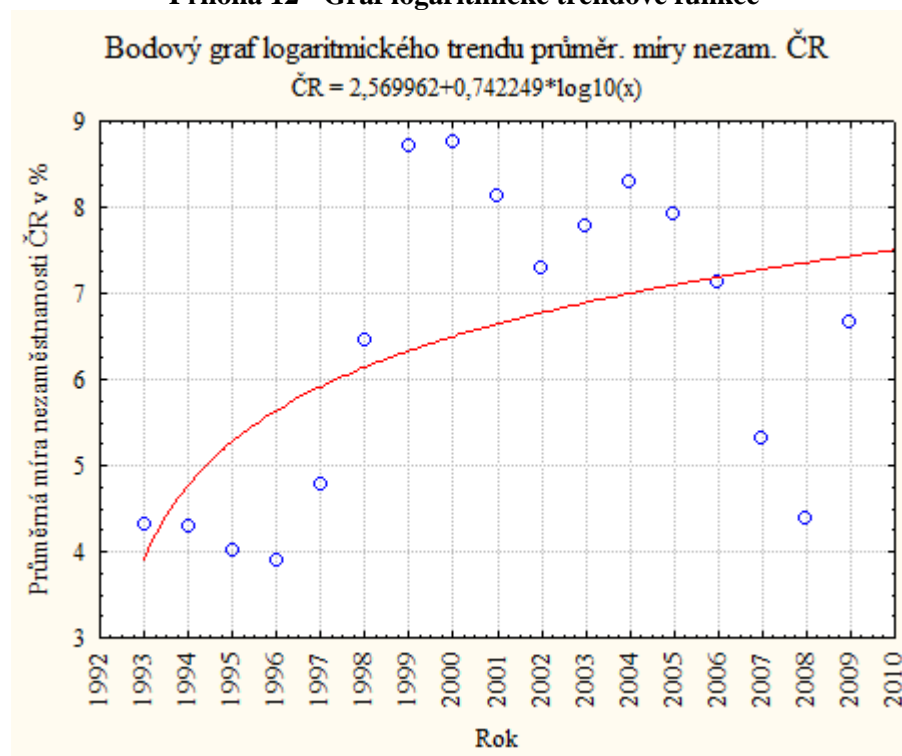
Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Příloha 11 - Graf kvadratické trendové funkce

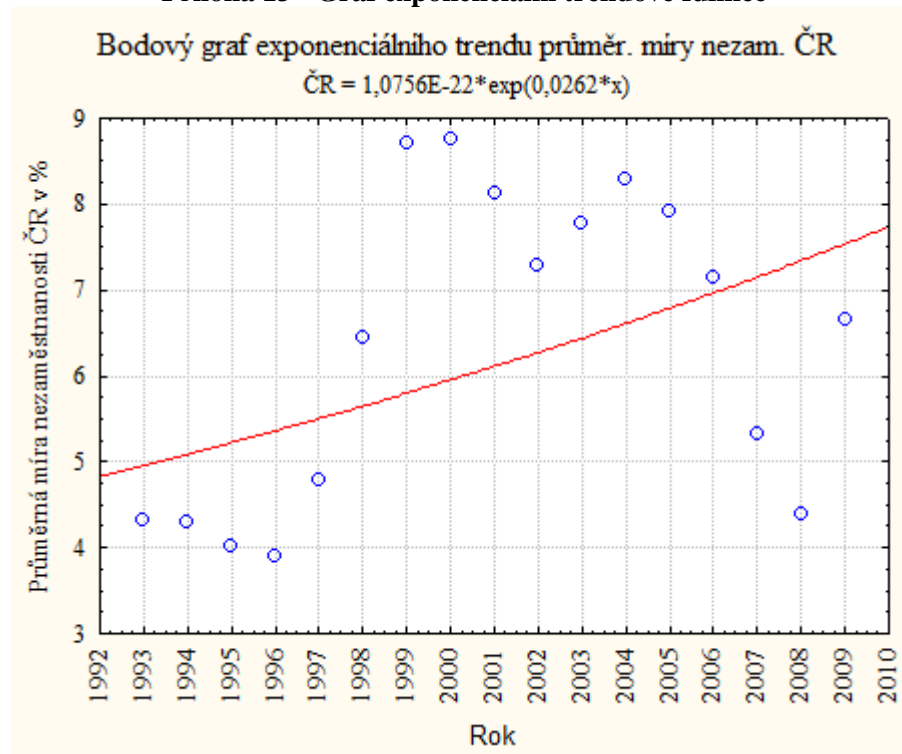
Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Příloha 12 - Graf logaritmické trendové funkce

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Příloha 13 - Graf exponenciální trendové funkce

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Příloha 14 - Shrnutí výsledků lineární trendové funkce

Statist.	Statistické shrnutí; ZP: ČR (Míra nez. kraje)	
	Hodnota	
Vícenás. R	0,400920373	
Vícenás. R2	0,160737146	
Upravené R2	0,104786289	
F(1,15)	2,87282724	
p	0,110739477	
Sm. chyba odhadu	1,69842671	

Výsledky regrese se závislou proměnnou : ČR (Míra nez. kraje)					
R= ,40092037 R2= ,16073715 Upravené R2= ,104786 F(1,15)=2,8728 p<,11074 Směrod. chyba odhadu : 1,6					
N=17	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(15)
Abs.člen			5,080023	0,861611	5,89595
t1	0,400920	0,236539	0,142519	0,084085	1,69494

Efekt	Analýza rozptylu (Míra nez. kraje + NUTS II R)				
	Součet čtverců	sv	Průměr čtverců	F	p-hodn.
Regres.	8,28711	1	8,287111	2,872827	0,110739
Rezid.	43,26980	15	2,884653		
Celk.	51,55691				

Předpovězené hodnoty (Míra nez. kraje + NUTS II R proměnné: ČR)			
Proměnná	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnot
t1	0,142519	18,00000	2,565334
Abs. člen			5,080023
Předpověď			7,645358
-95,0%LS			5,808877
+95,0%LS			9,481839

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Příloha 15 - Shrnutí výsledků kvadratické trendové funkce

Statist.	Statistické shrnutí; ZP: ČR (Míra nez. kraje)	
	Hodnota	
Vícenás. R	0,799229889	
Vícenás. R2	0,638768415	
Upravené R2	0,587163903	
F(2,14)	12,3781504	
p	0,000802601746	
Sm. chyba odhadu	1,15337964	

N=17	Výsledky regrese se závislou proměnnou : ČR (Míra nez. kraje)				
	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(14)
Abs.člen			1,866070	0,948630	1,967
t1	3,25604	0,682494	1,157451	0,242612	4,770
V1**2	-2,93764	0,682494	-0,056385	0,013100	-4,304

Efekt	Analýza rozptylu (Míra nez. kraje + NUTS II R)				
	Součet čtverců	sv	Průměr čtverců	F	p-hodn.
Regres.	32,93293	2	16,46646	12,37815	0,000803
Rezid.	18,62398	14	1,33028		
Celk.	51,55691				

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Příloha 16 - Shrnutí výsledků logaritmické trendové funkce

Statist.	Statistické shrnutí; ZP: ČR (Míra nez. kraje)	
	Hodnota	
Vícenás. R	0,809088572	
Vícenás. R2	0,654624318	
Upravené R2	0,605284935	
F(2,14)	13,2677848	
p	0,000586195209	
Sm. chyba odhadu	1,12778236	

Výsledky regrese se závislou proměnnou : ČR (Míra nez. kraje)					
R= ,80908857 R2= ,65462432 Upravené R2= ,60528493 F(2,14)=13,268 p<,00059 Směrod. chyba odhadu : 1,12778236					
N=17	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(14)
Abs. člen			2,569962	0,801268	3,207
t1	2,08803	0,408466	0,742249	0,145201	5,111
V1**3	-1,82763	0,408466	-0,002097	0,000469	-4,474

Analýza rozptylu (Míra nez. kraje + NUTS II R)					
Efekt	Součet čtverců	sv	Průměr čtverců	F	p-hodn.
Regres.	33,75041	2	16,87520	13,26779	0,000586
Rezid.	17,80650	14	1,27189		
Celk.	51,55691				

Předpovězené hodnoty (Míra nez. kraje + NUTS II R) proměnné: ČR			
Proměnná	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnota
t1	0,742249	18,000	13,3605
V1**3	-0,002097	5832,000	-12,2295
Abs. člen			2,5700
Předpověď			3,7010
-95,0%LS			1,4470
+95,0%LS			5,9550

Předpovězené hodnoty (Míra nez. kraje + NUTS II R) proměnné: ČR			
Proměnná	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnota
t1	0,742249	19,000	14,1027
V1**3	-0,002097	6859,000	-14,3830
Abs. člen			2,5700
Předpověď			2,2896
-95,0%LS			-0,6641
+95,0%LS			5,2434

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Příloha 17 - Shrnutí výsledků exponenciální trendové funkce

Statist.	Statistické shrnutí; ZP: ČR (Míra nez. kraje)	
	Hodnota	
Vícenás. R	0,795408309	
Vícenás. R ²	0,632674377	
Upravené R ²	0,580199288	
F(2,14)	12,0566614	
p	0,000902315718	
Sm. chyba odhadu	1,1630678	

N=17	Výsledky regrese se závislou proměnnou : ČR (Míra nez. kraje)				
	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(14)
Abs.člen			3,017400	0,764627	3,946
t1	1,63912	0,333875	0,582671	0,118685	4,909
V1**4	-1,41600	0,333875	-0,000099	0,000023	-4,241

Efekt	Analýza rozptylu (Míra nez. kraje + NUTS II R)				
	Součet čtverců	sv	Průměr čtverců	F	p-hodn.
Regres.	32,61874	2	16,30937	12,05666	0,000902
Rezid.	18,93817	14	1,35273		
Celk.	51,55691				

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Příloha 18 - Míra nezaměstnanosti v členských a nečlen. státech EU

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Celkem																					
EU (27 zemí)																					
EU (25 zemí)																					
EU (15 zemí)				10,0	10,3	10,0	10,1	9,9	9,3	8,6	7,7	7,3	7,6	8,0	8,1	8,2	8,2	7,7	7,0	7,1	9,0
Eurozóna (16 zemí)				10,4	10,6	10,0	10,1	9,3	8,5	8,0	8,4	8,0	8,4	8,8	9,0	9,0	8,4	7,5	7,5	9,4	10,0
Eurozóna (15 zemí)						10,4	10,6	10,0	10,1	9,2	8,3	7,8	8,2	8,7	8,8	8,9	8,3	7,4	7,5	9,9	9,9
Belgie	6,6	6,4	7,1	8,6	9,8	9,7	9,5	9,2	9,3	8,5	6,9	6,6	7,5	8,2	8,4	8,5	8,3	7,5	7,0	7,9	8,4
Bulharsko											18,4	19,5	18,2	13,7	12,1	10,1	9,0	6,9	5,8	6,8	9,9
Česká republika											8,6	8,7	8,0	7,3	7,8	8,3	7,9	7,2	5,3	4,4	8,7
Dánsko	7,2	7,9	8,6	9,6	7,7	6,7	6,3	6,2	4,9	5,2	4,3	4,5	4,6	5,4	5,6	4,8	3,9	3,8	3,3	5,0	7,5
Německo			6,3	7,6	8,2	8,0	8,7	9,4	9,1	8,2	7,5	7,6	8,4	9,3	9,8	10,7	9,8	8,4	7,3	7,5	6,8
Estonsko																					
Irsko	13,4	14,7	15,4	15,6	14,3	12,3	11,7	9,9	7,5	5,6	4,2	3,9	4,5	4,8	4,5	4,4	4,5	4,8	6,3	11,9	13,5
Řecko																					
Španělsko	13,0	13,0	14,7	18,4	19,5	18,4	17,8	16,7	15,0	12,5	11,1	10,3	11,1	11,1	10,6	9,2	8,5	8,3	11,3	18,0	20,1
Francie	8,4	8,9	9,2	11,0	11,8	11,0	11,5	11,5	11,0	10,4	9,0	8,3	8,6	8,8	9,0	9,3	9,2	8,4	7,8	9,5	9,7
Itálie	8,9	8,5	8,5	9,8	10,6	11,2	11,2	11,3	11,3	10,9	10,1	9,1	8,8	8,4	8,0	7,7	6,8	6,1	6,7	7,8	9,7
Kypr																					
Lotyšsko																					
Lucembursko																					
Litva	1,7	1,6	2,1	2,6	3,2	2,9	2,9	2,7	2,7	2,4	2,2	1,9	2,6	3,8	5,0	4,6	4,6	4,2	4,9	5,1	4,7
Maďarsko																					
Malta																					
Nizozemsko	5,1	4,8	4,5	5,5	6,2	7,1	6,4	5,5	4,3	3,5	3,1	2,5	3,1	4,2	5,1	5,3	4,4	3,6	3,1	4,7	4,5
Rakousko				4,0	3,8	3,9	4,3	4,4	4,5	3,9	3,6	3,6	4,2	4,3	4,5	5,2	4,8	4,4	3,8	4,8	4,8
Polsko																					
Portugalsko	4,8	4,2	4,1	5,5	6,8	7,2	7,2	6,7	10,9	10,2	13,4	16,3	20,0	19,7	19,0	17,8	15,9	9,6	7,1	8,2	9,7
Rumunsko																					
Slovensko																					
Finsko	3,2	6,6	11,7	16,3	16,6	15,4	14,6	12,7	11,4	10,2	9,8	9,1	9,1	9,0	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4	8,2	8,4
Švédsko	1,7	3,1	5,6	9,1	9,4	8,8	9,6	9,9	8,2	6,7	5,6	5,3 ^m	6,0	6,0	7,4	7,7	7,1	6,1	6,2	8,3	8,4
Spojené království	6,9	6,6	9,6	10,2	9,3	8,5	7,9	6,8	6,1	5,9	5,4	5,0	5,1	5,0	4,7	4,8	5,4	5,3	5,6	7,6	8,4
Island																					
Lichtenštejnsko																					
Norsko	5,2	5,5	5,9	6,0	5,4	4,9 ^m	4,7	3,9 ^m	3,1	3,0	3,2	3,4	3,7	4,2	4,3	4,5	3,4	2,5	2,5	3,1	3,1
Švýcarsko																					
Chorvatsko																					
Makedonie																					
Turecko																					
Spojené státy	5,5	6,7	7,4	6,8	6,1	5,6	5,4	4,9	4,5	4,2	4,0	4,6	5,8	6,0	5,5	5,1	4,6	4,6	5,8	9,3	9,6
Japonsko	2,1	2,1	2,4	2,5	2,9	3,1	3,4	3,4	4,1	4,7	4,7	5,0	5,4	5,4	4,1	4,4	4,1	3,9	4,0	6,1	5,1

Zdroj: Eurostat

Příloha 19 - Rozdíl mezi nezaměstnanými muži a ženami v ČR

Rozdíly mezi nezaměstnanými muži a ženami (v tis.) v ČR a jednotlivých krajích v letech 1993 - 2009																		
kr/rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
ČR	-26,1	-16,3	-11,9	-10,7	-22,8	-43,4	-31,8	-31,3	-31,8	-35,6	-49,8	-23,5	-36,8	-33,1	-29,2	-24,6	-1,4	
PHA	-0,6	-1,6	-1,0	1,6	-1,7	-3,5	-3,6	-3,1	-0,9	-4,0	-5,1	-1,2	-1,1	2,3	-1,1	-1,2	1,7	
STC	-4,0	-5,1	-4,9	-1,7	-4,3	-4,9	-5,8	-6,8	-8,1	-8,7	-7,0	-5,5	-4,7	-3,9	-0,2	0,3	0,1	
JHC	-2,0	-2,1	-1,1	-1,1	-1,8	-2,1	-1,0	-3,3	-2,2	-1,5	-1,9	-0,2	-0,9	-2,7	-2,7	-2,3	1,4	
PLK	-2,3	-3,6	-1,6	-0,9	-2,5	-2,5	-0,5	-0,3	0,4	-0,2	-0,5	-1,2	-3,5	-0,7	-2,3	-2,0	-1,2	
KVK	-0,5	0,2	0,1	0,7	0,5	0,3	1,5	1,9	0,7	-0,7	1,1	0,8	-0,2	-0,4	0,6	-0,9	1,5	
ULK	-5,7	-0,1	-0,0	-0,9	5,9	-3,1	-0,5	1,6	-0,5	-1,5	-2,0	4,7	2,2	-4,7	-2,0	3,5	-2,7	
LBK	-1,7	0,5	-1,9	-0,9	-2,5	-3,0	1,4	0,1	-2,1	-2,0	-2,9	-1,1	-2,7	-2,1	-2,3	-0,0	1,3	
HKK	-1,9	-1,9	-1,3	-1,4	-2,9	-3,4	-0,0	-1,6	-5,1	-2,3	-3,4	-3,0	-2,9	-1,5	-1,6	-2,4	-2,5	
PAK	-0,9	-1,6	-1,6	-0,0	-2,8	-4,5	-2,9	-3,5	-1,9	-2,5	-1,8	-1,3	-2,1	-1,7	-1,3	-2,6	-1,1	
VYS	-1,0	-2,1	-1,8	-2,2	-0,6	-0,5	-0,1	-1,5	0,1	-0,9	-1,2	-1,9	-0,2	-0,8	-1,5	-1,7	-0,8	
JHM	-2,4	0,3	0,9	-0,4	-2,1	-4,1	-5,3	-4,4	-2,1	0,3	-3,7	-1,4	-3,3	-3,7	-3,0	-3,2	0,9	
OLK	0,4	2,9	1,1	-1,0	-1,3	-2,6	-2,3	-3,2	-2,0	-3,7	-5,4	-4,0	-7,0	-5,6	-2,5	-3,2	-2,5	
ZLK	-1,2	0,2	1,5	0,4	-1,6	-4,4	-5,1	-2,7	-1,0	-0,6	-3,3	0,6	-0,2	-3,2	-0,9	0,9	1,3	
MSK	-2,5	-2,2	-0,2	-2,9	-5,2	-5,1	-7,6	-4,6	-7,1	-7,2	-12,6	-8,6	-10,2	-4,4	-8,2	-9,9	1,1	

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v MS Excelu

Příloha 20 - Rozdíl mezi nezaměstnanými muži a ženami v členských i nečlen. státech EU

Rozdíly mezi nezaměstn. muži a ženami (v %) v EU a v jednotliv. členských i nečlen. státech v letech 1993 - 2009																	
region / rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU (27 zemí)								-2,0	-1,6	-1,4	-1,3	-1,3	-1,3	-1,3	-1,2	-0,9	0,2
EU (25 zemí)						-2,5	-2,3	-2,3	-1,9	-1,6	-1,4	-1,5	-1,5	-1,5	-1,4	-1,0	0,1
EU (15 zemí)	-2,1	-2,2	-2,6	-2,3	-2,5	-2,6	-2,4	-2,2	-1,8	-1,6	-1,5	-1,4	-1,3	-1,4	-1,4	-1,0	0,1
Eurozóna (16 zemí)			-3,9	-3,6	-3,5	-3,5	-3,3	-3,0	-2,6	-2,3	-2,1	-2,0	-1,9	-2,0	-1,8	-1,4	-0,3
Eurozóna (15 zemí)			-3,9	-3,6	-3,6	-3,6	-3,3	-3,0	-2,6	-2,2	-2,1	-2,1	-1,9	-2,0	-1,9	-1,4	-0,4
Belgie	-4,8	-5,0	-5,1	-5,1	-4,6	-3,9	-3,2	-2,9	-1,6	-1,9	-1,2	-2,0	-1,9	-1,9	-1,8	-1,1	-0,3
Bulharsko								0,5	1,6	1,6	0,9	1,1	0,5	-0,6	-0,8	-0,3	0,4
Česká republika						-3,1	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,7	-2,8	-3,3	-3,1	-2,5	-2,1	-1,8
Dánsko	-0,6	-1,4	-2,5	-2,2	-1,8	-2,1	-1,2	-0,9	-0,9	-0,7	-1,3	-0,9	-0,9	-1,2	-0,7	-0,7	1,1
Německo	-2,4	-2,2	-1,8	-1,0	-0,8	-0,6	-0,3	0,0	0,4	0,9	1,1	1,2	1,1	0,7	0,2	0,2	1,1
Estonsko								1,8	0,7	1,1	0,3	1,5	1,7	0,6	1,5	0,5	6,3
Irsko	-0,6	-0,4	-0,3	-0,3	0,0	0,4	0,2	0,2	0,3	0,6	0,8	0,8	0,5	0,4	0,8	2,5	6,9
Řecko						-9,8	-10,2	-9,7	-8,9	-8,9	-8,8	-9,6	-9,2	-8,0	-7,6	-6,3	-6,3
Španělsko	-8,1	-9,2	-9,9	-9,5	-9,5	-9,9	-9,0	-8,1	-7,3	-7,6	-7,1	-6,3	-5,1	-5,3	-4,5	-2,9	-0,7
Francie	-3,4	-3,5	-3,7	-3,3	-3,2	-3,4	-3,2	-3,3	-2,9	-2,0	-1,8	-2,0	-1,9	-1,7	-1,2	-1,1	-0,6
Itálie	-6,5	-6,3	-6,8	-6,5	-6,6	-6,6	-6,4	-5,8	-5,1	-4,8	-4,8	-4,1	-3,9	-3,4	-3,0	-3,0	-2,5
Kypr								-4,0	-2,7	-1,6	-1,2	-2,4	-2,2	-1,4	-1,2	-1,1	-0,3
Lotyšsko						1,5	0,8	1,5	2,7	2,4	0,2	0,4	0,4	1,2	0,8	1,1	6,4
Litva						2,9	2,8	4,5	4,3	1,5	0,5	-0,8	-0,1	0,4	0,0	0,5	6,7
Lucembursko	-1,1	-1,5	-2,3	-2,0	-1,9	-2,1	-1,5	-1,1	-0,8	-1,5	-1,9	-3,2	-2,4	-2,4	-1,7	-1,8	-1,4
Maďarsko				1,4	1,6	1,2	1,2	1,4	1,3	0,8	0,5	0,0	-0,4	-0,6	-0,6	-0,5	0,6
Malta								-1,0	-2,4	-2,7	-2,2	-2,4	-2,5	-2,4	-1,7	-1,0	-1,0
Nizozemsko	-1,8	-1,5	-2,8	-3,0	-2,5	-2,0	-1,7	-1,5	-1,1	-0,8	-0,2	-0,4	-0,9	-1,1	-1,0	-0,6	-0,1
Rakousko	-2,0	-2,0	-1,9	-1,7	-1,8	-1,6	-1,4	-1,2	-1,1	-0,4	-0,7	-0,9	-0,6	-0,9	-1,1	-0,5	0,4
Polsko					-3,9	-3,7	-3,5	-3,8	-3,0	-1,8	-1,5	-1,8	-2,6	-1,9	-1,4	-1,6	-0,9
Portugalsko	-2,0	-1,9	-1,7	-1,8	-1,6	-2,2	-1,2	-1,8	-1,9	-1,9	-1,7	-1,8	-2,0	-2,5	-3,0	-2,4	-1,3
Rumunsko							1,4	1,5	1,2	1,3	1,2	2,2	1,4	2,1	1,8	2,0	1,9
Slovinsko				0,3	-0,3	-0,2	-0,4	-0,5	-1,1	-0,9	-0,8	-1,0	-1,0	-2,3	-1,9	-0,8	0,1
Slovensko						-0,9	-0,1	0,3	1,1	-0,1	-0,4	-1,8	-1,7	-2,4	-2,8	-2,5	-1,4
Finsko	3,7	3,3	0,6	-0,6	-0,7	-1,1	-0,9	-1,5	-1,1	0,0	0,3	-0,2	-0,4	-0,7	-0,7	-0,6	1,3
Švédsko	3,4	3,0	1,9	1,1	0,7	0,4	-0,2	0,6	0,5	0,7	0,7	0,5	0,1	-0,3	-0,6	-0,7	0,6
Spoj. království	4,3	3,8	3,1	2,9	1,8	1,5	1,3	1,1	1,1	1,2	1,2	0,9	0,9	0,9	0,6	1,0	2,2
Island																	
Lichtenštejsko																	
Norsko	1,4	1,2	0,6	-0,1	-0,3	-0,2	0,3	0,3	0,2	0,3	0,6	0,7	0,4	0,2	0,1	0,4	1,0
Švýcarsko																	
Chorvatsko										-3,3	-2,9	-3,6	-2,3	-2,9	-2,8	-3,1	-2,3
Makedonie																	
Turecko													-0,2	-0,5	-0,4	-0,4	-0,1
Spojené státy	0,6	0,2	0,0	0,0	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	0,1	0,3	0,6	0,2	0,0	0,0	0,2	0,7	2,2
Japonsko	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	0,0	0,2	0,3	0,4	0,5	0,4	0,6	0,5	0,4	0,4	0,2	0,3	0,5

Zdroj: Eurostat; Zpracování: vlastní v MS Excelu

Příloha 21 - Seřazení krajů dle průměrného podílu osob se ZPS na celkovém počtu nezaměstnaných

Seřazení krajů dle průměrného podílu ZPS na celkovém počtu nezam. (v %) za roky 2000 - 2009		
Kraj	Podíl ZPS na nezam. (%)	Přidělené body
Karlovarský	11,0	14
Hl. m. Praha	11,5	13
Ústecký	13,1	12
Olomoucký	14,4	11
Moravskoslezský	14,5	10
Středočeský	14,5	10
Liberecký	15,0	8
Plzeňský	15,0	8
Jihočeský	15,3	6
Královéhradecký	15,6	5
Vysočina	15,6	5
Jihomoravský	16,0	3
Zlínský	17,1	2
Pardubický	17,6	1

Zdroj: MPSV; Zpracování: vlastní v MS Excelu

Příloha 22 - Seřazení krajů dle průměrného podílu absolventů na celkovém počtu nezaměstnaných

Seřazení krajů dle průměrného podílu absolventů na celkovém počtu nezam. (v %) za roky 2000 - 2009		
Kraj	Podíl absolventů na nezam. (%)	Přidělené body
Hl. m. Praha	6,8	14
Ústecký	7,8	13
Plzeňský	8,1	12
Karlovarský	8,2	11
Liberecký	8,6	10
Olomoucký	8,8	9
Moravskoslezský	8,8	8
Středočeský	9,0	7
Královéhradecký	9,1	6
Pardubický	9,1	5
Jihomoravský	9,3	4
Zlínský	9,8	3
Jihočeský	9,8	2
Vysočina	10,2	1

Zdroj: MPSV; Zpracování: vlastní v MS Excelu

Příloha 23 - Přehled počtu nezaměstnaných a volných pracovních míst

Počty nezaměstnaných a volných pracovních míst a jejich rozdíly v letech 1995-2009									
Rok	CR nez.	CR v.m.	rozdíl	PHA nez.	PHA v.m.	rozdíl	STC nez.	STC v.m.	rozdíl
1995	153041	88047	64994	1854	14432	-12578	14325	9892	4433
1996	186339	83976	102363	2710	12017	-9307	17077	11393	5684
1997	268902	62284	206618	5442	7546	-2104	25739	7927	17812
1998	386918	37641	349277	14580	5370	9210	34096	5756	28340
1999	487623	35117	452506	22556	3883	18673	42024	5385	36639
2000	457369	52060	405309	21832	4906	16926	38160	8241	29919
2001	461923	52084	409839	21632	7658	13974	37819	9360	28459
2002	514435	40651	473784	23691	7685	16006	41761	5231	36530
2003	542420	40188	502232	25448	8482	16966	43937	5970	37967
2004	541675	51203	490472	26727	14598	12129	44012	6475	37537
2005	510416	52164	458252	24571	11119	13452	40751	7064	33687
2006	448545	93425	355120	21364	16192	5172	35498	12478	23020
2007	354878	141066	213812	17363	28746	-11383	29273	19691	9582
2008	352250	91189	261061	17433	25002	-7569	31220	11399	19821
2009	463555	43402	420153	23984	13932	10052	40000	4831	35169
Rok	JHC nez.	JHC v.m.	rozdíl	PLK nez.	PLK v.m.	rozdíl	KVK nez.	KVK v.m.	rozdíl
1995	6442	7151	-709	6274	6277	-3	3397	2338	1059
1996	8198	6410	1788	7681	5015	2666	4457	2426	2031
1997	12485	5684	6801	12101	3699	8402	7467	1652	5815
1998	18073	2720	15353	17113	2484	14629	10888	1270	9618
1999	21198	2224	18974	20900	2308	18592	14385	1259	13126
2000	18499	3168	15331	18535	3431	15104	13174	1542	11632
2001	19162	2960	16202	18580	3534	15046	14062	1401	12661
2002	21118	2688	18430	20226	2651	17575	16115	1226	14889
2003	22158	2203	19955	21650	2550	19100	17362	1147	16215
2004	23021	3239	19782	21051	4416	16635	18726	1196	17530
2005	23632	2636	20996	20500	3940	16560	18017	1206	16811
2006	20426	5222	15204	17959	7214	10745	16221	2354	13867
2007	16452	6983	9469	14516	14443	73	12975	3167	9808
2008	17505	4188	13317	16757	7562	9195	13437	2087	11350
2009	22589	2091	20498	22947	2856	20091	17653	1121	16532

Rok	ULK nez.	ULK v.m.	rozdíl	LBK nez.	LBK v.m.	rozdíl	HKK nez.	HKK v.m.	rozdíl
1995	24413	5931	18482	5510	4005	1505	5674	5864	-190
1996	29449	5443	24006	6819	4415	2404	7509	5533	1976
1997	40887	3897	36990	11021	3186	7835	11236	4162	7074
1998	55063	2119	52944	14797	2447	12350	16782	2709	14073
1999	65809	2523	63286	16744	2621	14123	20783	2726	18057
2000	66572	2798	63774	14016	3649	10367	16644	5031	11613
2001	67720	3295	64425	15987	2677	13310	17433	3950	13483
2002	74135	2581	71554	19334	1908	17426	20497	2764	17733
2003	76499	2745	73754	21065	1785	19280	22146	2298	19848
2004	73493	2948	70545	20299	2547	17752	22526	2075	20451
2005	70532	2710	67822	18923	2425	16498	21989	2731	19258
2006	63652	5003	58649	17258	3648	13610	19298	4413	14885
2007	49894	6462	43432	14566	4612	9954	14499	5329	9170
2008	45657	4485	41172	16605	2279	14326	14728	4052	10676
2009	54239	2154	52085	23899	1422	22477	20358	1638	18720
Rok	PAK nez.	PAK v.m.	rozdíl	VYS nez.	VYS v.m.	rozdíl	JHM nez.	JHM v.m.	rozdíl
1995	6973	4494	2479	8657	3907	4750	16467	6580	9887
1996	8916	4354	4562	10501	5060	5441	19375	6765	12610
1997	12009	4047	7962	14169	3147	11022	29752	4599	25153
1998	17065	2544	14521	19070	1774	17296	44948	2372	42576
1999	23362	1817	21545	23223	1877	21346	56819	2538	54281
2000	19896	3661	16235	19402	2638	16764	54003	4396	49607
2001	19911	2729	17182	18196	2797	15399	55139	3720	51419
2002	21865	1980	19885	21548	2267	19281	63777	2905	60872
2003	24165	2448	21717	23841	1317	22524	65454	3128	62326
2004	24399	2039	22360	24531	1273	23258	66207	3448	62759
2005	22782	2364	20418	22814	1913	20901	63692	5834	57858
2006	19369	7296	12073	20060	4071	15989	55230	7990	47240
2007	15417	9541	5876	16202	5764	10438	44239	13725	30514
2008	16998	3654	13344	17874	2414	15460	43063	8253	34810
2009	21963	2238	19725	23698	1025	22673	54382	4223	50159

Rok	OLK nez.	OLK v.m.	rozdíl	ZLK nez.	ZLK v.m.	rozdíl	MSK nez.	MSK v.m.	rozdíl
1995	13804	4910	8894	7098	3665	3433	32153	8601	23552
1996	17348	3771	13577	9626	4131	5495	36673	7243	29430
1997	23725	3695	20030	13808	3644	10164	49061	5399	43662
1998	32476	2138	30338	20399	1806	18593	71568	2132	69436
1999	40427	1937	38490	25707	2319	23388	93686	1700	91986
2000	38092	3684	34408	23935	1942	21993	94609	2973	91636
2001	37215	3264	33951	24841	2173	22668	94226	2566	91660
2002	39395	2906	36489	29759	1558	28201	101214	2301	98913
2003	40770	2493	38277	31621	1219	30402	106304	2403	103901
2004	39591	2513	37078	31606	1762	29844	105486	2674	102812
2005	36180	2849	33331	29505	2067	27438	96528	3306	93222
2006	31187	4537	26650	25601	5111	20490	85422	7896	77526
2007	23495	5224	18271	20171	6683	13488	65816	10696	55120
2008	23470	2747	20723	20048	4272	15776	57455	8795	48660
2009	33891	1090	32801	28722	1880	26842	75230	2901	72329

Zdroj: MPSV; Zpracování: vlastní v MS Excelu

Příloha 24 - Průměrný počet uchazečů na 1 volné pracovní místo

Průměrný počet uchazečů na 1 volné místo za roky 1995 - 2009														
rok / uch./1v.m.	PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
1995	0,1	1,4	0,9	1,0	1,5	4,1	1,4	1,0	1,6	2,2	2,5	2,8	1,9	3,7
1996	0,2	1,5	1,3	1,5	1,8	5,4	1,5	1,4	2,0	2,1	2,9	4,6	2,3	5,1
1997	0,7	3,2	2,2	3,3	4,5	10,5	3,5	2,7	3,0	4,5	6,5	6,4	3,8	9,1
1998	2,7	5,9	6,6	6,9	8,6	26,0	6,0	6,2	6,7	10,7	18,9	15,2	11,3	33,6
1999	5,8	7,8	9,5	9,1	11,4	26,1	6,4	7,6	12,9	12,4	22,4	20,9	11,1	55,1
2000	4,5	4,6	5,8	5,4	8,5	23,8	3,8	3,3	5,4	7,4	12,3	10,3	12,3	31,8
2001	2,8	4,0	6,5	5,3	10,0	20,6	6,0	4,4	7,3	6,5	14,8	11,4	11,4	36,7
2002	3,1	8,0	7,9	7,6	13,1	28,7	10,1	7,4	11,0	9,5	22,0	13,6	19,1	44,0
2003	3,0	7,4	10,1	8,5	15,1	27,9	11,8	9,6	9,9	18,1	20,9	16,4	25,9	44,2
2004	1,8	6,8	7,1	4,8	15,7	24,9	8,0	10,9	12,0	19,3	19,2	15,8	17,9	39,4
2005	2,2	5,8	9,0	5,2	14,9	26,0	7,8	8,1	9,6	11,9	10,9	12,7	14,3	29,2
2006	1,3	2,8	3,9	2,5	6,9	12,7	4,7	4,4	2,7	4,9	6,9	6,9	5,0	10,8
2007	0,6	1,5	2,4	1,0	4,1	7,7	3,2	2,7	1,6	2,8	3,2	4,5	3,0	6,2
2008	0,7	2,7	4,2	2,2	6,4	10,2	7,3	3,6	4,7	7,4	5,2	8,5	4,7	6,5
2009	1,7	8,3	10,8	8,0	15,7	25,2	16,8	12,4	9,8	23,1	12,9	31,1	15,3	25,9
Průměr	2,1	4,8	5,9	4,8	9,2	18,7	6,6	5,7	6,7	9,5	12,1	12,1	10,6	25,4

Zdroj: MPSV; Zpracování: vlastní v MS Excelu

Příloha 25 - Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců

Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců v letech 2000 - 2007 (v Kč)									
Název regionu / rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Průměr
ČR	13 484	14 633	15 857	16 920	17 030	19 024	20 207	21 694	17 356
Praha	18 865	20 800	19 897	21 093	22 935	23 933	25 281	26 813	22 452
Středočeský	13 429	14 407	15 534	16 568	16 639	18 634	19 812	21 621	17 081
Jihočeský	12 551	13 528	14 029	14 881	15 499	16 632	17 732	19 106	15 495
Plzeňský	12 829	13 977	14 840	15 821	16 281	17 627	18 731	20 059	16 271
Karlovarský	12 119	13 042	13 535	14 472	14 926	16 002	16 998	18 146	14 905
Ústecký	12 646	13 553	14 269	15 313	15 823	17 094	18 097	19 583	15 797
Liberecký	12 435	13 463	14 081	15 106	15 283	17 008	18 120	19 495	15 624
Královéhradecký	12 312	13 183	13 753	14 752	15 483	16 371	17 313	18 603	15 221
Pardubický	11 917	12 868	13 539	14 581	15 248	16 357	17 269	18 569	15 044
Vysočina	11 721	12 848	13 441	14 491	15 072	16 294	17 622	18 963	15 057
Jihomoravský	12 534	13 619	14 059	15 193	16 048	16 984	18 356	19 893	15 836
Olomoucký	11 892	12 800	13 373	14 304	15 215	16 193	17 087	18 508	14 922
Zlínský kraj	12 114	13 148	13 843	14 693	15 102	16 420	17 387	18 778	15 186
Moravskoslezský	12 966	14 049	14 923	15 837	16 188	17 618	18 690	20 057	16 291

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v MS Excelu

Příloha 26 - Seřazení krajů dle výše průměrné hrubé měsíční mzdy

Seřazení krajů dle prům. hr. měsíční mzdy za roky 2000 - 2007		
Kraj	Průměr. hr. měs. mzda (Kč)	Přidělené body
Praha	22452	14
Středočeský	17081	13
Moravskoslezský	16291	12
Plzeňský	16271	11
Jihomoravský	15836	10
Ústecký	15797	9
Liberecký	15624	8
Jihočeský	15495	7
Královéhradecký	15221	6
Zlínský kraj	15186	5
Vysočina	15057	4
Pardubický	15044	3
Olomoucký	14922	2
Karlovarský	14905	1

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v MS Excelu

Příloha 27 - Výsledky lineární trendové funkce průměrných hrubých mezd

Statist.	Statistické shrnutí; ZP: ČR (Srovnání krajů)	
	Hodnota	
Vícenás. R	0,990681391	
Vícenás. R2	0,981449619	
Upravené R2	0,978357889	
F(1,6)	317,443492	
p	0,00000200887575	
Sm. chyba odhadu	411,160787	

N=8	Výsledky regrese se závislou proměnnou : ČR (Srovnání krajů) R= ,99068139 R2= ,98144962 Upravené R2= ,978357 F(1,6)=317,44 p<,00000 Směrod. chyba odhadu : 411,				
	b*	Sm.chyba z b*	b	Sm.chyba z b	t(6)
Abs. člen			12269,46	320,3739	38,2973
ti	0,990681	0,055603	1130,37	63,4435	17,8169

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Srovnání krajů) proměnné: ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnota
ti	1130,369	9,000000	10173,32
Abs. člen			12269,46
Předpověď			22442,79
-95,0%LS			21658,86
+95,0%LS			23226,71

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Srovnání krajů) proměnné: ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnota
ti	1130,369	10,000000	11303,69
Abs. člen			12269,46
Předpověď			23573,15
-95,0%LS			22648,20
+95,0%LS			24498,11

Proměnná	Předpovězené hodnoty (Srovnání krajů) proměnné: ČR		
	b-váha	Hodnota	b-váha * Hodnota
ti	1130,369	11,000000	12434,06
Abs. člen			12269,46
Předpověď			24703,52
-95,0%LS			23633,60
+95,0%LS			25773,45

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v programu STATISTICA

Příloha 28 - Seřazení krajů dle počtu ekonomicky aktivních osob

Seřazení krajů dle počtu ekonomicky aktivních osob za roky 1993 - 2009		
Kraj	Počet osob v tis.	Přidělené body
Praha	640,1557	14
Moravskoslezský kraj	618,9207	13
Středočeský kraj	575,594	12
Jihomoravský kraj	559,4817	11
Ústecký kraj	414,3481	10
Jihočeský kraj	317,4591	9
Olomoucký kraj	315,8666	8
Zlínský kraj	292,6796	7
Plzeňský kraj	283,9043	6
Královéhradecký kraj	276,342	5
Vysočina	253,5258	4
Pardubický kraj	253,3134	3
Liberecký kraj	215,6185	2
Karlovarský kraj	160,2438	1

Zdroj: ČSÚ; Zpracování: vlastní v MS Excelu

Příloha 29 - Seřazení krajů dle průměrných výdajů na PPZ

Seřazení krajů dle průměrných výdajů na PPZ (v tis. Kč) za roky 1998 - 2009		
Kraj	Prům. výdaje (tis. Kč)	Přidělené body
Karlovarský	201384,0	14
Liberecký	315795,1	13
Královéhradecký	351051,5	12
Pardubický	355923,4	11
Plzeňský	366501,7	10
Vysočina	369051,9	9
Jihočeský	397901,2	8
Zlínský	422073,4	7
Olomoucký	506950,4	6
Hl. m. Praha	565946,7	5
Ústecký	685641,7	4
Středočeský	713724,5	3
Jihomoravský	832488,2	2
Moravskoslezský	990559,4	1

Zdroj: MPSV; Zpracování: vlastní v MS Excelu

Příloha 30 - Seřazení krajů dle podílu průměrných výdajů na APZ na celkových výdajích

Seřazení krajů dle podílu průměrných výdajů na APZ (v %) na celkových výdajích za roky 1998 - 2009		
Kraj	Podíl výdajů na APZ (v %)	Přidělené body
Ústecký	46,9	14
Moravskoslezský	33,1	13
Olomoucký	32,2	12
Vysočina	31,1	11
Pardubický	28,9	10
Jihomoravský	28,3	9
Zlínský	26,8	8
Jihočeský	26,6	7
Liberecký	26,1	6
Karlovarský	25,1	5
Středočeský	22,2	4
Královéhradecký	22,0	3
Plzeňský	20,7	2
Hl. m. Praha	9,8	1

Zdroj: MPSV; Zpracování: vlastní v MS Excelu